

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

X. évfolyam 3. szám, 2015. március

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Németh Árpád: corpus

Tartalom:

3. o.: „Ne ürítsem ki a kelyhet, melyet az Atya adott nekem?” (Ketykó István verse)
4.-11. o.: Településrajzok az Ipoly mentéről I. rész; (dr. Koczó József képes helytörténeti írása)
12.-16. o.: Az úton I. rész; (Fetykó Judit prózakötete folytatásokban)
18. o.: Dübörgő; (Molnár József verse)
20.-23. o.: Menekülés „a fény” országából; (Petrozsényi Nagy Pál írása)
24. o.: Torzulások; (Csáky Károly verse)
26.-27. o.: Korai borsó; (Börzsönyi Erika írása)
28.-33. o.: A Luka-kripta és a Szentháromság-kápolna; (Csáky Károly képes helytörténeti írása)
34. o.: Nincs tovább; Ott, ahol vagyok; Örök szürkeség; Pajzsom mögül; (Horváth Ödön versei)
35. o.: Tájékpé hajnalban; (Maruzs Éva írása)
36.-37. o.: Végek között; Örökkön éhezel, szomjazol; (Székács László versei)
38.-39. o.: Pizskozati (vegyes) füzetek; (Zatykosalasi Zatyko István írásai)
40.-41. o.: Tóth Imre: A lélek nulla foka című kötetéről; (Karaffa Gyula írása)
42.-44. o.: A lélek nulla foka; Beatriz Viterbo keresése; Személyes év; (Tóth Imre versei)
46.-47. o.: Kocsmai szakácsok; (Kő-Szabó Imre írása)
48.-51. o.: BourbonDouglas Itókfalván II.rész; (Kerekes Tamás írásai folytatásokban)
52.-53. o.: Kutyák; (Kovács T. István írása)
54. o.: Magyar lázálmok I. II. III.; (Vasi Ferenc Zoltán versei)
56.-58. o.: A hetedik napon; (Kiss-Simon Miklós írása)
60. o.: Árnylátogató; Mossa le; (B. Tóth Klára versei)
61. o.: Bibliás kéményseprő; (H. Túri Klára írása)
62.-73. o.: A tatari platánkirály manója: Jokli II.rész; (Pribojszky Mátyás írása)
74.-78. o.: Bemutatjuk: Németh Árpád festőművész;
80. o.: Az Istenhez vezető híd; (Elbert Anita verse)
82.-83. o.: A foltmanók; (Gyurkovics Borbála írása)
84. o.: Ha ránk szakad a kereszt súlya; (Hörömpő Gergely verse)
85. o.: kiszégetéshez; (Pongrácz-Danielisz Ágnes verse)
86.-87. o.: Meditáció együtt; Jel az égen; (Borsi István versei)
88.-89. o.: Beszámoló: Végső nyughelyén a Pásztorkirály;
90.-91. o.: Márciusi vasárnap; Befejezetlen vers; (Végh Tamás versei)
92.-98. o.: Penci „lámpások” III. rész: Jakus Lajos, a múzeumalapító; (Végh József írása)
100. o.: Tanítva szeretni; (Dobrosi Andrea verse)
102.-104. o.: Ezer dukátos paripa...; Rongyos kalap...; Szamártól rúgást...; (Karaffa Gyula meséi)
106.-107. o.: Különleges olvasmányaim: Költősors; (Kovács T. István írása)
108.-109. o.: Programajánló;
110.-114. o.: Könyvajánló;
115. o.: Impresszum;

E havi számunkat a Vácott élő és alkotó Németh Árpád festőművész képeinek fotóival díszítettük. A képek április 23-ig láthatóak Balassagyarmaton a Horváth Endre Galériában. Köszönet a képek közlési jogáért! A Szerk.

KETYKÓ ISTVÁN

**„Ne ürítsem ki a kelyhet, melyet az Atya adott
nekem-?”**

csurran - cseppen a decis infúziós üvegből ágyszomszédom vénájába
az éltető nedű „lehetne helyette inkább szilvapálinka”
jegyz meg Sanyi egykori vasutas kollégám
előtte meg régebben évekig szakmabeli ápoló
csodálkozom magamon már vagy tíz éve eszembe sem jutott
hogy igyak belőle netán gondoljak is rá
pedig a boldogabb időkben „szilvapálinkák lángszóráival”
mulattam át sok éjszakát hajnalt délelőttöt délutánt
és nem kergettek örületbe vörös démonok
de téli estén egy barna húszas lány kiválasztott
bár újságíró barátaim már előre kisorsolták
hogy maguk közül kivel fog az éjjel „hálni”
de a barna húszas mégis „önként és dalolva”
hozzám bújt azonnal fürdés után meg még egyszer
szobám ágyán szeretkeztek át a fél éjszakát
a kulcs a zárban persze elfordítva szobatársam szegény költő barátom
meg kénytelen volt végig inni az aktusok bizony hosszú sóhaját...
boldog békeidők hol vagytok már
lassan Vali lányom eléri azt a régi barna kort - - -
kifutotta magát versírás közben az infúzió is
még piheg keveset majd megáll a buborék
társaim – akár Radnóti Hetedik eclogájában –
„Rongyosan és kopaszon, horkolva repülnek ... bűvő otthoni tájra.”
túl a rácson olvad a hó én meg elkocogom a közeli gyógyszertárba
két ampulláért a főnővér kért meg kézbesítő híján – gondolta –
erre tán egy költő is megfelel túl a rácson már
múlik a téli varázslat csoda emberek autók rohannak dolgaik után
és nem tudják nem is sejtik milyen „szép” az élet egy zsúfolt addiktológián
de úgy tűnik rám ezt rótták ki az égi hatalmak
Pétert így fedtte meg Urunk a Getszemáni kertben
elárulása és elfogatása után:
„Ne ürítsem ki a kelyhet, melyet az Atya adott nekem?”

Balassagyarmat, 2003. január 22.

Dr. KOCZÓ JÓZSEF

Településrajzok az Ipoly mentéről I.

„Az ember a szíve mélyén örökké oda való, ahol született.”
Tamási Áron

Vámszedő- és vásároshely Szent Lőrinc védelme alatt

„Határa mindennel megáldatott; rétje, legelője sok; földjei első osztálybéliak” – írja 1851-ben Fényes Elek, a Magyar Tudományos Akadémia tagja Geográfiai szótárában Vámos–Mikoláról.

A Budapesttől mintegy 75 km-re, a Börzsöny hegység és az Ipoly közé, a folyó árvíztől kevésbé veszélyeztetett magaslatára települt község belterülete és határa régóta lakott hely. A víz, a termelésre alkalmas föld és a hegység, erdő közelsége évezredek óta biztosította a megélhetés feltételeit. A falu határában ismert 34, egészen az őskorig visszanyúló régészeti lelőhely leletei is arról vallanak, hogy az Ipoly melletti ártéri dombokon és a Börzsöny lankáin szívesen telepedtek meg az emberek. Ezek közül említésre méltó az Istvánmajorban talált szkíta kori temető, ahol az 1960-as évek elején csontvázas és hamvasztásos temetkezési rítusú, 48 kora vaskori és 8 avar sírt tártak fel a régészek.

Tárgyi emlékek, okleveles említések, dűlőnevek és a környékbeli szájhagyomány alapján valószínűleg öt középkori település: Mikola, Orzsány, Kürt, Novák és Pusztafalu feküdt a helység jelenlegi területén, határában. Ezek közül a késő középkort csupán Vámosmikola élte túl.

Az 1300-ban **villa Mikula**, 1304-ben **Mycholcht** néven említett falu Hont vármegyéhez tartozott. Az idősek körében a múlt században még élő szájhagyomány szerint a község egy **Mikola** nevű vámszedőről kapta nevét, aki a vámot az Ipoly révénél, a Pásztót Mikolával összekötő út mentén szedte. Az eredetmonda másik változata úgy tudja, hogy a közeli Salgóvár Mikola nevű ura szedte az Ipoly mentén a vámot.

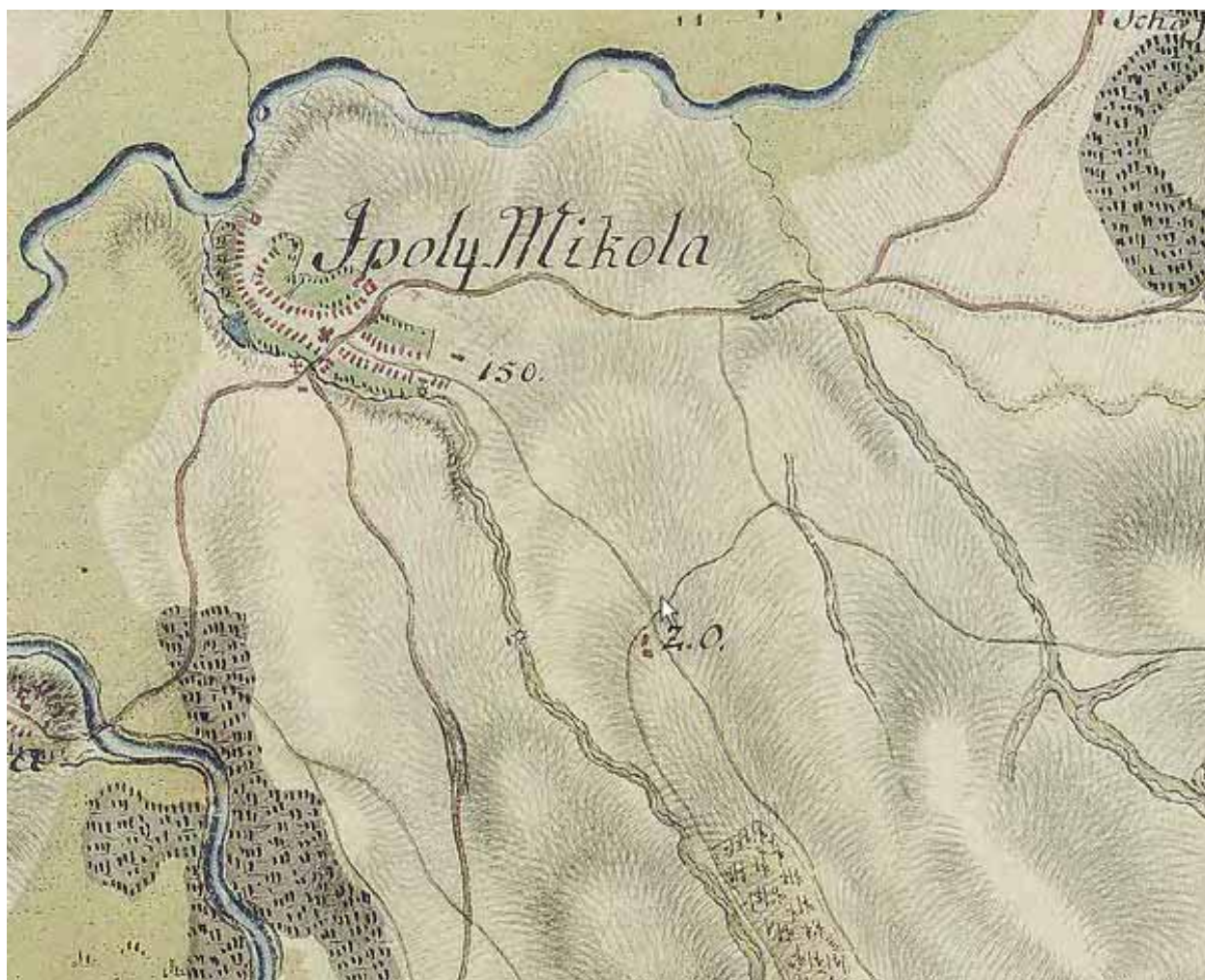
A földrajzi nevek etimológiai szótárában Kiss Lajos is hasonlóképpen magyarázza a helynév eredetét: az összetett szóból álló földrajzi név előtagja a település *vámos* helyzetére utal, míg az utótag *Mikola* a Miklós név szláv változata.

Környékünkön ma már csak Vámosmikola földrajzi neve utal arra, hogy a település egykor vámos, vámszedő helyként uralkodói kiváltságot élvezett. Ennek alapján válhatott a 2007-ben alakult Vámos Települések Szövetsége immár nemzetközivé szélesedett, 20 települést tömörítő szervezetének tagjává.

A vámmal kapcsolatban több okleveles említésben szerepel településünk. A legkorábbi iratban az áll, hogy *Novák mester* mikolai vámszedője 1358-ban Vesszős mester jobbágját Pásztóra menet jogtalanul megtámadta, bántalmazta. 1388-ban viszont Szécsényi Frank és Simon a régi szokástól eltérően nem Mikolán szedették a vámot, hanem önkényesen a Garam és az Ipoly között. Zsigmond király felszólítja őket, hogy a vámot a hagyománynak megfelelően, Mikolán szedjék. 1419-ből a vám akkori birtokosa, Salgói Miklós jogtalan vámszedéséről értesülhetünk, s uralkodói utasítással kellett felszólítani őt visszaéléseinek megszüntetésére. A börzsönyi Salgóvár utolsó ura elég hírhedt alakja lehetett az Ipolyvidéknek. 1419-ben amiatt is panaszt tesznek ellene, mert Börzsöny lakosait Perőcsény, Pásztó és Mikola vásárait, saját jobbágyait pedig a börzsönyibe nem engedte. A vásártartás – ami szintén középkori kiváltságnak számított – ugyancsak érdekeket sérthetett.

A település rangját vámos- és vásárhely volta mellett középkori egyházashely szerepe is jelzi. A pápai tizedjegyzékből tudjuk, hogy 1332-ben **Miklós** nevű **plébánosa** (*Nicolaus sacerdos*) 1/2 marka jövedelme után 3 garas pápai tizedet fizetett, és **Szent Lőrinc** volt a templom védőszentje.

Az oklevelek több középkori birtokosának nevét megőrizték. A XV. század elején Orzsánnal és Peröcsénnyel együtt Salgóvárhoz tartozott. Később a kincstári tulajdonba került Mikolát 1437-ben Zsigmond király **Lévai Cseh Péter** erdélyi vajdának zálogosította el. Mintegy 250 éven keresztül a lévai vár mindenkori birtokosa volt egyben településünk földesura. Rövid ideig tulajdonosa **Dobó István**, aki 1552. évi hősiességéért királyi adománybirtokként kapta meg a lévai várat és annak uradalmát. A török hódoltság korában az Ipoly völgye is a sok megpróbáltatást, kettős adóztatást kiállt területek közé tartozott. 1552 és 1593 között a hódoltság része, majd a királyi Magyarország peremvidékeként szenvedte a török portyákat és a fosztogató idegen hadakat. 1663 és 1685 között ismét török uralom alá került, és a Buda visszavételét megelőző évben szabadult fel.

A viszontagságos évtizedekben is folyamatosan lakott volt az 1463-tól egyre inkább **Vámosmikola** néven emlegetett település. A helység lakottságát a folyamatosan élő családneveken túl magyar és török összeírások igazolják. Az esztergomi szandzsák 1570. évi összeírása szerint **Vámos-Nikola** faluban 40 ház, ugyanennyi családfő, 33 férfi családtag és 3 *szóga*, összesen 76 férfi lakos él. A falu 9110 akcse adót fizet. Az összeírás két egykerekű malmot is említ. A török uralom megszűntével rövidesen a község birtokosa is változott: a XVII. század végén a lévai vár több közeli falvával együtt Mikola is a **herceg Esterházy család** tulajdonába került.

A Börzsöny vidékén a XVI-XVII. században elterjedtek a lutheri és kálvini reformáció tanai. Vámosmikolán a **református vallás** eresztett gyökeret, a Thököly Imre vezette felkelés idején a községnek már református lelkésze volt. 1700-ban fellángoltak az ellentétek a reformátusok és a katolikusok között a templomhasználat miatt. Balassa Pál prépost bezáratta a mikolai református templomot, ugyanakkor a helység lakói a katolikus iskolamestert elkergették, és az oltárt két alkalommal is kidobták a templomból.

A Rákóczi-szabadságharc idején megtartott szécsényi országgyűlés a „mikulyai” reformátusok kezén

hagyta a templomot. Két prédikátor neve maradt fenn: 1712-1714 között **Tornóci István**, utána **Dési István** volt az anyaegyház lelkésze. Utóbbinak 1740-ben el kellett menekülnie a községből. Erre az időre a falu lakosai között a katolikusok kerültek többségbe, melynek lehetséges oka 1735-ben Turóc és Nyitra megyékből történt **német lakosok betelepítése**. 1745-ben templomukat is visszakapták a katolikusok. Erről a templomról egy 1750 körüli településrajz és az egyházmegyei vizitációk jegyzőkönyvei alapján alkothatunk képet. A mostani Szent János tér közelében állhatott a középkori építésű templomocská, körülötte temető. Torony nélküli román stílusú, boltozatos szentéllyel és sík hajó mennyezettel ellátott épület volt. Amikor a katolikus lakosság visszanyerzte, már szűknek bizonyult.

A jelenlegi római katolikus templom építtetője a község kegyura, **herceg Esterházy Pál Antal**. Az 1813. évi főesperesi látogatás feljegyzése szerint 1752-ben épült. A templombelső terében látható diadalív feliratának római számértékű betűiből is az 1752. év olvasható ki. Védőszentje **Szent Mária Magdolna**. Egyhajós, homlokzati tornyos, keletelt barokk templom, befedett kriptával, négy haranggal. A hagyomány szerint a kriptában Esterházy Erzsébet hercegnő nyugszik. A templomnak három oltára van, mindhárom a felépítés idejéből származik. A főoltár Szent Mária Magdolna tiszteletére épült, az oltárkép Friedrich Bernard alkotása. A szentségtartó ajtaján értékes, bronzszínű domborműves falfaragás az emmauszi tanítványok jelenetét ábrázolja. A fehérre festett szószerék felett a Jó Pásztor nagyméretű fából készült szobra látható. A vörösmárvány keresztelőkút XVIII. századi. A templom történetének szomorú eseménye az 1895. évi **tűzvész**, melynek következtében a zsindeletető elégett, a tűz hevétől a harangok megolvadtak és lezuhantak. A templombelső felújítására 1976-78 között, külső renoválására a tetőszerkezet javításával és újra fedésével együtt 1996-ban került sor.

Mikola rk. temploma a 20. század elején

Vámosmikola katolikus egyháza 1787-ig Nagybörzsöny leányegyháza volt, 1810-ben plébániai jogú egyházzá vált. A plébánia épülete 1797-ben épült. Első plébánosa, **Egyházy Ádám** 48 éven keresztül teljesített szolgálatot a községben. Az utókor nagy érdemének tartja, hogy a német ajkú hitközséget magyarrá tette. A község XIX. századi híres szülötte **Cselka Nándor** (1834-1897) címzetes püspök, Budapest székesfőváros érseki helytartója, a budapesti papnevelő intézet rektora.

1958 szeptemberétől négy és fél esztendeig a mikolai plébánia volt kényszertartózkodási helye **dr. Endrey Mihály** püspöknek, az Esztergomi főegyházmegye vezetőjének, későbbi váci püspöknek.

Dr. Cselka Nándor püspök emléktáblája

A vámosmikolai református gyülekezet lelkipásztorának elvesztése után az ipolypásztói református egyházközség fiók-, majd leányegyháza 1920-ig, Trianon után, 1920-1938 között Perőcsény filiája. 1938-1945 között ismét Ipolypásztóhoz, míg 1945-től folyamatosan a perőcsényi református egyházhoz tartozik. A múlt század elejétől református iskola is működött Vámosmikolán. Az épület egyben a gyülekezet imaháza is volt. Ennek helyén épült 1982 és 1990 között a település arculatába jól illeszkedő **templom**, melyet 1990. augusztus 12-én dr. Tóth Károly püspök szentelt fel.

A község református temploma

Az úrvacsoraosztáshoz használt tárgyak közül igen régi a címeres ónkanna és kehely.

Vámosmikola műemléki jellegű épületei, szobrai és egyéb műalkotásai zömében a magyar barokk fénykorából, a XVIII. századból származnak. Az Esterházy család a század második felében építtette fel a jelenlegi Esterházy–Huszár-kastély földszintes, barokk stílusú kúriáját.

A vámosmikolai uradalom 1875-ben került a **Baráthi Huszár család** birtokába. 1914 és 1921 között a hitbizomány tulajdonosa, **Huszár Tibor** emeletes épületszárnyal bővítette ki a régi udvarházat. A család egyik tagjának, Bélának kicsapongó, költekező életviteléről őrizte meg a szájhagyomány azt az esetet, hogy egy főúri bálon apját túllicítálva 100 forintos bankóval gyűjtötte meg cigarettáját. A család tagjaira, persze nem ez a magatartás volt jellemző. A kastély utolsó gazdája, **Huszár Károly** a második világháború idején még a nemzeti ellenállási mozgalomban is részt vett. Kapcsolatba került a Börzsönybe Budapestről települt **Görgey** antifasiszta **zászlóaljjal**, és annak tagjaival, valamint helyi nemzetőrökkel fontos információkat juttatott el az 57. német páncélos hadtest terveiről a szovjet hadseregnek. Tevékenységét 1995-től a kastély kőfalán elhelyezett emléktábla őrzi, míg a Görgey zászlóalj tagjainak Illés Gyula szobrászművész alkotása állít mementót. Ugyancsak a művész készítette el az első és második világháborúban elesett, hősi halált halt vámosmikolaiak emlékművét.

1939 és 1944 között Vámosmikolán talált ideiglenes otthonra többszáz **lengyel menekült**. A község lakói hamar befogadták, megszerették őket. A tábor az évek múltával egyre inkább a menekültek között levő zsidók elhelyezésére szolgált. Az 1944-es német megszállás után egy részük koncentrációs táborba került, az itt maradottak többsége viszont magyarok segítőkészsége folytán, főleg az utolsó táborparancsoknak köszönhetően, szerencsésen megmenekült a Németországba való evakuálástól.

A XIX. század közepétől a helység lakói között is növekvő számban éltek zsidók. Számuk egy 1921-ből fennmaradt összeírás szerint 265 fő. Külön temetőjük volt, **zsinagógát** is építettek, mely 1947-ig állt fenn. A helyi zsidó lakosságot 1944-ben az ipolysági gyűjtőhelyre deportálták. A háború után a borzalmakat túlélők közül sem igen kerültek vissza a községbe.

A Rákosi-rendszer diktatúrája, terrorja és a szovjet megszállás ellen kibontakozó 1956-os forradalom és szabadságharc alatt Budapesten a 19 éves vámosmikolai Dombóvári János egyetemista mártírhalált halt.

A véres események Vámosmikolát elkerülték, mely részben Huszár Károly óvatosságra intésének, és Olexa József, a helyi nemzeti bizottság elnöke higgadtságának, józanságának köszönhető. A Kádár-rendszer utóbbi, köztisztelőben álló mikolai lakos érdemét mégsem méltányolta, inkább számos társával együtt meghurcolta.

Az Esterházy-kastély ma

Községünk a trianoni és a párizsi nagyhatalmi döntések következtében határ menti településsé vált. Magyarország megcsönkítésének feledésbe menésétől óvja a jámbor szemlélt a községben 2009-ben létesített kopjafás emlékhely.

Vámosmikola az Ipoly alsó folyásvidékének rangos települése volt az utóbbi két évszázadban. Két ízben **járási székhely**: először az 1848-49-es szabadságharc bukásától a kiegyezést követő átszervezésig, majd 1908 és 1939 között, végül 1945 és 1950 között járási főhely. Az 1970-es és 1980-as években Tésa és Perőcsény községekkel együtt alkotott közös tanácsot, melynek székhely községe volt. Jelenleg körjegyzőségi státusza van. 1994-ben Budai Tibor grafikusművész terve alapján készült el a település címeres zászlaja. A fehér alapszínű, téglalap alakú zászló geometriai középpontjában található címer álló háromszögű pajzsban négyelt osztás, középen térdeplő, kezében könyvet tartó angyallal. A mezők színe sakktábla mintában piros és kék. A község mezőgazdasági jellegét régi pecsétje alapján a címerben az érett búzakaralász és az eke szimbolizálja. Vámosmikola folyója, az Ipoly a bal alsó mezőben jelenik meg. Környékünk, s falunk természeti adottságai elsősorban a gabonafélék és a bogyógyümölcsök: málna, ribizli valamint az alma termesztésének kedveznek. A múlt század közepéig jelentős volt állattenyésztése is: a tejelő-, és hízómarhatartás, sertéshizlalás, a század végén a nyúltenyésztés. A bogyógyümölcsök termesztése manapság leáldozóban van, a szarvasmarha-tartás szinte teljesen megszűnt, általában saját szükségletre maradt meg a sertés-, és baromfivédelem.

Községünket 2011 végén mintegy 1600-an lakták.

Vámosmikola új honlapjára www.vamosmikola.hu készített ismertető, 2012. március 13.

A járásbíróság

Régi utcakép

FETYKÓ JUDIT

AZ ÚTON I. rész

történetek, gondolatok, találkozások
úton, út közben, útfélen

Háromszáz kilométer

Tulajdonképpen nem is olyan hosszú ez a háromszáz kilométer, mit háromszáz, csak kétszáznyolcvan. Egy kis főútvonat, meg autópálya. Összesen három és fél óra, ha meg Pest nem enged be, akkor kiadja a négyet is.

Mogyoródtól megőrülni látszik minden és mindenki. A szélső sávban a kamionok, teherkocsik ütemes sora előtt, mögött és között személyautók haladnak, ez a haladás viszonylagos; a többség úgy dönt, nem vesztegeti az idejét, rá lép a pedálra, és kiló a sorból. Állandó a belső sávban a kocsik sora, alig van köztük hely, ha bármi történne, azonnal egymásba rohannának.

Nézem a előttem haladókat, azt a néhány türelmes, vagy gyáva, vagy már annyira fáradt, vagy egyszerűen csak-nem-előzők utazót, és tőle balra a megengedett sebességhatárt jóval túllépőket. Vajon mind túllépi? Hiszen ha én száz fölött megyek, azok meg mint zümmögő színes dobozok húznak el mellettem, némelyik majdnem ráér az előtte haladóra, főleg akkor, ha az megelégedve e száguldást, jobbra jelezve elkezd kisorolni, vissza elém, az előttem haladók elé.

Váratlanul tiszta vízszag jön valahonnan. Talán az erdő, a dús növényzet. Vagy talán öntöznek a közelben. . . Jobbra a Nap óriási vörös korongként igyekszik alászállni.

Az újpesti lejárónál már megint a külső sávra álltam rá, pedig tudhatnám, annyiszor jöttünk itt át, nekem, nekünk a belső kell. Átsorolok. Zöldhullám. Gurulunk, egyre színtelenebb a város, az utcai lámpákat még nem gyújtották fel, s van egy-két autós, aki ehhez ragaszkodva alig látszik. Főleg a sötét színű kocsik.

Itt, nem messze a házunktól sebességkorlátozás van. 40 km, mondja a tábla, de már megint olyan érzésem támad – ahogy az autópálya forgalmkorlátozási tábláinál is, meg máshol, más utakon –, ezt csak a tábla mondja, esetleg nekem szól, meg még egy-két hozzám hasonló kóros személynek, akik hisznek benne, hogy a negyven az negyven, ha az fehér alapon piros széles sávval jelzett körlapba van írva.

Itt az utolsó kanyar. A ház előtt szokás szerint rengeteg a kocsik.

Na? Hol a helyem? Hát az nincs, de a közelében van egy. No azért. . .

Beállok.

*

Szeretsz te utazni?

Maga az utazás nem vonz. Már nem? Vagy még mindig nem kaptam rá az ízére?

Emlékszem, még megismerkedésünk kezdetén férjem (aki akkor még nem volt a férjem) azt kérdezte egy telefonbeszélgetésben: „Szeretsz te utazni?”

Hm. Akkoriban egy fővárostól távoli kisvárosban éltem, és valójában meg voltam elégedve a várossal, azokkal az utakkal, amiket időként megtettem; a nyaralásokkal, a távolabb élő rokonok meglátogatásával, meg hasonlókkal.

„Szeretsz te utazni?”

– Nem is tudom... – mondtam akkor, vagy talán majdnem ezt mondtam.

Ó, a vonatablakból a táj, a távoli házak, mezők, hegyek, amik olyan lassan haladónak tűnnek a haladási irányba eső, az utazóval szemben elrohanó tárgyakhoz képest... amikről azt lehet képzelni: azoknak milyen jó, abban a távoli házban, abban a tanyaszerű, mindentől távoli épületben; azok meg ott, messze, valószínűleg arra is gondolnak, ha meglátják a vonatot: milyen jó azoknak, utaznak. Aztán az autó. Elmúlt majd tizenöt év, mikor ismét volánhoz ültem, s az első néhány ezer kilométer csupa kihívás volt, főleg a főváros forgatagában, aztán le, haza, keletre.

„Szeretsz te utazni?” – mennyire más lenne ma ez a kérdés. Naná, hogy szeretek. Vezetni is szeretek, sőt nagyon szeretek vezetni. Csak úgy ömlik, rohan elém a táj. Mikor gyér a forgalom, meg persze az idő is tiszta, egy-egy pillantás a visszapillantó tükörbe, és látom, ahogy fogymögöttem az út, előttem meg jön, fut alá a pálya. A vonat más. Annak a monoton hangjai (amik az összehegesztett sínek miatt már nem a gyerekkori zakatoló hangok), rezgései, és mert ott van, volt rá alkalom, gyakran írásra készítették.

Néhány éve, mikor még nem volt majd minden vonalon intercity járat, egy késő délután induló gyorsvonaton találkoztam egy meglelt korú hölgygel, aki a férje után igyekezett.

Ez a nő még alig múlt ötvenöt éves, korától sokkal öregebbnek tűnt, a mozdulatai, az egész megjelenése sokkal, de sokkal idősebbnek mutatták, mint a valós kora. Gyakran igazított frissen befésült haján, hol az óráját nézte, hol meg a táskájában keresett valamit. Izgatott volt. Látszott rajta, hogy beszélgetni akar, s erre jó alkalmat kínált a kalauz megjelenése. A hölgyről azonnal kiderült: ők vasutasok voltak. Mármint ő. A vasúttól ment nyugdíjba.

Ketten voltunk csak a nyolcszemélyes fülkében, a hölgy nekibátorodott, és miután közölte, hogy a férjhez utazik, hallgatott egy keveset, majd a következőképp folytatta: „Megyek. Aztán hazaverem azt a disznót. Azt a k-pecéért. Így van ez nálunk, mióta csak együtt vagyunk. Ő vasalt ruhában járt, nyakkendőben, meg jóképű is az én drága uram, de megbízhatatlan. Most is összeállt valami nővel, azzal nyaral a velencei tónál. Még meg is írta, hogy hol. Legalább ne írta meg! De minden alkalommal megírja... úgy látszik, elég hamar megunja ezeket a nőket. Meg hát... – ekkorra teljesen elérzékenyült. – tudja azt az én uram, hogy úgyse engedem, hogy valami kalandor nőszemély a hálójába kerítse... – a hölgy, a néni, nem is tudom, hogy lenne jó nevezni, hiszen egyik oldala harcos nő volt, aki a maga emberét hazaviszi, ha kell hazaveri; a másik meg egy vidéki öreg néni, akiről nem gondolná az ember, hogy ebben a korban, az öregség, a fáradtság jeleivel a testén, az arcán még oly fontosnak tarja a hűtlenkedő férj visszaszerzését. Bármilyen áron.

Milyen okos az a férj... jutott eszembe, hiszen az asszony, a biztos háttér, az mindig érte megy; a barátnőnél meg lehet arra hivatkozni a néhány hetes kaland után: hiába, nekem ez az asszony a keresztem. Kereszt... Mentőöv...

Vonatok. Hagyományos, gyorsvonatok.

– Szeretsz te utazni? – rezeget fel ismét a kérdés.

Nem is tudom...

*

A lány

Ezzel az új hármassal, meg hatvankettes villamossal sehogy nem tudok megbékülni. Majdnem minden nap utaznom kell, muszáj valamelyiken, csak néhány megállónyit, megszokni mégsem tudom. Inog a lépcsője, amit eleinte észre sem vettem, de bezzeg mostanában, ahogy kopnak az izületeim, egyre bosszantóbb ez az inoga garádics. Az egyetlen jó benne az ülés, ami merev műanyag, és nem érzem úgy, hogy a város összes koszos ruhájú, ürülékét csepegtető embere benne hagyta az ülés plüssszuátában a „névjegyet”.

Egyik nap elmélázva az ismétlődő tájban, magamat átadva a rezgések lazító hatásának, egészen megfedkeztem a másokról, a köröttem utazókról. Aztán egyszer csak felkaptam a tekintetemet, keresni kezdtem a látóterembe csak úgy, mellékesen bevillanó alakot. Valahol ott jobbra kell lennie, s amit pillogtam,

megláttam egy fiatal nőt, aki nekem háttal ült le; ő az egyik ajtó, én a másik közelében. Nem ismerem, mondta a fejemben az a valami, valaki, aki az emlékeket, ismerősöket tárolja.

Nyikorgás, rezgés, megállók, ajtók csapódása. Már besüllyedt az iménti gondolat a többi közé, s az ablakon kibámulva néztem az elém futó látványt, mikor váratlanul, s hívatlanul – ő, dehogyan hívatlanul! A gondolataim hívták elő, az idegeimben lévő szabad asszociációk keltették fel azt a valamikori találkozást:

.....

Fel sem tűnt volna, ha más is ül a fülkében, vagy ha nincs annyira kifestve. Semmi kellemetlent nem mondott, nem tett, de bárhogyan igyekeztem, hogy ne érezzem, mégis ellenemre volt, hogy megzavarta egyszemélyes nyugalmamat, azt a lehetőséget, hogy a végállomásról olyan fülkében indulhatok, ahol egyelőre csak magam fogom a helyet.

Egy ideig állt a folyosón a lehúzott ablak előtt, s családjának üzent mindenfélét, hol gyerekesen, hol a felnőtt lány szavaival. Mikor bejött és leült velem szemben az ablak másik oldalán lévő helyre, elcsodálkoztam rajta, hogy bír ki a füle ennyi csecsebecsét, vajon hány lukat furathatott bele, hogy a sok színes klipsznek helye legyen. Hajában masni, szeme erősen, élénken kifestve, száján a harsány rúzs és a kontúr hibátlan. Kezén számtalan gyűrű, karperec, mik minden mozdulatára halkán megcsörrentek. Ruhája összhangban volt az előzőekkel, ám mégis volt benne valami kislányos, naiv, tudatlan, mint aki nincs tisztában a rajta lévő tarka csüngők ízléstelenségével, vagy talán azt hiszi, ez úgy helyénvaló, ahogy viseli.

Kezemben a jegyzeteimmel egy pár percig elbámultam a semmibe, azaz a kinn futó tájra, aztán olvasni kezdtem. Egy kis önvizsgálattal megállapítottam, valamikor, sok éve én is szerettem a fülön függőket, persze ennyit egyszerre sosem, de míg nem voltak valódi ékszereim, szívesen hordtam a biszut. Milyen furcsa, hogy most taszít a látványa.

A lány pakolta a táskáját, majd hatalmas iratfüzöt vett elő, telis-teli papírokkal. Akaratlanul néha rápillantottam. Sójajtván lapozta a feljegyzéseit, közben gyakran megigazította a haját, simított a szemöldökén. Enyhén szólva mosolyogtatónak tartottam a nagy készülődést, s azt gondoltam, talán valamelyik következő állomáson egy fiatalember fog felszállni a vonatra, hogy vele utazzon tovább. Ennyi szépítkezés, magára figyelés azt sejtette.

Az első négy település között zötyögött a vonat, aztán odaértünk arra az állomásra, ahol végre villanymozdonyt kötöttek a diesel helyére, s már meg is volt rá biztos lehetőség, hogy eztán valóban gyorsvonat legyen a gyors.

Kinéztem az ablakon. A szokásos nyüzsgés, ismerős vasutasok, a büfé előtt állt a sor, ahova a szomszagos lelkek leléptek meginni valamit, vagy valami szeszt.

Sokan felszálltak, egy szláv ajkú sokgyerekes család, talán lengyelek, helyet kerestek számtalan csomagjuknak és gyereküknek. A mi fülkénkbe is beszóltak, s a lánnyal együtt egyszerre szólaltunk meg, ő szlovák nyelven, én a keményebb oroszon hogy, igen, van itt szabad hely.

Összenéztünk. Tiszta kék szeme volt, vagyis a tekintete volt tiszta, mert így utólag csak gondolom, hogy egyenletes színezésű kék íriszű volt az a szem. Biztosan kék volt, mert a nagybátyám jutott róla eszembe, akinek feltűnően erős-kék, vidám szemei voltak.

Hogy a bácsi emléke, vagy a lány tekintetének tisztasága volt e az ok, nem tudom. Összemosolyogtunk. – Én magyar vagyok – szólalt meg aztán – szlovákiai magyar – tette hozzá, és kicsi félmosoly jelent meg a szája szögletében.

– A szüleim is onnan valók – mondtam, s talán valamivel barátságosabban nézhettem rá, mint előzőleg, mert látszott rajta, hogy még akar mondani valamit.

– A Pázmányon tanulok. Ahol a külföldieknek van egy nulladik év. Otthon is felvettek, de valahogy nem bírtam megszokni. Itt mégis mindenki magyar. . .

Miközben beszélt, újra megigazította a haját. Öltözetének és viselkedésnek szokatlansága hirtelen érthető lett. Rokonaim hasonló korú lányai is ilyenek, így öltöznek, állandóan a külsejüket igazítják. Persze az odaátakra gondoltam.

A lengyelek mégsem telepedtek le a mi fülkénkben, talán találtak egy teljesen üreset. Hamarosan egy merevrészes férfi húzta ki az ajtót, és azonnal le is ült, alig forgó nyelvvel sokszor elnézést kért a zavarásért, meg mert annyira részeg.

Miskolcig hármásban utaztunk, a lány olvasott, én szunyókáltam, a férfi néha halkán mondott valamit maga elé, vagy aludt. Ezen a nagy forgalmi csomóponton társult hozzánk egy fiatalember, akinek feltűnő megjelenésétől csak a csendes viselkedése volt feltűnőbb. Hosszú, hátközépig érő haját valamikor befonta, tán vagy négy-öt éve, s azóta ki sem bontotta. Farmerben, mellényben, színes ingben volt. Leült szemben a részeggel, mikor az előrecsuklott, visszasegítette az ülésre, ha a haja nem kelt bennem ellenérzéseket, akkor beillik valami segítő szervezet tagjának...

A lány letette a jegyzeteit, s mikor szembenéztünk egymással, beszélni kezdett.

– Annyira ideges voltam tavaly ilyenkor, hogy orvoshoz kellett menni. Majdnem idegosztály lett belőle... – elpirult, félresandított, de a fiú látszólag nem figyelt a beszédre. – Sokáig kellett gyógyszer szednem. Néha még most is előjön. Olyan furcsa megérzéseim vannak.

Elhallgatott, hátradőlt az ülésen, egy ideig behunyta szemmel, ölbe ejtett kézzel ült, már azt gondoltam, hogy elaludt, vagy csak így próbál kitérni a váratlan, önvallomás keltette zavar elől.

Magamban azt latolgattam, hogy mennyire beteg ez a gyermek, vagy csak annyira érzékeny idegrendszerű, hogy akár médiumi hajlamai vannak, vagy csupán fantáziál. Fiatal, érzelemdús lányok néha túlzottan érzékenyek, aztán ha orvoshoz kerülnek, gyakran nem olyanhoz, ahova kéne, hát megbíztatják őket mindenfélével, szóbelileg, és gyógyszeresen.

– Tetszik tudni, olyan érzéseim vannak néha, hogy tudom, ki fog hozzánk eljönni, és az el is jön. Aztán olyan is, hogy most mindjárt csörögni fog a telefon. Olyan, hogy valami érte az aput, vagy anyut, mikor nincsenek otthon, és igaz is amit gondolok – felsóhajtott, kicsit fel is nevetett, én is épp abban a pillanatban sóhajtottam fel.

Szerettem volna, ha nem veszi észre a sóhajt, nem akartam félbeszakítani. Olyan volt ez, mint mikor valakinek nagyon nyomja a lelkét valami, és egy alkalmas ismeretlennek kiönti az egészséget, mert azzal úgysem találkozik többé, annak nem kell magyarázkodni, csak úgy elmondja a történetét, ahogy ő érzi, nem úgy, ahogy a többiek, s kicsit megszabadul a belső feszültségtől, mert meghallgatták.

.....

... az a lány, a másik ajtónál, akit még jól szemrevételezni sem tudtam, meg tán nem is akartam, itt, most, ezen a villamoson... nem az a több évvel ezelőtti találkozás.

Valami mégis volt a mozdulatában? A ruhák, a csecsebecsék színeiben? Valami... Egészen apró, egyetlen elem... vagy az egész... s itt, ezen a nem-szeretem járaton feltolult annak a valamikor lánynak, annak a feledésbe ment találkozásnak egy része...

*

Lajos-vagyok

– Kézcsók! Lajos vagyok! Kések egy fél órát! – harsogta a forgalom zaján át a telefonba a szerelő.

Na, megint fél óra csúszás! Aztán ha még összejön néhány óra, félóra, az egész nap oda lesz...

–Lajos vagyok – mondta egy másik Lajos, vagy tíz évvel ezelőtt, s pontosan szemben velem leült az ülésre.

–Lajos vagyok – ismételte meg, olyan természetességgel, mintha reklámszöveget mondana.

Késő délután volt, nem sok remény volt rá, hogy ebben az órában távolsági vonaton, ami mindjárt indul, még több utastárs is jöjjön. A fülkében még volt hat hely, Lajos-vagyok ülhetett volna bárhová, de pont velem szemben tetszett neki helyet foglalni.

Akkoriban gyakran kötöttem utazás közben, ez alkalommal is jártak a kezemben a kötőtűk, a fejemben meg az a gondolat, hogy ez a jól öltözött, öltönyös, kalapos idős férfi egy kicsit hibbant, most, mint már annyszor bevonzottam egy félórültet, vagy egy beszélgethetéssel megvert valakit, aztán órákig hallgathatom, hogy neki miről mi a véleménye. Mert az szokott lenni az utastársaknak Nehéz, szinte lehetetlen megállítani, leállítani egy-egy bőbeszédű embert. Meg nőt, ha az imént az ember a férfira vonatkozna, bár nálam nem csak arra vonatkozik (s tudom, vannak még tájak, ahol az ember a férfi, az asszony az meg az asszony,

külön néven; mint ahogy a gyerek a fiú, a lány meg az lány...). Azon tűnődtem, hogyha nekikezdd beszélni, mikor fordul ki belőlem az a türelmetlen megjegyzés: a vonatjeggyel a nyugalmamat is megvettem – de egyelőre hallgatott, én meg még nem éreztem ehhez elég határozott dühöt, haragot, nem is volt mit megállítani, így hát hallgattam.

Lajos-vagyok fészkelődött, helyezkedett, s amint elindult a vonat, gyorsan, egymás után véletlenül a cipőmhöz ért a cipője, amit azonnali sűrű elnézésekéréssel igazított helyre. A kötőtűim képezte x-ben akaratlanul rá-rápillantottam, állandó, rám szegezett tekintete nem fáradt el, ki sem nézve a tájra, bámult a képembe. Majd megszólalt:

– Lajos vagyok.

– Hallottam.

– Tegeződhetünk? – ekkor hátra dőlt, és szemében a figyelem és a kíváncsiság mellett valami más fény is beillant.

– Tegeződhetünk Lajos – tettem le egy pillanatra a kötést, majd azonnal folytatva a minta szeméinek szaporítását, az járt az eszemben, hogy vajon hány emberrel tegeződök én valójában ismeretlenül. Az egész ország reikis, agykontrollos csapata nekem te, én meg nekik te. Ez a Lajos-vagyok nem tűnt egyiknek sem. Na, sebaj, annyi barát, haver, meg ál-, és valódi félnotás mellett elfér egy Lajos-vagyok.

Lajos-vagyok hirtelen a térdemhez ért, míg nadrágját igazította.

– Lajos! – kezdtem, halkán, alig mosolyogva, amire felcsillant a szeme. – Te nem tudhatod Lajos, nekem sok barátom van, akikkel tegeződök... – Lajos-vagyok ennek még jobban örült. – De ha még egyszer hozzám érsz, kedves Lajos, akkor nem állok jól magamért – mondtam egykedvűen, majdnem barátságos hangon, és ekkor már nagy ívben mosolygott a magában e szavakat másként értő Lajos-vagyok. – és sajnos bokán foglak rúgni – folytattam a korábbi diszkrét mosolygást abbahagyva.

Lajos-vagyok elkomolyodott. Azt nem mondhatom, hogy elkomorult, csak tartózkodóbb, és visszafogottabb lett előbbi megmutatkozásához képest. Tekintete elfordult, az alkonyatba boruló zempléni hegyekre fixált. Hallgatott.

Néhány megálló után felszállt a vonatra egy idős, jól öltözött nő, nehezen vitte szatyrárt, és láthatóan fájtak a lábai. Végigment a folyosón, aztán visszatért, s beült a fülkébe. Útitársat kaptunk.

Vagy tíz percnyi hallgatás után Lajos-vagyok minden teketória nélkül áthelyezte magát a hölgyel szembe, tekintete kereste a tőle láthatóan idősebb, a felszállástól még pihegő, homlokát, arcát zsebkendőjével törölgető nő tekintetét; s mikor létrejött a szemkontaktus, azonnal közölte:

– Lajos vagyok. A gyerekeimhez utazok.

A nő bólintott.

– Ibolya vagyok – szinte csak lehelte a nevét.

Lajos-vagyok hamarosan megfogta, majd hosszan tartotta új útitársa kezét, kezét csókolt, és sorolni kezdte viszontagságos életét, többször kitérve, hogy ő nős, most a gyerekeihez utazik. Minden rendben lenne az életében, korához képest ő teljesen egészséges, ő egészséges férfi – ezt az egészséges férfit többször is kihangsúlyozta – csak hát a felesége, aki egyébként áldott jó asszony, remek asszony, az sajnos hamarabb megöregedett bizonyos tekintetben, mint ő.

A hölgy értett a szóból. Hamarosan ő is kiöntötte özvegysége, betegségei és gyermekeitől elszenvedett magányának minden bánatát. Lajos-vagyok gyakran kezét csókolt, majd megfedekezvén saját gyermekeinek meglátogatásáról, úgy szállt le az idős hölgyel a vonatról, mint egy ifjú Don Juan, aki hirtelen meghódította és még ma éjjel ki is pipálja a mára tervezett nőt...

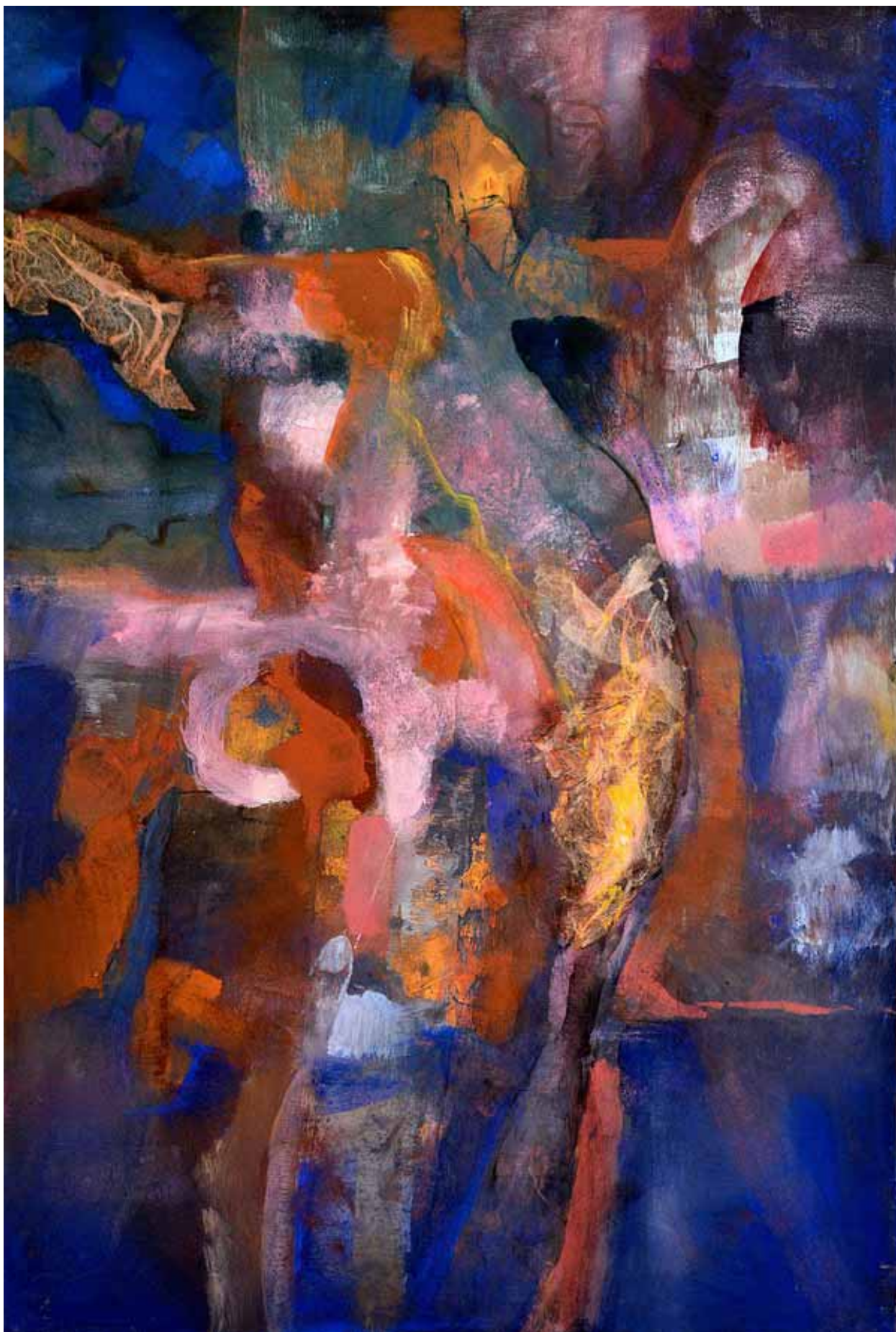
*

átváltások I.

MOLNÁR JÓZSEF**DÜBÖRGŐ***Seres László: Réválom című versére*

Az egyén saját felelőssége tudatában alszik - mélyen.
Agyát s elméjét borítja sötétség, mely
fátyoltáncú-lépteken közeleg, s ki azt mondja,
ő a megváltó!
Szeme sem rebben...
Hiszel neki, miért ne tennéd?
Ezt szajkózza a szellemarcú
tükörkép
is, meg a kövérré hízott aranyludad,
mely visszhangozza hamis szavad,
ezt dobálja rád szennyből ékesen,
a 3 d-be zárt hiper-modern világ,
a jóllakott, jólfésült
halottasház,
s a rádtaposott csigaház alján
feszítővassal a kézben
ezt szajkózod te is,
bár véres a tenyered,
s hülyére vett fejed,
kint kéjes kéneső hull
vak szemeidre,
szeretteidet a végelgyengülés
kínozza valamelyik kórházi
ágyon a nincs-utcában,
ezt szajkózza a rommá züllött
éjszakai álom,
ő a megváltó!,
s ha egyszer halált sugárzó
felhőid alól kitépnek végre,
mehetsz tovább bégetni
a dübörgő üres fejek
szimfóniájába.

átváltások II.

PETROZSÉNYI NAGYPÁL

MENEKÜLÉS “A FÉNY ORSZÁGÁBÓL”

Egy letűnt korszakról írni nem mindig hálás feladat. Az embereket inkább a jelen érdekli, és igazuk van. Hogy ezek után miért idézem fel mégis a Ceaușescu-korszakot? Talán egy régi adósság törlesztéseképpen. Mindenesetre megragadom az alkalmat, és megpróbálom felvázolni menekülésem történetét.

HURKOT VETNEK

Helyszín Nagyvárad, a '80-as évek körül. Itt, helyesebben, Várad környékén dolgoztam magyar-, és román-tanárként. Húsz-negyven kilométerre a lakásomtól, vagyis viszonylag messze, és mindig másutt keringtem-forogtam az akkor divatos *rotációs* elv törvényei szerint.

Hogy mi a rotációs elv? A néhai diktátor egyik találmánya, melynek értelmében időszakonként mindnyájunkat áthelyezett, megingáztatott, vagy átképezett. A tanárt tanítóvá, a tanítónőt takarítónővé, szövmunkássá... így lett belőlem is tanító, idegenvezető, gebines, aminek persze sem a tanulók, sem én nem sok hasznát láttuk. Eltekintve a tanfelügyelőségtől, aki kihasználva a munkanélküliségben rejlő lehetőségeket, minden katedrát áruba bocsátott. A nők természetben fizettek, a férfiak pénzben, elsősorban a szuplinitorok (ideiglenesen helyettesítő tanárok), akik, noha ugyanolyan diplomájuk volt mint bármely „befutott” pedagógusnak, az oktatók legkiszolgáltatottabb rétegét alkották. És alkotják ma is Romániában, főleg az, akinek se pénze, se protektora, ezzel szemben gerinces és magyar.

– Románosítsa a nevét! – ajánlotta valaki a tanfelügyelők közül. – Ezzel biztosan jó pontot szerez. Elfelejtik kicsoda, s idővel magát is Nagyváradra hozzuk.

Jót akart, rosszat? Ma már érdektelen. Csupán egy dolgot nem árt megjegyezni: ez a valaki maga is magyar volt, sőt, a Bihar Megyei Magyar Nemzetiségi Dolgozók akkori elnöke. Ám kaptam én ennél cifrább ajánlatot is. Egy alkalommal fiatal, markáns arcú szekus kopogtatott az ajtómon.

– X. Y. hadnagy vagyok – dugta orrom alá a szekusigazolványt. – Tudjuk, hogy maga több nyelven beszél, jól ismeri a megyét, és a tengerpartot is bejárta. Jelenleg munkanélküli, de mi – hangsúlyozta jóindulatúan – segítünk magán. Fölajánljuk magának a város legszebb hotelét. Gondolja meg: luxusmilió, pazar fizetés, nők – kacsintott. – Vagy inkább a tengerpart érdekli?

– Egyik sem, szívesebben tanítok, ha nem haragszik.

– Ugyan, kérem, legyünk realisták! Tanárként semmi jövője sincs, de ha együttműködünk, hébe-hóba elmondja, mit lát, hall, egész hazánknak tesz szolgálatot. És a haza mindig hálás, viszont irgalmatlan ahhoz, aki elárulja. Holnap ismét eljövök – nyújtott váratlanul kezét.

– Remélem, igent mond, és a dolog is köztünk marad.

Aranyos ember: hurkot vet, s még elvárja, hogy hallgassak róla, sőt, megköszönjem, amiért ilyen nagylelkűen törődik velem. Ez legyen a legkevesebb. Csakhogy a fejemet is ki kéne ám húzni. Ha elfogadom az állást, szembeköpöm magam. Ha nem, úgy járok, mint az egyik bátyám, akit szintén kezelésbe vettek. Addig kenték, simogatták odabent, hogy egyetlen éjszaka beleőszült szegény.

– Halljuk a választ! – döfött rám tekintetével másnap a szekus.

– Vállalom. Éljen Ceaușescu!

– Tessék?

– Állok rendelkezésükre, csak...

– Aha, szóval mégsem...!

– De, de, csak az a helyzet, hogy álmomban... Szóval összevissza fecsegek – vágtam ki szemrebbenés nélkül. – Néha iszom, és enyhén epilepsziás vagyok. Ismétlem, enyhén, úgyhogy nyugodtan megbízhatnak bennem. Ha a haza hív, mi sántán is a szolgálatára ... állunk.

– Igazán? – mért végig tetőtől tápig, majd szó nélkül faképnél hagyott.

MÉG EGY HUOK

Akit gyűlölnék az istenek, tanítóvá tették – járja Erdélyben a latin közmondás. Kiváltképp, ha magyar. Mégis hova menjen, még ha magyar is a szerencsétlen? Egy hasonszórúhöz, így vetődtem ismét a magyar szaktanfelügyelő fölséges színe elé.

– Te jó ég, maga már megint itt van! – feszengett a szakfelügyelőm, aki nem sokkal ezelőtt még románosítani kívánt.

– Bocsánat, én...

– Jó, tudom, üljön le, mindjárt visszajövök.

Persze nem jött. Máskor sietett, vagy egyszerűen letagadtatta magát. De talán a főnökében több megértés lesz – folyamodtam állásért a vezér-tanfelügyelő asszonyhoz.

– Sajnáljuk, egyetlen posztunk sincs – gombolkozott be ridegen az asszony. – Mellesleg, magának a híre is pocsek. Sokan megbízhatatlannak és antiszociálisnak tartják, akivel lehetetlen kollaborálni.

– Velem, vagy a Securitateval? – jegyeztem meg epésen.

– Ezt hogy érti? – rezzent össze a Vezér. – Egyébként mindegy, nem tartozik reám, mi legfeljebb adunk egy jó tanácsot – bandzsított a diktátor arcképére. – Képezze át magát minél hamarabb. Legyen esztergályos, vagy bánom is én, válasszon ki egy falut, és akkor még katedrát is kaphat.

Na, ja, a falut fel kell virágoztatni. Nekünk, miközben másfelől bulldózerrel rombolják. Lógó orral battyogtam egyik barátomhoz.

– Füttyülj rájuk! – legyintett a haver. – Becsszó, nem értelek. Mi az isten csudáját nem kérsz pasaportót? Elvégre elvált, független csóró vagy. Települj magyarba, és hadd itt ezt a kuplerájt, még mielőtt földhöz, vagy sítire nem vágnak téged is.

– Én soha – egyenesedtem ki büszkén. – Hagyjam el a hajót, amikor süllyedni kezd?

– Miért, az jobb, ha Nagyból Naghiuvá változol, és dászkál lesz belőled? Az ántiját, ha ez bátorság, akkor gratulálok.

Végül kénytelen-kelletlen, de igazat adtam neki, és feleségül vettem egy magyar lányt, ami után újabb rémálmok következtek.

AKTÁK, DOSSZIÉK

A házassági engedélyre kerek egy évet vártunk. Munkám nem volt, amúgy szoba se álltak velem, mielőtt megtudták, hogy emigrálni szeretnék. Ismerőseim, barátaim kerültek, nyilván attól tartva, nehogy a Securitate felfigyeljen rájuk.

Így teltek-múltak a napok, miközben nekem fizetnem kellett a kosztot, villanyt, OTP-kölcsönt, továbbá gyermektartást. Volt ugyanis egy fiam, de ez már egy másik sztori. Úgy jártam-keltem otthon, mint a ketrecbe zárt tigris, kiváltképp este vagy áramszünet közben, amivel a kondukátor naponta kedveskedett nekünk. Tűnj már el az életünkéből! – hörögtem fogcsikorgatva ilyenkor, amíg le nem feküdtem. Kucsában és bundában. Merthogy fűtés sem volt, s azonkívül mi minden: hús, kenyér, benzin, gyógyszer, meleg víz, miközben a Nagy Suszter aranytáliból evett, és szarvasokra vadászott.

Élt Kolozsváron egy református főpap, bizonyos Nagy Gyula, megboldogult apám egyik diáktársa. Ha valaki, ő biztosan segít, és folyósít számomra némi járadékot – reménykedtem magamban, s úgy karácsony táján levelet írtam a püspök úrnak. Nyolc nap múlva kaptam rá választ, később 500 lejt – karácsonyi ajándékként. Utána semmit, pedig titokban abban bíztam, majd rendszeres segílyt kapok. Oké, akkor menjünk sáncot ásni, nehogy tényleg éhen vesszek. Ám előbb meghallgatásra jelentkeztem a másik, a váradi püspöknél is, Papp László főtiszteletű úrnál, lévén a püspökség épp a szomszédunkban.

– Halljuk, mi a panasza! – pislogott rám a köpcös, kis nagy ember. – Különben várjon csak! Nem ismerjük mi egymást véletlenül?

– De ismerjük, párszor megfordultam önöknél. Állásügyben, még képviselő korában, amikor a főtiszteletű úr képviselt bennünket.

– És most?

– Ugyanezért, bár ezúttal a harangozással is beérném.
– Nonszensz, nem járulok hozzá – jelentette ki a lelkész anélkül, hogy bővebb magyarázatba bocsátkozott volna.

Ellenben rögtön kiutalt számomra havi ötszáz lej segélyt keresztapámra, a néhai László Dezsőre való tekintettel, aki maga is főpap (püspökhelyettes) volt valaha, és állítólag igen nagyra becsült. Nos, egy állással valószínűleg jobban jártam volna, már a munkáltatói igazolás végett is, ami miatt később olyan csapdába estem, amiből, úgy tűnt, sosem mászok ki. Terveimről, az előzményekből tanulva bölcsen hallgattam, úgyhogy nem is sejtette, miszerint egy „hazaárulót” patronál. (Csak zárójelben jegyzem meg, még ennyi is szép gesztus volt egy olyan püspöktől, aki, mint hosszú évek múltán megtudtam, maga is a Securitate egyik beszervezett besúgója közé tartozott.)

Csak hogy mi volt ez a pénz a szükségleteimhez képest! Csepp a tengerben, hiszen az ügyintézés, az útlevel körüli hercehurca is egyre több pénzembe került.

Útlevel? Brr, néha még ma is aktákról álmodom. Ott ülök egy irathegy tövében, balra bélyegek, jobbra dossziék, aztán egyszerre felém csúsznak, eltemetnek, fojtogatnak, lélegzetem eláll, csak a szívem zötyög. Az iratdomb mögött tisztviselők állnak, de senki sem moccan, senki sem segít. Istenem, de nehéz Romániában magyarnak lenni. Hát még ha mi, magyarok sem támogatjuk egymást.

A „22-ES” CSAPDÁJA

A kereseti igazolás képezte a „22-es” csapdáját. Tudniillik e nélkül nem adtak senkinek sem útlevelet. Igen ám, de a kérelmezőket már akkor bélistázták a munkaadók, amikor bejelentették, hogy szeretnének kivándorolni. Azonban fölbukkant újabb nehézség is: a nagyváradi bíróság tartásdíjat is követelt, méghozzá előre, nevezetesen a fiam nagykorúságáig, kereken negyvenezer lejt, ami akkoriban bizony nem csekély summának számított.

Most légy okos, góbékám! Ha ezt is megoldod, Magyarországon akár pénzügyminiszter is lehetnél. Mérlegeltem, spekuláltam, aztán feladtam néhány hirdetést. Korrepetáltam németből, olaszból, lehetőleg titokban. Egyrészt a fináncok, másrészt a szeku miatt, miután tanítványaim között is akadt hozzám hasonló „áruló”. Ki Ausztriába, ki az NSZK-ba kívánt költözni, tehát ők is ugyanolyan tortúrán mentek keresztül, mint jómagam. Úgy sompolyogtak hozzám, mint a tolvajok. Szerencsénkre nehezen megközelíthető helyen laktam akkortájt. Egy toronyblokk tizenegyedik emeletén. Lift, villany és ablakok nélkül.

Gyűlt a pénzt. Eladtam a bútorokat, a könyveimen kívül valamennyi holmimat. A pusztaságon háltam, mint a nomád ősmagyarok. Naponta egyszer ettem, habár kecskeméti feleségem havonként hordta a csomagokat: citromot, kávét, vajot... Mindent pénzzé tettem, legvégül a garzonom. A lakáshivatal le is zárta azonnal, így a legvégén még hajlék nélkül is maradtam. Ez volt az utolsó csepp a pohárban. Sebjaj! Aki idáig eljutott, ennyi csapdán, dosszién és praktikán keresztül, nem eshet kétségbe egy csukott ajtó miatt sem.

A tartásdíjat kiizzadtam, hála feleségem finanszírozásának (áldjon meg az isten, drága Juditkám!), és a munkai igazolást is megszereztem. Hogyan? Hosszú, a lényeg az, hogy végre, istenem, végre megkaptam az útlevelet is. Szabad voltam, mehettem. Mindazonáltal maradtam. Hogy miért? Alant következik.

KECSKEMÉTI HARANGOK

Egy román ember semmivel sem olvas többet a magyarnál. Az állam szerint a könyv mégis egyike a legbecesebb értékeknek, afféle nemzeti ereklye, ahogy Romániában állították, és mint ilyet, Ceaușcutól Iliescuig drákói törvényekkel óvták, védelmezték. Ilyen körülmények között természetesen meg se próbáltam átmenteni a könyvtáramat. Százat engedélyeztek, a többit kipipálták a könyvjegyzékből: Jókait, Móriczot, Vernét, Hugót, Balzacot...

– Csempéssze ki őket! – javasolta egy régi tanítványom édesapja. – Én ismerek egy-két vámost, bízna csak rám, tanár úr!

– Megtenné?

– Miért ne! Legalább mi, magyarok tartsunk össze, nem igaz? Szerezzen két kiló kávé, azt odaadjuk egy vámőrnek, és már viheti is a könyveit.

Két kiló kávé. Mi az? – mondaná ma valaki. De akkor, a ceaușescui időkben ritka, igen-igen megbecsült fogyasztási cikknek számított.

– Köszönöm, én, vagyis maga...

Nem találtam szavakat, kezet fogtunk, és megöleltem. Vártam egy hetet. Nem jelentkezett. Már a második is elmúlt, amikor közölte velem, melyik napon szolgálatos az a vámtiszt, akinek a kávé ajándékozta.

Izgatottan vágtunk sógorom kocsiján a határnak. Sógorom vezetett, mellettem feleségem fohászodott. A borsi határon hosszú kocsisor várta, hogy kirobogjon a „fény országából”. Az apuka sehol, helyette felfedeztem egy szekust, ugyanazt a hadnagyot, aki azt hitte, belőlem is spiclit faraghat.

– Mutassák a poggyászukat!

Megmutattam.

A vámos unottan túrt belé, bal kezében a könyvjegyzék, nehogy átejtsük őket valamiképpen.

– Ez hiányzik a listáról – forgatta Grimm meséit. – És ez, meg az is – mutatott sorra a könyvekre. – A szakramentumát, jöjjön azonnal velünk! Könyvcsempész – referált a főnökének. – Letartóztassuk?

– Hagyd a drákuba! – intette le a főnöke, aztán rám rivallt: – Koszos bozgor, tűnj el innen a könyveiddel együtt, különben lefoglaljuk.

Lesújtva fordultunk vissza. Becsapott az apuka, vagy az egész a véletlenül múlt? Rejtély, eggyel több azok közül, amiket talán sohasem fogok megoldani. No, de hova vigyük a könyveket? A városi könyvtár átvette volna, én mégis rábíztam volt feleségem gondjaira. Gondoltam, később majd visszaadja. Micsoda naivitás: sohasem kaptam vissza egyetlen darabot sem! Nyár lévén, sógorom a kocsiban éjszakázott. Feleségem és én a volt lakásomon, hála a kulcsnak, amiből egyet, biztos, ami biztos, megtartottam magamnak, mintha éreztem volna, hogy egyszer még hasznát vehetem.

Másnap reggel tapasztalatokban gazdagabban, de 600 könyvvel szegényebben hagytuk magunk mögött a „Pece-parti Párizst”, vele Romániát és a Ceausescu-korszakot. Átlépvén a határt, kiszálltam a kocsiból, és a földre térdeltem.

– Köszönöm! – rebegtem az ég fölé fordulva, megcsókoltam a földet, majd áthajítottam a kulcsot a határon.

– Na, mi van, megyünk már? – türelmetlenkedett feleségem testvére.

– Teljes gázzal! – ugrottam vissza a kocsiba, hogy pár órával később végre én is meghalljam a kecskeméti harangokat.

EPILÓGUS

Harangok, harangok, jaj de szépen szóltok! Egyik szemem rögtön könnybe lábadt, a másik azonban nevetett, kacagott, mert mégis magyar és ember maradtam.

Hát ennyi dióhéjban.

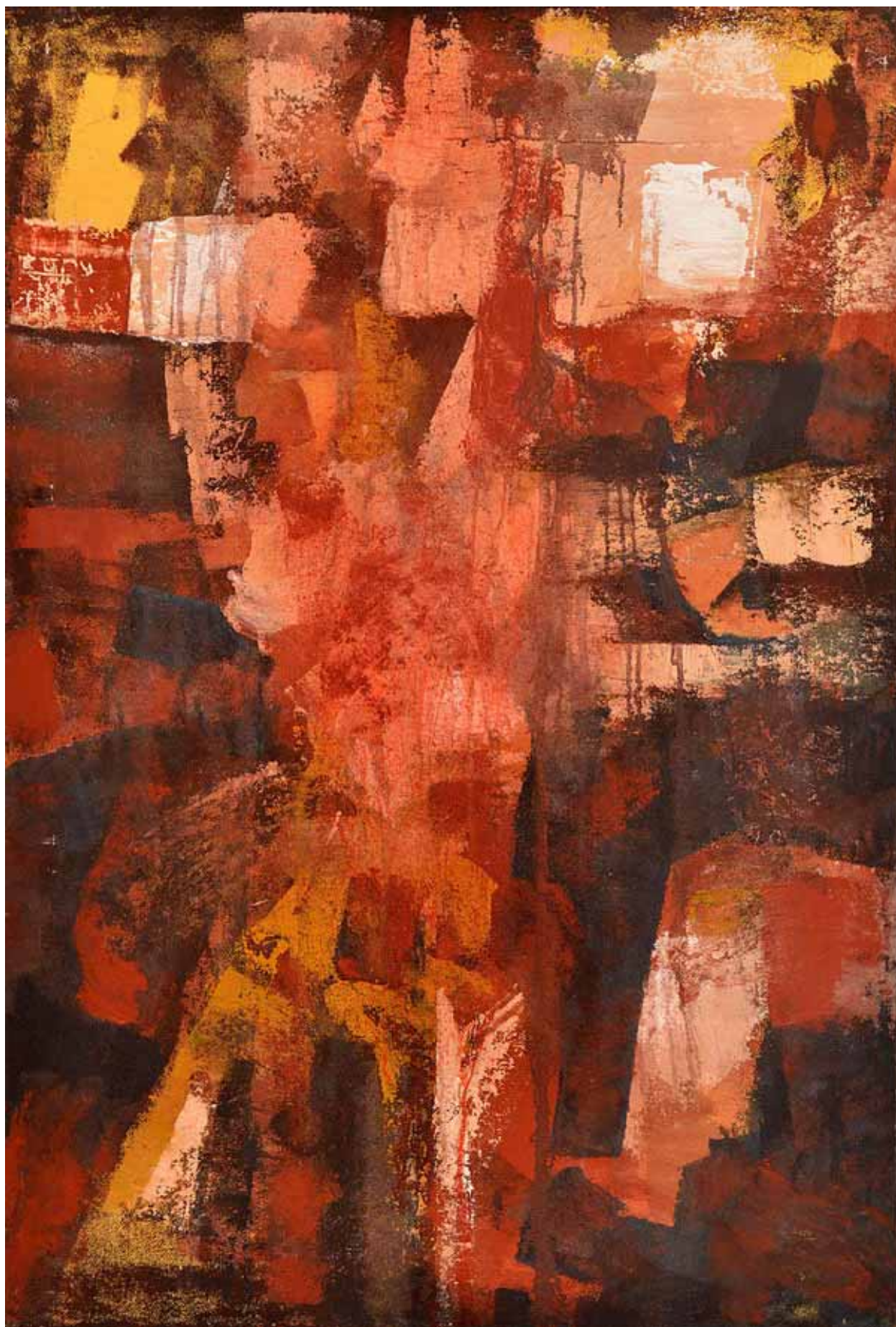
CSÁKY KÁROLY

Torzulások

Torz tükrök
törnek darabokra,
torzít mindegyik
szilánk így is.

Hamis képet
fest az égre,
sebet szúr abban,
ki csak szisszen,
de fájni még
nem mer.

(2014.10.2.)

törések - vetődések

BÖRZSÖNYI ERIKA

Korai borsó

Szombat délelőtti verőfényben a kis sámli ül Róza a nyárikonyha előtt, mint hajdanában, fiatalasszonyként, és zsenge zöldborsót pucol.

Lábszárán táncol a napfény, szoknyáját felhajtotta, s az ölében tartott edénybe koppannak a harsogó zöld borsószemek. Kora reggel kiment a piacra, hogy megvegye az év első borsóleveséhez a hozzávalókat. Ilyenkor a piac, a megszokott árusaival, képeivel, jeleneivel valami időn túli elképesztő életörömet sugároz, a zöldségek csábító halmai a hosszú tél után sosem látott szín-és illatorgiában olvadnak össze. A sárgarépa, paprika, paradicsom és a korai cseresznye színei szinte mintha vetélkednének egymással, melyik kelti fel előbb a vásárlók érdeklődését, s az embernek kedve támadna mindenbe belekóstolni.

Hatalmas, tömött szatyrokkal igyekezett haza, érezte a minden évben előtörő izgalmat, mert az első borsóleves, az első újkrumpli elkészítése valamiféle misztérium, hagyomány és szertartás számára. Pont, mint gyermekkorában, amikor édesanyja alig tudta elhessegetni a három kislányt, akik nagyon lelkesen akartak neki segíteni a borsópucolásban, aminek persze a leves „látta kárát”, mert előszeretettel kóstolgatták, hogy elég zsenge borsót sikerült-e vennie anyjuknak?

Akkor még nem volt a faluban hűtőszekrény. Ha maradt az ételből, a mély kerek kútba, vödörben engedték le láncon, és emlékezete szerint nem romlott meg sosem. Mennyire szerették, akár hidegen is képesek voltak megenni a zöldborsólevest. Az emlékezéstől összefut szájában a nyál, szeretné felidézni ma is az édesanyjától tanult ízeket.

Estére várja a fiát, most van kinek főzni, örömet szerezni az első idej zöldborsólevesével.

A másik nyárikonyha nyitott ajtajában ül Ilus néni, fájós lábát masszírozza, úgy figyel Róza mozdulatait. Közben mesél.

- Nekem is ki kellett volna ma menni a piacra, délutánra várom az onokákat, de nem bírtam, nagyon hasogat a lábam. Pedig jó, hogy végre itt a szép idő, nehéz volt ez a tél, nagyon megviselt engemet.

Tudja, amikor ide költöztünk az urammal 48-ban, még csak a nagylányom volt meg. Milyen szép volt ez a környék akkoriban! Még az emberek is mások voltak ám! Összejártunk, az ünnepeken együtt főztünk a kertben, bográcsban. Mikor mit, lecsót, paprikás krumplit.

Szépek voltak ám a kertek akkoriban, meg az utca is, telis tele ültetve virággal. Nem ám úgy, mint most, hogy semminek sincsen gazdája.

Mindenhol a sok szemét...

A közeli töltésen időnként nagy robajjal vasúti szerelvény halad át, a két asszony beszélgetésének szavait elnyomja a zaj.

- Ilus néni, hogy lehetett ebben a nagy zajban kisgyereket altatni, egyáltalán, élni?- kérdezi Róza, de közben tudja, a lelke mélyén érzi, hogy itt egy szép, összetartó emberi közösség élt, működött, ahol nem számított a vonatok zaja, különben is vasutasok voltak mind. Az életük része volt a vasút, ahogy Moldova György is megénekelte valaha, az „Akit a mozdony füstje megcsapott” című, mára klasszikussá lett szociográfiájában.

- Jaj, kedves, nagyon szép életünk volt! Sokat kellett dolgozni, meg hát egymás után jöttek a gyerekek, mindig volt köztünk kismama, vigyáztunk egymás gyerekeire, itt volt a telepen óvoda, iskola, posta, bolt, nem kellett semmiért messzire menni. Mindenki ismerte a másikat, tudtunk egymás bajáról, örömről.

Aztán szép lassan megöregedtünk, elmentek már nagyon sokan. Mink heten voltunk testvérek, 6 lány, meg egy fiú. Már csak ketten élünk közülünk, a húgom, meg én. Ősszel 85 éves leszek, ha megérem.

Az én uram is elment, 75-ben. Nagyon beteg volt sokáig, én ápoltam.

Egyedül neveltem fel a lányokat. Akkortól már nagyon nehéz volt.

A húgom 56-ban kiment, disszidált, először Bécsből üzent, aztán valahogy kikeveredett Amerikába. Sokat

sírtunk miatta, de nem lehetett visszatartani. Nagyon fiatal lány volt még akkor, egy barátnőjével határozták el, hogy megszöknek.

- Ilus néni nem akart vele tartani? – kérdezi Róza, de már sejti is a választ .

- Nem mehettem! Itt volt nekem az uram, a kislányom, anyám, meg hát nem is vágytam én sehova innen. Mink megvoltunk jól az urammal, meg az itteni életünkkel. Sokáig nem tudtunk semmit a húgomról. Anyám sokat sírt miatta.

Aztán jöttek tőle a levelek, férjhez ment, gyerekei születtek. A hatvanas évek végén jött először haza. Én is voltam már kétszer nála látogatóban. Szép helyen laknak, de én nem élnék ott. Vágytam haza mindig. Ilus néni feláll, sajtó derekát egyengeti, figyelme a múlttól a jelen felé terelődik.

- Főznöm kellene valamit, mire a gyerekek megjönnek – mondja.

Róza a megpuccolt borsót, és a zöldségeket két halomba osztja, a kisebbiket egy edénybe téve az idős asszony felé nyújtja:

- Tessék megfőzni ezt! Hálából, mert szóval tartott, míg a kezem járt, jó volt hallgatni az életről a mesét.

Ezen a kora nyári szombat délelőttön a felidézett emlékek, a napsütés és a madárdal, a tobzódó természet színei valami szabadság-ízű jelenetté olvadtak össze, olyan volt ez, mint egy festmény.

Maga Róza sem tudta, milyen jó lesz majd felidézni és megírni jó fél évvel később, egy hideg januári estén, amikor a szín és fény olyan ritkán látott vendég, és amikor az emberek lelkében már feltámadt a vágy a tavasz után, de arra még nagyon sokat kell várni.

CSÁKY KÁROLY

A Luka-kripta és a Szentháromság-kápolna

A valamikor önálló településként szerepelt *Házasnényének* és *Lukanényének* külön temetője volt, s mindkettő megvan ma is. Amennyiben a községekben több előkelő nemesi család is élt, feltételeztük, hogy léteztek nemesi családi sírboltok, kripták, esetleg temetkezési kápolnák is. A kutatások ezt igazolták is: egy családi kriptáról s egy temetőkápolnáról sikerült tudomást szereznünk.

A mai, illetve az egykor házasnényeinek nevezett *plébániakert*ben van egy temetkezési hely, keresztjén ezzel a felirattal: a *Luka Néneyi Luka család sírboltja: 1875*. A sírjel valójában egy szilárd alapzaton elhelyezett, egylépcsős oszlopon látható keresztjel. A szürkés emlék anyaga valószínűleg gránitkő. Az oszlop négyzet alakú, rajta az idézett dedikációval; teteje lekeskenyített sokszög, amin az egyenes szárvégű kereszt látható. Régebben talán korpusza is volt. A keresztszáron lévő további évszámok már nem olvashatóak. A sírhely vaskarikákkal ellátott beton fedőlapjait nemrégiben felemelték, s kiderült, hogy egy boltíves, *téglaépítésű kriptáról* van szó, melyben több koporsó látható. Sajnos a sírhely kibontásakor nem készült pontos felmérés az ide temetett családtagokról. Kérdés volt hát, mikor s miért került ide a családi sírbolt, azaz a kriptá, kik nyugszanak abban?

Egyes információk szerint a plébánia telkén állt volna a régi Istenháza, a Lukák pedig egy időben kegyurai voltak a házasnényei templomnak. Hogy itt templom állhatott, az valószínű, hisz a plébánia telke egykor több hektáros volt. S az is biztos, hogy ha itt templom állott, akkor a körül temető is volt. A temetőket persze a XVIII. században már felszámolták a templomok körül. Az *1761-es visitatio* is tesz említést a temetőről, mégpedig az alábbiakat: „*temető kerítetlen, de megáldva. A templom mellé már nem temetkeznek*“.

Az egyházlátogatási jegyzőkönyveket és az anyakönyveket megvizsgálva világossá vált az is, hogy a kriptába a felette álló kereszt dátumánál, 1875-nél jóval előbb is temetkeztek. Az *1761-es házasnényei visitatióban* találtunk egy értékes, kriptára vonatkozó adatot. Az adományokról is szót ejtve írta a visitator, hogy az egyháznak „*A temetési harangozás után van 10 dukátja, a Luka család által 1753-ban épített kriptá után, a helybeliek után 6 forint, a nem helybeliek után 12 forint.*“ Ebből tehát fény derül arra, mikor épült, mikor került ide a kriptá. 2013-ban a helyi plébános hozzájárulásával újra felnyitották az egyik kőlapot. A sírbolt kamrájában 7 érckoporsót s néhány elporladt fakoporsót lehetett látni. Sajnos a koporsókon nevet, pontos dátumot nem láttunk, így az elhunytak kilétéről az észlelteknél alapján újabb adatokat nem tudunk meg. Ennek kiderítésében a további anyakönyvi vizsgálódás segített.

Kiderítettük például, hogy *1871-ben* hunyt el *Luka Sándor Jenő* 14 éves reáliskolai diák, Luka Lajos nemes közbirtokos és Luka Mária fia, akit *Tocsek János* helybeli plébános temetett, s mint az anyakönyvbe bejegyezte, a *házasnényei családi kriptában* helyezték örök nyugalomra.

1872-ben hunyt el *Bécsben* 71 éves korában *vízkórságban* *Tekintetes Lukanényei Luka Sándor úr*, a császári-királyi kancellária tagja, *Tallián Franciska* férje. Őt a császári városból szállították Nényére, s szintén a családi kriptába temették, mint arról az anyakönyvi bejegyzés is tanúskodik. Tehát az egyik érckoporsóban ő pihenhet. Az 1802-ben született Lukáról tudni kell, hogy *1847-ben honti főispánhelyettes* volt, s az osztrák császárt is kiszolgált, annak legfőbb törvényszéki tanácsosa lett Bécsben. Gyürky Antal Luka 1844-es *adminisztrátori* tevékenysége kapcsán ugyan megjegyzi, hogy ő „*e tekintetben is kivételt képezett, mert soha nem elnökölt törvényszéken, a megyei levelezéseket, a megye pecsétjét és a törvényhatóság egyéb jogait magához vonni soha meg nem kísérelte, ő egészen a régi szabású adminisztrátor volt, áthatva a hazaszeretet s az alkotmányosság érzetével.*“ Az is igaz azonban, hogy Luka összetűzésbe került a *honti ellenzékkel*, melynek tagjai benne már „*nem a nemzeti jellemű férfit, hanem az új rendszer emberét látták*“. (1874:259-260)

Luka Konstácia ugyancsak *Luka Lajos* nemes és *Luka Mária* gyermeke volt. Ő *Budán* hunyt el tuberkulózisban 20 évesen. Innen Nényére szállították, s őt is a családi kriptában helyezték örök nyugalomra. Szintén valamelyik érckoporsóban nyugszik.

Tekintetes Lukanényei Luka Antal nemes közbirtokos 79 évesen hunyt el **Budapesten**, ahonnan ugyancsak Házasnényére szállították a családi kriptába. Ő is részt vett a megyei közéletben, a pártpolitikában. Gyürky Antal így jellemezte őt: „Magas, vállas, sűrű hajú, eleven természetű, nyílt eszű, nyájas ember; s fiatal korában csinos férfi volt. Mindenben, de kivált a közügyekben sok erélyt fejtett ki...“ Mivel Pestről került a családi sírboltba, ő is valamelyik érckoporsóban nyugszik.

Luka Erzsébet nemesasszony, **Luka József** özvegye 1770-ben hunyt el 68 éves korában. Őt is **Házasnényén** temette el **Bottyáni Bottlik György** plébános. Bár nincs az anyakönyvben jegyezve, hogy hová, feltételezhetően a családi kriptába került, hisz az akkor már készen volt.

Az **1753-as** anyakönyv jegyzi a 22 éves **Luka Pál** halálát. Talán már ő is bekerülhetett az akkor épült családi kriptába, akárcsak a 65 évesen **1754-ben** meghalt **Luka Benedek**.

A lukanényei születésű **Luka Lajos 1918-ban** 65 évesen távozott az élők sorából Budapesten. **Lukanényén** temette őt el **Haller Kálmán** plébános, valószínűleg a családi sírboltba, s talán ő lehetett az utolsó, akit ide helyeztek.

A Lukák, mint már többször is említettük, gyakran támogatták az egyházat. Sírboltjuk tehát méltó helyre került, ám állapota megkívánná a felújítást.

Több egyháztörténeti munkában, Schematizmusban olvashatjuk, hogy Nényén **Szentháromság-kápolna** áll. Írnak róla például *A katolikus Magyarország* című kiadványban is, többek közt az alábbiakat: Házasnénye „*Régi plébánia. Temploma Mindenszentek tiszteletére. Ezen kívül a Szentháromság-kápolna van itt.*“ (Kiss–Sziklay, 1902) A *Hegedűs-Tóth-féle* visitatiojegyzékben azt is megemlíti, hogy ez **1886-ban** épült. *Némethy Serie* viszont nem tesz róla említést, de magát a plébánia titulusát írja (tévesen) Szentháromságnak. Az **1941-es Schematizmus** már pontosít: a nényei templom védőszentje Mindenszentek, a kápolnáé pedig Szentháromság. S ebből arra is következtethetünk, hogy a temetőkápolna akkor még állt.

Találunk adatokat ezzel kapcsolatban az **1912-es** *visitatió*ban is (Lib. 1091/4.). Innen tudható, hogy a kápolnát valóban 1886-ban építtette a **Fekete család**. Az **1940-as** *visitatió*ban is van róla feljegyzés. Eszerint az építtető **Fekete Adelhaide**, s a kápolnának van alapítólevele is. (Lib. 1053)

Mai adatközlőim szerint ez a **Házasi temető**ben, a **Fekete család sírboltja** felett állt. Ott, ahol ma a ravatalozóhelyet kialakították. A kápolnát valamikor az ötvenes évek tájékán, 1957-ben vagy 1958-ban bontották el, s a Szentháromság-képet valahová elvitték innen. Kis épített kápolna volt, „*ollyan kis kupolás, kereszt is vót rajta meg kis torony is*“ A lélekharang azonban egy kis haranglábon állt. (Lenický Pálné, 1929; Buris Józsefné, 1930; Juhász Pálné, 1931; Tomasik Pál, 1937; Híves József, 1939)

A Fekete család tagjai előkelő nemesek voltak, s az övék volt egy ideig a templom mögötti utcában található, ma már romos kúria is, melyben eredetileg a *Tersztyámszky* család lakott. Házasnénye birtokosai közt jegyezték 1897-ben **Fekete Gyulánét**, akinek 200 kh körüli földje volt. **Fekete Béla** fényképes sírjelenek töredéke, sajnos, ma már a temető kerítésénél látható csak. S van a temetőben egy kereszt alakú kő sírjel is, melyen már csak a Fekete név és az 1886-os évszám olvasható.

A temetkezési kápolnába 1886-ban az akkor elhunyt családtagot, a 16 éves **Fekete Matildot** helyezhették először örök nyugalomra. Ő **Nyéki Fekete Béla tisztartó** és **Novotny Mária** leánya volt, Budapesten halt meg a II. kerületi Erzsébet Vöröskereszt Egyleti Kórházában, ahonnan – mint az anyakönyvi bejegyzés is igazolja – a házasnényei **családi sírboltba** szállították. Az is elképzelhető még, hogy a kápolna közvetlen utána épült a sírbolt fölé, mivel a fiatal hajadont már március 21-én eltemették.

A Luka-kripta (Csáky Károly felvétele)

271

Visitatio canonica

in parochia Lukanényeensi peracta
die 17^a mensis Octobris anni 1912.

I. De Ecclesia. *)

1. Ecclesia quando et a quo aedificata, ampliata?
An reparatione indigeat? *Matr. mercitur. Fil. a 1887 per 2m Cor. Simot et fidelis Lukanénye Negative, quia aures ecclesiae anno 1912. sunt reparate.*
2. Quis patronus Ecclesiae? *Matr.: nullus. Fil.: nullus*
3. Ecclesia cui dicata? *Matr.: OO Sanctis. Fil.: Pat. B. M. V.*
4. An Ecclesia sit consecrata, quandam et a quo?
Utrum consecrationis anniversarium debite quotannis ritu liturgico celebretur?
Quo die aut Dominica. *Negative, tantum Beatae Mariae.*
5. Quis est longitudo ac latitudo Ecclesiae?
Quae eius capacitas seu quot fidelibus recipiendis apta? *Matr. 23 m. lon. 8.20 m. lat. Fil. 22.90 m lon. 8.20 m. latid. Capacitas matr. et fil. eccae 500-600 hominum.*
6. An Ecclesia habeat turrin, horologium in turri? *Matr.: Habet turrin, Fil. nec turrin nec horologium*
7. Quot et cuius ponderis habet campanas? *In matr. sunt 3 campanae et quinque 160; 100; et 50 kilogr. ponderis; in decore sunt 2 campanae et 40 kilogr. ponderis.*
8. An Ecclesia sit assecrata contra incendium?
Campanae contra rupturam?
Quanta est summa, ad quam assecratio facta est?
Unde quota assecurationis desumitur? *Ita
Nam, tantum contra incendium
Matr. 14000 lor. Fil.: 4666 lor.
de cassa eccae*

*) Ubi adsunt ecclesiae filiales, responsa etiam has respiciant.

Az 1912-es Visitatio (Prímási Levéltár, Esztergom)

A két lukanényei falurész (Atchív felvétel)

Fekete Béla síremléke a Házaskai temetőben (Csáky Károly felvétele)

Luka Sándor (Archív felvétel)

HORVÁTH ÖDÖN

versei

Nincs tovább

Kis idő még, s szinte varázsütésre
hirtelen vége lesz játékainknak.
Egymásután, mint bódult kuglibábuk
dőlnünk el jobbra-balra. Soha többé

fel nem kelünk. Bénultan, földre esve
fekszünk. Nagy éj tollászkodik felettünk.
Ránk terpeszkedik. Nincs tovább. Az ősi,
kezdet előtti Nincs zuhan alá, és

abban a vég nélküli sötétségben,
kezdődik el létünk haláltusája.
Minden semmivé zsugorodik össze,

mintha egyáltalán nem is lett volna.
Csak a láthatatlan sír marad fenn, de
zárókövét nem mozdítja el senki.

Ott, ahol vagyunk

Ősködökből kihulló bolygó rémít,
pedig milyen gyönyörűséges játék
tanúja lettem. Igazi értékét
nem ismerem. Még rejtve van előttem.

Csak azt tudom: idő előtt szerettem.
Lányos arcomra felfigyelt az élet.
Azóta minden kétfelé tolódot;
igazabb lett a rettentő valóság.

Ó, csillagok roppant árnyéka, szörnyű
menekvéseim színpada, nagy éj!
Még te is felmagasztalnál, ha tudnád:

ki is vagyok? Mit jelent fokról-fokra
beleörülni a kérdőjelekbe?
Hiszen csak a végső válasz hiányzik.

Örök szürkesség

A gyárteleptől jobbra a legelső
utcán menj be. A házak mind egyformák.
Mind szürkék, kopottak. Ami jellemző
rájuk: egész nap rossz szagukat ontják.

Itt minden percet, órát, napot, évet
bűzben tölt el, aki itt van és szennyben.
Itt nincs szünet a nyomorban. Az élet
harsány színekkel nem kezdődik reggel.

Itt a hajnal is szürke. Szürke minden.
Levegőnk is, amit belélegzünk, és
ez a szürkességünkötől való függés

már mélyen gyökerezik tudatunkban.
Ezért, ha jössz, ne csodálkozz, hogy úgy van,
ahogy mondom, és így is marad. Hidd el.

Pajzsom mögül

Éjjel nem sírok többé. Csillagoknak
gyónom meg minden titkom és remélek,
noha nem könnyű; tilos útra tértünk.
Mivel minden hazug, valószerűtlen,

s hasonlít a kényszerű vereséghez,
amikor tűz van, és a víz hiányzik,
amikor a rózsák megüszkösödnek,
én a halált akarom megbosszulni.

Ellenem a mindent eldöntő perben
a Sátánnak nincs több bizonyítéka;
most ő harap bele saját farkába.

Itt a káosz vár és tombol a bajban;
behemót talppal tapos el, ha hagyjuk.
De hátha nem? Még minden megtörténhet!

MARUZS ÉVA

Tájkép hajnalban

Nézzétek, milyen szép ez a párás hajnali kép! A sziklák, a víz... Ne nyafogj már, nemsokára jön apátok, hozza a halat. Persze, hogy mesélek addig. A szárazföldről? Miért érdekes az neked? Egész életedben a tenger fölött leszel. Igen, ez igaz, én is megnéztem azért a szárazföldet. Hát van ez, itt, a szikláinkon túl, amerre a Nap lemegy. Van másik is, hogyne! Ha arra, balfelé szállsz, ott van egy hatalmas zöld sziget, de utána már csak a nagy hideg van. Arra nem érdemes menni. Ha meg a kelő Nappal szemben szállsz, de nagyon-nagyon messzire, ott is van szárazföld. Nem érdemes elindulni, nem fogsz tudni megpihenni útközben. Maradj csak a mi szikláinknál!

Igen, láttam azt a másik szárazföldet. Még fiatal voltam és kalandvágyó. Akkor még azok a kétlábúak, tudjátok, már meséltem, akik nem tudnak szállni, azok olyan úszó micsodákon jártak a vízen. Na, azokon a micsodákon kicsit meg lehetett pihenni, ha elég óvatos voltál. Néha ugyan elsüllyedtek azok a micsodák... Sokszor meg olyan bűdös, ragacsos valamit engedtek a vízbe, ha a szárnyad beleért, hát véged is volt. Nem, a kétlábúak közelébe soha nem megyünk, már mondtam, hogy veszélyesek! Addig örülj, amíg egyet sem láttál! Pedig ezt a sziklát, itt, alattunk, ezt is ők építették, meg azokat a másikat is. Hogy minek nekik ekkora fészek? Nem, dehogy nekünk építették! Saját maguknak. Rengetegen nyüzsögtek itt akkoriban. Mondom, hogy nem tudnak repülni! Bár... olyan nagy vasmadarakba ültek, a vasmadár vitte őket. Érthetetlen egy valami volt... félelmetes, szörnyen zajos. Nem tudom, sosem láttam még a vasmadár fészket vagy a tojását. Igen, vannak még vasmadarak, csak sokkal kevesebb.

Gondolkozz! Ha nem tud repülni? A földön nyüzsgött a kétlábú népség, ott lent. Nem, akkor még nem volt itt víz. Én is bent születtem a tengerben, egy sziklán, de az a szikla már nem látszik. Följebb jött a víz, már alatta van a szülőhelyem. Azért költöztünk ide. Igen, laknak itt más madarak is, ezeken a sziklákon sok az alkalmas párkány, kiszögellés. Minket ugyan nem zavarnak a többi madarak! De a kétlábúak a szikla belsejében éltek. Komolyan! Honnan tudjam, hogy miért?

Miért kérdezed mindig a kétlábút? Odalent, a földön voltak, amikor még ott száraz volt. Olyan dobozokba bújtak bele, mintha visszamásznának a tojásba. De ki is tudtak újra bújni belőle. Aztán a dobozok nagy zajt és bűzt csináltak, és a zaj meg a bűz odébb tudta mozdtítani őket. Ez nekem is rejtély, de mozogtak. Gyorsan száguldottak, mint a vihar, de a vihar csak hangos, nem bűdös.

Valamiért szerették a bűdöset a kétlábúak. Bent, a szárazföldön is építettek sziklákat, nagyon sokat építettek, mert nagyon sokan voltak. No, és némelyik szikla belülről lyukas volt, és mindig színes füst meg bűdös jött belőlük. Hogy ez miért volt jó nekik?

Nem tudom, hová lettek azok a népek. Mikor a víz emelkedni kezdett, beljebb költöztek, a szárazra. Biztosan most is ott vannak. Aztán nagyon sok elpusztult, amikor jött a Nagy Hullám. Jaj, a Nagy Hullám nagyon veszélyes! Olyankor mi mindig föl szállunk. A fiókák? Hát azok elpusztulnak. Tanulj meg repülni, minél hamarabb! Már szépen nőnek a tollaid, nemsokára fog menni.

De ugye, milyen szépen nyúlnak el a sziklák árnyékai a vízen? Szeretem ezt a hajnali párasságot! Ott lent? Azok fák voltak. Olyan, mint a hínár, csak szárazföldön nő. Majd megnézheted egyszer, ha arra szállsz. Szép tud lenni felülről a sok fa összeboruló zöldje, de nem nekünk való hely. Ott nincs hal. Ezek itt el fognak pusztulni, a fák nem tudnak víz alatt élni. Milyen szép apróhalak úsznak közöttük, hát, ha apátok nem jön sürgősen, akkor én itt döglök éhen! Igen, tudom, ti is.

Ha a fák már elpusztultak? Gondolom, benövi a helyét a korall, elég sekély ez a víz, éppen koralloknak való. Nekünk éppen jó lesz, a korall azt jelenti, hogy sok finom hal fog itt úszkálni. Ha nem növi be a korall? Akkor nyilván tele lesz hínárral. Nekünk az is jó, bár a hínárosban nehezebb vadászni.

Dehogy lakhatsz itt, ha felnősz! Ez a mi helyünk, apáddal! Ugyan, nézz szét, van itt még elég szikla! Sok-sok kétlábú lakott ezen a helyen valamikor, és ki tudja, miért, de nagyon szerettek magas sziklákat építeni. Éppen nekünk való lett a hely a Nagy Hullám után. Találsz majd magadnak megfelelő párkányt, ne félj! Másik Nagy Hullám? Előfordulhat. A víz mindig mozog, és a föld is. De a kétlábú már nem fog itt zajongani és bűdösíteni soha. Itt már mi élünk. Ne kérdezz már annyit! Kinek hiányoznak a kétlábúak?

SZÉKÁCS LÁSZLÓ*versei***Végek között**

a pólusváltás, át és fel, le,
jó és rossz váltóláza,
a sehonnan és sehova,
aggaszt, bizony, csak élhetjük,
hamis tétikkel játsszák velünk

a nem tér nem időbe váltások
csak ugráló gyerekségek,
sakktábláink lóugrásai,
fénysebesség se kell,
húr, hurok, és dimenziók játéka
a hipp-hopp

szabadságfokunk most is nulla

itt meg utóbb mindenki Pállá
fordulna, másik pillanattá,
morzsolni semmivé a voltat,
az örvények felfordulnak,
gyomorbántalmak,
talán a gravitáció hullámai
tarajosodnak sistergésekké
a robajok, ropogások csúcsain

miért kell együtt bomlanunk

a fehér feketébe hull,
igen és nem visszájára zuhan,
halál válik születéssé,
talán az éter megment,
vagy át az egy dimenzióba

aum, ... aum, ... aum, ... aum

a lélek kaput vigyázd Istenem,
kérünk, ne mozduljon,
hogy ide le és hazataláljunk,
ne tévelyegjünk, bolyongjunk
a hamis világosságok között

Örökkön éhezel, szomjazol

(József Attila: „Örökkön háborog a tenger” c. verséhez)

örökkön éhezel, szomjazol, fordulsz világ ellen,
háborog a tengered, örökké csak ellened,
úgy érzed, fáj, serken félelmed,
nincs part, csak süvítés, moraj, dörgedelem

örökkön éhezel, szomjazol, fordulsz világ ellen,
csak zúgnak a lombok, a sötét, a rengeteg,
hangok, képzetek, élő árnyak mögötted,
nincs egy szalmaláng, jaj, hol a menhelyed

örökkön éhezel, szomjazol, fordulsz világ ellen,
fájdalmaid festi szürkére pancsolva semmivé az eged,
fekete szárnyak suhogják szét az éneket,
most már az sem rólad, az sem neked zengedez

örökkön éhezel, szomjazol, fordulsz világ ellen,
nincs izgalom, kicsik a dolgok, emléküik sem érdemes,
eszmélkedésre sem piszkálnak, mindig csak üresek,
képük sincs, téged nem ismernek, ... féled, nem is szeretnek

örökkön éhezel, szomjazol, fordulsz világ ellen,
... Istenem, Istenem, mutasd, mutasd neki az utat végre,
mert háborog, zúg, mert fájdalmas és zsugor az élete, tere, ideje,
s csak némán szűkül a világba, ... hol a szeretet, a jussa, öröke

ZATYKOSALASZI ZATYKO ISTVÁN**Piszkozati (vegyes) füzetek**

Tudjuk, hogy párszáz darabból mindegyik is lesz megbocsáthatatlan. (Nemcsak azért, mert e kis szövegek afféle műhelyforgácsok.) S ebben kéretnék is a t. olavsó, hogy ilyként is tekintene rájuk...

(szy)

*

Ellent mond?; hogy nyilván

Élnék ha nem élne
(Nem élnék ha élne)

Szolid-amice, O*

Nulláról - egyre
A többi már-már szinte**
Egyre – nulláról
) - - - - -

Hogy volt gond erre?
Nullára nem csak egyre
Még hogy nullára...
- - - - - (

* Egy túlkamasz, egy kis purdé, Zirc-bele?... pártapu, nénike, stb. (aminek vége lett, csonthártyafertőzés, sebészi kaparás. Budapest, Május 1. út, járórendelés...)
(** Aztán magában menne))

**Írás, iroda, lom;
avagy:
Gazdasági futás**

Majd ki is derül
Óvatos duhaj a pénz
Az drágul ezért
) - - - - -

Ingyen is tiéd
A kereslet leesett
Árad a szemét
- - - - - (

Tótági ágacska

És mégse teszem
Nincs lelkiismeretem
Ami jó neked
(- - - - -)

Történet; ha más nem

Aki mind halott
Felőle nem tudhatott
Hogy vigaszt nyújtott
- - - - -)

Mennyi figura
Ködelőtteutána
A hamis iga
(- - - - -)

**Akármikor, egyhol;
avagy:
Csak másik?; pepita**

Hogy mibe visz a
Átnyomódva túfokon
Marad az utca...
(- - - - -)

Árnyék és fény vagy
A „titkos túloldal” az
Csak másik oldal
- - - - -)
(?)

Szerzőtárs?; ugyanaz

Még mindig okos
Csak neved nem írja át –
Végre lenne kuss
(- - - - -)

KARAFFA GYULA

Tóth Imre: A lélek nulla foka című kötetéről

“Ezekben a versekben olyan erővel van jelen az életidegenség, mintha nem is életérzés vagy léttapasztalat lenne, hanem romboló természeti jelenség. Olvasóként lépten-nyomon belebotlunk dűlásának nyomaiba, de nem kell vele megküzdenünk. A versek hőséneke azonban igen.”

Fentebbi sorokat Kun Árpád írta a kötetéről, s szinte csak ennyi található az interneten róla, pedig a mai világban rengeteg adat, információ lát napvilágot szinte mindenről. Vitatkozok kicsit Kun Árpáddal, mert: Mintha félnék ettől a verseskönyvtől, mintha félnék a versek tartalmáról beszélni! Mintha kellemetlenek lennének a még „értelmesen gondolkodó ember” lelkének-tudatának ezek a szavak, ezek az ostorcsapások! Mintha lelkiismeret furdalásunk lenne, amikor olyan szavakkal, mondatokkal szembesülünk, amik kényelmetlenek, kellemetlenek! Amik a komfortzónánkba befürkészsze magukat, idegesítenek bennünket! Végül is: ez is jó... mert van még lelkiismeretünk. Mert van még olyan fogalom, dolog ezen a világon, ami hatással van ránk! És azért is jó, mert vannak még dolgaink, amiket szeretnénk rendbe tenni. Addig jó minden nekünk, embereknek, míg Tóth Imre versei, az általa kimondottak hatnak ránk, míg megmozgatnak bennünk valami rejtélyeset, olyat, ami öröktől fogva bennünk van: a lelkünket, mert ő a „Vagyok” ajándéka, ami kiemel a környezetünkből, az „állatvilágból”, a sárból.

„Az ateisták köztudomás szerint szánalomra méltóan fennhéjázó emberek. Elég, ha Isten nevét megpillantják, a könyvet tüstént a földhöz vágják. Ha rögeszméjüket megérintik, dührohamot kapnak. Azt hiszem, ha ételről, italról, dohányról, szerelemről beszélek, ha a rejtettebb neveket használom, be lehet őket ugratni. Mert amellet, hogy elbizakodottak, ugyanolyan mértékben ostobák. Az imának ezt a fajtáját például egyáltalán nem ismerik. Azt hiszik, hogy csak templomban lehet imádkozni, vagy úgy, hogy az ember papi szavakat mormol.

Az ateisták a mi lelki szegényeink. E kor leginkább segítségre szoruló gyermekei. Lelki szegények, azzal a különbséggel, hogy a mennyek országára alig van reményük. A múltban sokan haragudtak rájuk és harcoltak ellenük. Ezt a módszert én teljes egészében elvetendőnek tartom. Csatázni? Egészséges ember sántákkal és vakokkal verekedjék? Mert nyomorékok, jóindulattal kell közeledni hozzájuk. Nemcsak hogy nem szabad őket rábeszélni, észre se szabad venniük, mi történik velük. Fejlődésben visszamaradt, még értelemben is gyenge gyermekeknek kell őket tekinteni, bár értelmükéről különösen sokat tartanak, és azt hiszik, az ateizmus valami tökéletes tudás.” (Hamvas Béla: A bor filozófiája, részlet)

Talán a költő, Tóth Imre szempontjából a legjobbkor talált rám ez a kötet: akkor, amikor épp Hamvas Patmosz-át olvasom. (Egyébként lehet, hogy azonnal letettem volna már a felütése elolvasása után.) Talán épp ezért nemhogy nem hatnak idegenül a prózaversek, épp ellenkezőleg, erősítik Hamvas sorait (is). Talán máskor letettem volna ezt a könyvet, mert túl direktnek tartottam volna egyes megállapítását, és unalmasnak a sok versben visszatérő képeket, gondolatokat, a sokszor ismételt tételeket. Túl idegennek érezhettem volna a prózaversek szikárságát, túl bonyolultnak a képeket, túl érthetetlennek az egész kötetet! Túlzóaknak a kijelentések tragikusságát, sommás ítéletkimondását, túl sötétnek és túlzóaknak a ránk vonatkozó képeket.

Ám az emberi (isteni?) lélek épp arról ismerszik meg, hogy „megvizsgál” mindeneket! Épp így vizsgálta meg a lelkem (nem a tudatom!) ezeket a verseket olvasásuk közben, s lett ebből a könyvből egy letehetetlen, katarzist adó „alaplum” számomra! Ha talán eddig „nem is vettem komolyan” Tóth Imrét, mint költőt, innentől nem tehetem meg ezt vele! Barátom lett az elmúlásban? újjászületésben? örök életben?, és látom már, hogy nem a „semmi” az, amiről beszél, hanem a „valamiről” értekeznek velem. Ahogy igyekszem én is másokkal, ahogy tette ezt Hamvas is, ahogy azt kell, ahogy illik az Embernek tennie!

A versek szakítanak a klasszikus versformákkal, a hagyománnyal, bár nyomokban játékosság, rím is felbukkan bennük itt-ott. Szabadok ezek a versek, ahogy az a lélekhez illik: Így teljesebben ki a gondolatok, amikor nincsenek bilincsek rajtuk. A mai magyar irodalmi kánonba is illeszthető ez a kötet, annak része, sőt szerintem annak kiemelkedő darabja, bár azon sem csodálkozom, hogy ennek ellenére nem kap nagyobb publicitást léte!! Mert nincs benne természetes módon a mai magyar irodalmi életben a szokimondás. Általában mismásolunk, maszatolunk, összekenyünk, bemocskolunk mindent körülöttünk, nem úgy, ahogy ez a könyv teszi!

A kötet verseit lépcsőfokoknak látom, egy-egy foka pillanatfelvétel egy-egy fogalmunkról, egy-egy életeseményről. Szinte löki az embert a végső kijelentéshez: „Te is közülük vagy, ne tagadd.” Mármost a kevesek közül. Kik is ezek a kevesek? A bibliai 144 ezerről szól ugyan a verssor, de hétköznapi nyelvre lefordítva azok, akik nincsenek a tömeg uralma alatt:

„A tömeg uralma azt jelenti, hogy az egyéni, világos, értelmes, józan, tudatos tevékenység helyébe a tömeg zavaros, vak, homályos, tudattalan tevékenysége lép, és ezzel az egész emberi lét elhomályosul és elsüllyed.” (Hamvas Béla: láthatatlan történet..., részlet)

Az, hogy Tóth Imre nincs a tömeg uralma alatt, evidencia. Ám a „lélek nulla fokára”, a megtisztulásra, a beolvadásra, a feloldódásra, vagy a megsemmisülésre csak akkor van esélye az olvasónak, ha ő sincs a tömeg uralma alatt.

Ilyen mondatokon keresztül jutunk el a pozitív kijelentésig, amiben Tóth Imre „feltételezi” olvasóiról is az értelmes gondolkodást, a szabadságot: „Építs új testet magadnak.”, „Az a bűnöm, hogy nem tudok felejteni.”, „Az angyalok lezuhantak a fákról. Az élet továbbra sem élhető.”, „Egyre nagyobb a dolgok nehézkedése.”, „Nincs visszaút, lenyeltem a könyvet. Ő bennem van, és én őbenne.”, „Nem várok másik életre. A mennyország elesett.”, „Memóriatörlésre van szükség.”, „Nincs értelme emlékezni arra, ami már elmúlt.”, „Láttam boldog lényeket is...” , „Láthatatlanná kellene válnom.”, „Azt teszem, amit csak akarok.”, „Magamra hagytál.”

Igen, a legnehezebb elviselni manapság ezt az elhagyatottság-érzést. Épp ezért keressük állandóan a „magunkfajtat”, a beszélgetőpartnert, a lelki társakat, hogy ne legyünk annyira egyedül az elesett menny és az élnetlenség világ között! Talán sikerül megtalálnunk egyszer azt, amit keresünk!?

Tóth Imre könyve egyszeri és megismételhetetlen. Számomra egyértelmű bizonyítéka a lélek létezésének, s a „Vagyok” létezésének. Ajándék ez a könyv, nekünk, embereknek! Tóth Imre a költő „csak” az ajándék (a sötét versek, képek ellenére is), a jó hír hozója. Ha nem írta többé semmit, szerintem az sem lenne tragédia, mert ezzel a könyvvel kitörölhetetlenül beírta magát sok ember lelkébe!

2015. március 23.

(A költő engedélyével lapunkban folyamatosan közöljük a fentebbi kötet verseit. A Szerk.)

TÓTH IMRE*versei***A LÉLEK NULLA FOKA**

Ma Poncius Pilatussal reggeliztem. Azt mondja, van egy
karok nélküli szobor az antimon-parton.
Aki minden nap arra jár, láthatja,
ez még nem a halál.

Csak az látható, ami ég. A lélek nulla fokán, a gyulladásponton
túl. Építs új testet magadnak.
Mert eljön a fekete tanítvány, aki az idők rendjében érlelődött újra.
Arca mint a hó, szíve mint a holló.

Az istenkirályok városa előtt,
levetkőzöm a személyes ént,
kiiratkozom az élők sorából,
vesszőfutásom véget ér.

A halálod napján születtem,
én vagyok az utolsó ember,
az utolsó, aki még érti szavad.

BEATRIZ VITERBO KERESÉSE

Nem tudom, áll-e még a Garay utcai ház, hiábavaló reményeim színtere, de azt tudom, hogy az a perzselő februári délelőtt, amikor itt hagytad ezt a világot, csak az első volt egy végtelen változás-sorozatban. A te életről nem tudok semmit, de az enyémről... Mondhatnám, hogy úgy éltem, mint egy szent, de ez nem felelne meg a valóságnak. Az a bűnöm, hogy nem tudok felejteni. Emlékszem életem minden egyes percére. Emlékszem az iskolákra, könyvtárak ásító unalmára. Emlékszem a laktanyákra, a szögesdrótra, kerítésre, az emberek szagára. Az őrtoronyban, éjjel, könnyen megfordíthattam volna a fegyvert. Emlékszem a besúgókra, a vallatótiszt tekintetére. „Hova jár, kik a barátai? És a szerelmei?” Emlékszem a fogda hidegére, az őr cigarettával kínál. Emlékszem a csillagos égre, a szabadulásra. Te erről semmit nem tudtál. Élted a magad könnyelmű életét. Mielőtt még engem is elnyel az Univerzum sötétje, és testem atomjaira hullik szét, elmondom, hogy semmi nem kárpótolhat érted. Tényleg semmi.

SZEMÉLYES ÉV

Üresség van bennem, üresség vagyok. Én vagyok az,
aki közelít fentről a leszállópálya felé.

Kényszerleszállás az anyagba.

Amikor szorít a gyomorban valami, és a szív vadul
zakatol. Börtönömbre találok.

Jobb volt nem lenni. Szabadságom oda van.

Azt mondják, ez az átjáró. A kapu, egyik világból
a másikba. Persze, lehet, hogy nem kellene átkelnem
rajta. Fehér ruhában jövünk mindannyian, megőszült
hajjal. Csoportokba rendeződünk, pedig nem tudunk
róla. Hogy ki, kivel van, ki kinek barátja.

Van, hogy soha nem derül ki. Pedig néha elég egy óvatlanul
kimondott név, egy pillantás egymásra.

„Igen, ő is velünk van.”

Senki nem tudja, hogy mi van. Valaki áll a sarkon, és
hirtelen beléd karol. Talán még cigarettát sem kér.

Így vagyunk mindennel.

Azt hisszük, van valami, pedig ez még nem az. Nem valami.

Csak egyik állapotból a másikba.

A kert, ahonnan jövök, sohasem létezett.

Madarak ültek a fákon, a füveken bogarak.

Esett az eső, vagy nem esett.

„Kedves Valaki” címzéssel levelet kaptam, pedig én
nem vagyok valaki. És nem is senki.

A nedves kapualjban koldus kuporog.

Kalapjában gyűrött bankjegyek. Az én kezemben
mit találnak majd, ha kiásnak a hamuréteg alól?

Halottak fölött járok, de az élők sem különbek.

Mindenki a saját üzletét hajtja. Pedig lesznek idők,
amikor jobb lenne nem élni. És örül majd, aki

nem született.

Ismeretlen hatalmak akartak boldoggá tenni. De akarata
ellenére senkit nem lehet boldogítani. Ami történt, már
majdnem érdekes volt. De a legjobb, ami egyáltalán nem
történt meg soha.

Ne bánd, amit nem tettél, mert utána kutyául érezted
volna magad. És azt se, amit megtettél, mert hiszen tudod,
hogy nem te cselekszel.

Nagyapám fekszik az ágyon. Gyere ide, kisfiam – mondja.
Nem tudom, hogy akkor látom utoljára.

Apám is bejön, kezében cigaretta.
Most csak mi vagyunk itt, férfiak.
Az asszonyok a konyhában vannak.

Később, a srácokkal, egyforma ruhában.
Ide nem jöhet nő, csak álom formájában.
A ruha zöld, és a kilátás a dombokra,
a nyugati ablakon át.

Közelít a leszállópálya. Darabokra hullott lélekkel
ülünk, de a biztonsági öv lefog. Rég eltávozott rokonok
néznek be az ablakon. Mosolyogva integetnek.
Kávével és szendviccselel várnak, tudom. Talán egy kis
borral is kínálnak.

Minden összetört, ami nem, az is darabokban.
Lesz majd, mikor minden összenő. Újjáépülnek
a házak G. városában. És hajunk helyett majd
a fű is kinő.

És megint lesz egy átjáró, egy nem is várt,
ami visszavisz oda, ahonnan jövünk.
Ha kérdezik, hol jártunk, csak annyit tudunk:
„Rossz álmom volt, az, hogy egyszer éltem.”

Fényes ez az egyes leszállópálya. Kudarcot lehet,
dicsőségre cserélek. Hogy kit szerettem, felejtsem
el, amíg élek.
Úgy szólíhattok, ahogy akartok.

farkaskutya frakkban

KŐ-SZABÓ IMRE

Kocsmai szakácsok

Ez a péntek délután Székesfehérváron a Budai úti kiskocsmában ugyan úgy indult, mint a hét többi napja. Egy idő után abban különbözött a többitől, hogy az ismerős arcok közül egyre többen lettek a helyiségben. Indításként, hogy valamiféle naplót vezessünk, mint az építkezéseknél szokás, sorba vettük a résztvevőket. Ott állt a pultnál Simek Sanyi a pék, az elmaradhatatlan sörös Mari, Varga Jocó a vállalkozó kőműves, meg a málé Őr Jani, vagyonőr. Török Feri a temetkezési Részvét BT tulajdonosa és egyik alkalmazottja a szőke, szeplős arcú sofőr Sanyi az egyik kisasztalnál ültek. Ők sört ittak, konyak kíséretében. A pultnál támaszkodók elé Peti a csapos egy-egy fröccsöt tett. Később, nagy hanggal állított be a targoncás Sanyi és Varga Dani. Ők ketten mindjárt a Török Feri asztalához álltak, nem ültek le, csak vártak. Pénzosztás következett, mert ők ketten, mint alkalmi sírások működtek közre a Részvét BT napi munkájában.

- Hány sírhely volt? – kérdezte Török Feri, és elővette kis autóstáskáját, kihúzta rajta a cipzárt és várt. A targoncás Sanyi meg Varga Dani egymásra néztek, mindegyik a másiktól várta a választ. Aztán a rámenősebb targoncás Sanyi mondta: - Három!

- És tegnap? – tette fel a kérdést Török Feri.

Erre már Varga Dani válaszolt: - Négy!

- Jó sokan halnak meg mostanában! – jegyezte meg Simek Sanyi. Török Feri kissé dörmögő hangon tette hozzá: - Baj is, meg a mi munkánk szaporodik! Aztán kiszámolta a pénzt mind a két fiúnak, átadta nekik és becsukta kis autóstáskáját, és mint aki jól végezte dolgát, koccintott a sofőr Sanyival és hosszan ivott a söréből. A targoncás Sanyi meg Varga Dani a pénz birtokában a pulthoz támaszkodott és intettek Petinek, a csaposnak, hogy a szokásosat tegye eléjük. Így gyorsan egy-egy korsó sör, meg egy-egy fél konyak díszítette a pultot. A fiúk egymásra néztek és szótlan összedolgozásban, mint ahogy a sírgödröket szokták ásni, behörpintették a konyakot. Még a szemük sem rebbent meg, kicsit vártak, hogy levegőt vehessenek, és közvetlen utána legurították a korsó söröket is. Pár perc szünet következett, majd targoncás Sanyi szólalt meg:

- Ez jól esett! Péter ismételjük meg! Ma úgy is péntek van!

Valaki közbe szolt: - Óvatosan fiúk, messze még az este!

Varga Dani csak intett a kezével, mintha azt akarná mondani: - Meg se kottyán ez nekünk! Arca kezdett pirosodni, de ő erre mindig úgy reagált: - Nem az italtól van, az allergiám jön ki. A munkától vagyok allergiás! Erre az ott állók mondták: - Ők is! Ebbe maradtak, ezt nem vitatták tovább.

Egyszerre többen is beléptek a kiskocsmába. Elsőnek Jenő a kőműves szakmunkás. Már jobb volt a hangulata, mert korábban sokat búslakodott az eltűnt Andrea miatt. Hiába kereste, nyoma veszett. Mögötte a szőke Lajos jött és a nyugdíjas Gáspár, akik a nemrég elhunyt Brúnó barátai voltak. Brúnót sokat emlegették, példakép lett a Don Pedro Pizzeria mosogatófiúja. Szó nélkül végezte munkáját, ő nem volt allergiás, mármint a munkára, őt inkább a spagetti étteremben a mosogatóváros váró tányérokra összegyűlt kecsöp bosszantotta. Ebben a tudatban szenderült át a másvilágra. A sor végén Varga Laci lépett a kiskocsmába. Vasutas múltján egyetlen percre sem változtatott. Az a krampácsoló, kavicsot lapátoló vasúti munkás maradt, mint volt pár évvel ezelőtt. Még egy szokása változatlan maradt, az üres zsebe. Ennek ellenére az ital utáni vágya az megmaradt. Leküzdésére szégyenérzete is elpárolgott, megszűnt. A zsetont a kisfröccsökre, mert ezt ivott mindig, megszámlálhatatlan mennyiségben lejmolással szerezte meg. Ismerték őt, pénzt nem adtak neki, mert azt sohasem adná meg, inkább fizettek neki egy kisfröccsöt. Ebből aztán nem volt további gond.

Az összegyűltek a közben betérő ismeretlenekkel együtt iszogattak, értékelték az elmúlt hetet, amikor teljes horgászfelszereléssel és egy nagy fehér vödörrel berobbant Smidi. A becsületes neve ennek az

alacsony, nagyhangú, mindig mosolyra húzódozó szájú fickónak Smidéliusz Kázmér volt. Folyton a kajáról beszélt, közben olyan vékony volt, mint a nádszál. Smidit ismerte az egész környék. A Velencei tavon szokott horgászni, oda van éves bérlete. Agárdról jött biciklivel. Most is mutatta, mekkora halat fogott.

- Ezt nézzétek meg! – mondta felemelt hangon és a vödörből valóban egy nagy pontyot húzott ki a kopoltyújánál fogva.

- Ez igen! – mondták többen. – Mit csinálsz belőle? – kérdezte sofőr Sanyi. Smidi először lekergetett a torkán egy szagos felest, majd egy pohár sört. Körülnézett és elkezdte mondani: - Legelőször megtisztítom, aztán felszeletem a halászléhez. Persze van még itt egy csomó apró hal, azt is. Közben nagyot nyelt, szinte már érezte a halászlé ízét. A többiek rá figyeltek. Smidi, ahogy ecsetelni kezdte a főzés mozzanatait, mindig nyelt egyet, megnyalta szája szélét. Olyan volt ez a szertartás, mintha már kanalazná is a kész halászlévet. – Megtisztítom a hagymát, szép apróra vágom, egy kis zsíron éppen csak megfuttatom, felöntöm vízzel. Bele teszem a többi halat, legalább háromfélét, és főzni kezdem. Megint nyelt egyet. A kocsmában lévők is vele együtt nyeltek. Az ádámcsutkák lefelé szaladgáltak. Smidi élvezte a helyzetet, mert tudta és kitapasztalta, hogy a kocsmában tartózkodás egy bizonyos idő után éhessé teszi az embert. Ilyenkor szoktak az alkalmi szakácsok főzésbe kezdeni. Elméleti síkon csak úgy rotyognak a legfinomabb babgulyások, paprikás krumplik kolbásszal, csipetkével, meg a rakott káposzta, oldalassal. De a halászlé is sokszor terítékre került. Itt aztán vita szokott kerekedni, mert van, aki a szegedi halászlé mellé teszi a voksot, de van, aki a gyufatésztaival kiegészített bajai halászlénél marad.

- Smidikém, még mit teszel bele? – kérdezte éhes tekintettel targoncás Sanyi. Varga Dani csak nézett, réveteg szemmel, neki már több volt a maligánfok, mint a megszokott.

- Nektek már semmit! – mondta Smidi. – Úgy jártok, mint a múltkor. A hallgatóság tagjai szótlanul, de kíváncsian néztek Smidire. – Nem is tudjátok, biztos nem mesélték Sanyiék. A múltkor ilyen hasonló állapotban mentek hazafelé. Oda értek a Berényi úthoz, amikor Sanyi azt mondta: - Itt egy folyó, és megkérdezte Danitól, tudsz úszni? Mert én nem! – folytatta: - Naná, hogy tudok, mondta Dani és egy hasast ugrott az úttestre!

- Ez nem igaz! – kiáltott fel targoncás Sanyi.

- Itt még nincs vége! – intett a kezével Smidi. – Dani nagyot nyekkent, majd azt mondta neked: - Gyere nyugodtan, be van fagyva!

Hangos nevetésbe torkollott a Smidi által vezényelt állítólagos történet. Majd folytatta: - Mikor megfőtt az alaplé, jön a passzírozás, összeállítás. Halászlé kockából is teszek bele, meg finom örölt házi pirospaprikát. Sózom, ízesítem, beleteszem a halszeleteket. Megint nyelt egyet, megnyalta száját. Mindezt csattogó cuppanásokkal kísérte. Látszott, hogy a többiek csak nyeltek a nyálukat. Éhes lett mindenki. Gondolatban eljátszottak azzal a lehetőséggel, hogy milyen jó lenne enni ebből a halászléből. Aztán jött a valóság, nincs halászlé! Poharak után nyúltak és újból ittak. Ez pillanatnyilag enyhítette az éhségérzetet, de csak átmenetileg.

- Na én megyek! – mondta Smidi és felcihelődött. – Majd gondolkodok rátok! – tette még hozzá és kiment a kiskocsmából. A halászlé elképzelt illata, íze azonban itt maradt. Pár pillanatra csend keletkezett a helyiségben, aztán nyílt az ajtó. P. Horkai Feri a tulaj jelent meg, kezében egy hatalmas tálca. A tálcán zsíroskenyér szeletek, lila hagymával.

- Na fiúk, mától kapható lesz a focista zsíros kenyér! – mondta és ezzel régi középcsatár múltjára akart utalni. – Egy szelet kenyér, egy százaz! – tette még hozzá.

A tálcát a pultra helyezte. Mindenki csak nézett, nem szólt senki. Elsőnek sörös Mari jelentkezett. – Kérek két szeletet! – és letette a pénzt a pultra. Két perc múlva csak az üres tálca éktelenkedett a pulton. Néma csend ülte meg a kiskocsmát, mindenki egyhangú akarattal, talán a halászlére gondolva, éhes tekintettel majszolta a zsíros kenyeret.

KEREKES TAMÁS

BourbanDouglas Itókfalván II. rész

BourbanDouglas gyógyít

Rohant a vonat befelé. A kukoricák még lábon álltak, de a napraforgók már elvirágoztak. A távoli falu felett most szállt fel a köd, és a tarlókon nyulak baktattak. Az akácok mozdulatlanul álltak a hajnalban, a rétek szélén nagy jegenyék néztek nyugat felé, a vizekről vadkacsák rebbentek fel, és én megnyugodtam, mert az érmelléki hajnalra senki nem tudta volna rávarni, hogy Románia.

Itt értek véget a san remói-álmok, és Bourban Douglas, a korosodó prózáíró felébredt. Nem unatkozott. Egy futballpálya nagyságú területet kellett megművelnie. Ennek kétharmadát már bevetette zöldborsóval, mégpedig rajnai törpével és cukorborsóval. Kukoricát, bokorbabot, sárgarépát, fehérrépát és spenótot is vetett. 500 palántanevelő tejfölös poharában a hagyományosabb zöldségfélék közt volt még azték zsálya, goji, mézbogyó és sembelin, mángold, orosz tárkony. Durván egy éve élt itt. A tél a túlélés jegyében zajlott. De sikerült, még csak meg sem fázott. Igyekezett azonnal beilleszkedni, terepszínűvé válni, ahogy ezt maga is tanította, de a furfangos tótok valamit mégiscsak kiszimatoltak, amit jól mutatott a névadás. Első neve a „whiskis rabló” volt. Ez szöges ellentétben állt az író habitusával, aki egy kézlegyintéssel minden ingóságát a falura hagyta. Az író vállig érő ősz haját viselt, szakállat növesztett a hegyek közt és minden ruhája bőrből volt, mert azt nem kellett mosnia. Hogy korábban mivel foglalkozott, azt senkinek nem mondta. Előbb utóbb a falusi közélet magával sodorta. Különböző emberek jöttek hozzá, hogy kapcsolják vissza az áramot a lakásukba. Az író küldött egy levelet a miniszterelnöki titkárságra és láss csudát, két nap múlva ott volt a pozitív válasz. A hasonló esetek azonban inkább növelték, mint elterelték a gyanakvást. Akadt, aki fegyvert kért. Itt azonban megszólalt az író fejében a vészcsengő, és azt válaszolta, hogy már rég leadta a saját cuccait. A fegyverekkel humoros volt ugyanis a viszonya. Nem hitte, hogy árthatnak. Amikor legutoljára fegyvert fogtak rá, akkor ijedelem helyett a felismerés örömeivel nézett a szerszámra és bukott ki belőle örömmel, hogy: „Né, egy 22-es Beretta.” Hogy nincs köze az erőszakhoz, azt vagy elhitték, vagy nem, de a dolog nem ismétlődött meg. Közben fordult az üdő, a kökényvirágzáskor a hajnalok hűvösebbek voltak, s a reggeli köd és pára jót tett a veteménynek. A valaha nagy dohánytermelő vidéknek számító Itókfalva földje különös volt: ha ráesett az eső, akkor korcsolyázni lehetett volna rajta, ha meg megszáradt, akkor úgy megkérgesedett, hogy a kapálás előtt előbb fel kellett csákányozni a földet. Aztán rablóból Tomi lett. Még az is megesett, hogy a duhajabb legények, kocsmába indulás előtt bekiabáltak hozzá, hogy átmege-e velük Kéthodonyba, mert Itókfalva annyira kicsi volt, hogy egy kocsmát sem tudott eltartani. Az író legjobban alkoholista szomszédját kedvelte. Toddy volt a neve. A különös kapcsolat létrejötté előtt, még tavaly májusban, az író kirakott egy böhm magnót a kertjébe, előkészítette a kétkötetes, madárhangokat bemutató kazettáját és egész nap az szólt, hogy az író kertjébe csalogassa a madarakat, hogy ne kelljen annyi vegyszert használnia a kártevők ellen. Persze a szomszéd, Toddy kiszúrta, hogy a madárhangok közt sok olyan van, ami nem is honos Itókfalva környékén. Mivel Toddy feleség és gyerekek nélkül élt, de mókusai voltak, és alapjában véve még becsületes is volt, ha a helyi viszonyokat tekintjük, át-átjárt az íróhoz. Egy év alatt egy hangos szó sem esett köztük, noha mindketten rendkívül öntörvényű emberek voltak. Feltárult a múlt köztük. Sokszor kettesben főztek, mostak, szereltek. Amikor Toddy visszajött karácsonyra kecskeméti munkájából, akkor annyira hideg volt a kihűlt háza, hogy két napig az írónál lakott, de otthon már fűtött, hogy felmelegedjenek a falak. Az író közben megismerte a családot is. Édesanyját már nem, mert az épp akkor haldoklott a balassagyarmati kórházban, amikor az író Itókfalvára érkezett. De lányát, Maricát megjegyezte. Marica szerette az alkoholt, meg tudott inni egy üveg pálinkát úgy, hogy a szeme sem rebbent. Toddy fiával, Tomival, azonban az író soha nem találkozott. Nos, tudjuk, a világ összetett. A barátság elmélyült. Toddy áthajolt a becherowkás üvegen és megkérdezte az író, hogy

tudja-e, hogy mi az, hogy mindegy? Az író visszatartott és várt. Toddy leírta egy papírlapra ezt:11111111111111

És utána azt mondta, hogy ez a mindegy. Magától elmesélte aztán, hogy egy öngyilkossági kísérlete során véletlenül benyitott a fia, és ő vágta le a kötélről. Sapienti sat. Az üdő ment tovább. Az akácfa levelei már akkorák voltak, mint az egérfül, azaz horgászni is lehetett volna, ha lett volna rá idő. A makacs, áprilisi télből napok alatt kánikulát idéző nyár lett. Egy este, amikor már minden magát valamire tartó férfiember háta reccsen, és már benn van a két algopyrin és másfél diclac, és előkerül az ördögcsákány is. Az ördögcsákány lényegében egy balzsam, amit egy dél-afrikai gyökérből vonnak ki és vagy segít, vagy nem. Mindenesetre az író használta. Az idő derült volt, telehold, áprilisi szelek nem háborgatták a kerti virágokat és a virágzó szőlő illata belengte a kertet. A kertajtóban ott állt a szomszéd. Toddy bizalmat kért. Azt mondta, hogy akar egy szert, mely fájdalom nélkül öl, arra az esetre, ha már végképp nem bírja magát tartani. Hogy az író tud-e neki ilyet szerezni?- Igen, mondta az azonnal mérlegelő tollforgató, aki öngyilkossági ügyekben nagy hatalom volt, de szívesen idézte azt a bájos kis jelenetet, amikor az öngyilkosságot sikertelenül elkövető Bródy Sándor a FÉSZEK-ben elkapta Molnár Ferencet, aki szintén sikertelenül kísérletezett és megpróbálta kiokosítani. A mélyen cinikus Molnár azt felelte, hogy öngyilkossági ügyekben csak olyantól fogad el tanácsot, akinek ez már sikerült, és mert szívesen hitt benne, hogy ez soha nem kerül szóba ismét köztük. Múló rossz hangulat- gondolta.. Orvosi ismereteit Édesapjától, és kórházvezető édesanyjától és orvosként dolgozó nővérétől leste el, meg elolvasta az apja által járatott összes orvosi újságot, beleértve a Magyar Orvosi Hetilap-ot, és az angol Lancet-et. Az már olyan modern dolog volt a hetvenes években, hogy megállt az ész. Pl. közöltek egy cikket egy terhes asszonyról, kinek a magzatáról az ultrahangos és egyéb felvételek megállapították, hogy születendő gyermekét veleszületett rendellenességgel hozta volna életre.

Erre azonban a brit kollegák még a szülés előtt felnyitották a méhet, megoperálták a magzatot, aki végül egészségesen látta meg a napvilágot. Apja ráadásul (lehet, hogy szerette volna, hogy fia is orvos legyen) már 10 éves korban magával vitte tanyára, betegekhez és mielőtt felállította volna a diagnózist, előtte a fiát is megkérdezte. Így esett meg, hogy amikor az orvos apa fiát 12 éves korában felvitte Pestre egy pályaválasztási pszichológiai vizsgálatra, akkor a megszeppent fiúnak a vizsgálat során több tesztet kellett kitöltenie. Több ábráról nyilatkozni, aztán különböző kártyákat mutattak neki és megkérdezték tőle, hogy ki a legszimpatikusabb, ki a legellenszenvesebb?- Erre vágta rá a 12 éves fiúcska diadalittasan az álmélkodó orvosoknak, hogy „Ni, egy Szondi-teszt.”(Az ösztön és sorsdiagnosztika bibliája). Mielőtt az író apja felakasztotta volna magát (a maga alól kirúgandó széken még teljes erővel szívébe döfött egy szuronyt) egy utolsó beszélgetésre áthívta fiát. Kérdezte tőle, hogy mi volt orvosi filozófiájának lényege? Az apa Hippokratesz szavait idézte:” Nem ártani.”. Szóba került az is, hogy mit vár el ezek után fiától. A válasz tömör volt: ”Ne légy alkoholista”. Ugyanakkor azonban azt is elmesélte, hogy az orvosi egyetemen egy köztudottan alkoholista professzor volt a példaképe. A világ már csak halad, mondta az író, és felidézte apja intelmét: csak nem ártani. Elővette apjától örökölt orvosi bőröndjét, kézitáskáját, különböző kapszulákat, ampullákat, fecskendőket, és injekciós tűket. Két-három nap pepecselés jött. Cián lett volna az igazi, abból egy is elég, de az író biztosra akart menni. Végül is harminc kapszulát töltött meg. „Nehéz a boldogságtól búcsút venni, de én mégis könnyen megteszem” énekelte, mint az Apostol együttes, amikor lógó fejű barátját mégiscsak meglátta. Az író ugyanis hitt abban, hogy nem létezik határ, hogy soha nem lehet feladni. Spártai, és kurta, férfias, rövid párbeszéd volt. Érzelmek nélkül. Előbb kiokosította a szomszédot. A kapszulák bevétele előtt két napig csak négy deci vizet ihat meg. Az öngyilkosságot a harmadik nap kezdje el, az ágyban. Vegye be a harminc kapszulát annyi tömény alkohollal, amennyivel csak tudja. Garantált lesz a hatás. Kurta kézfogás, búcsú. Snitt. Két nap múlva aztán jött is a mentőautó és vitte el Toddyt. Az író kivárt, mint a pókerben. Csak hét végén kérdezte meg a falugazdászt, hogy érdeklődjön Toddy sora után. A balassagyarmati pszichiátrián van, mondta irigykedő szemmel a gazdász, kedd óta nem tudja abbahagyni a nevetőgörcsöt, azt óbégatja, hogy örül neki, hogy lyuk van a seggén.

„Aha” - mondta az író, s arra gondolt, hogy akkor mégiscsak megérte az a güri, amikor mind a 30 üres kapszulát megtöltötte elhúzódó hatású Olwexya hangulatjavító porral, a 150 milligrammos dózisu porból.

BourbanDouglas és Itókfalva

Nincs mentálisan egészséges ember, csak rosszul diagnosztizált elmebeteg, mondta az utolsó orvosi kontrollján a korosodó prózaíró, és elindult Kisecset felé, ahol a málnapálinka megtévesztheti a legagyafúrta macit is, mert Romániát épp most kerítették be a medvék. A kétbodonyi kocsmá üzenőfalán keresett magának bejárónőt, és meglepetésére, egy héten belül hatvan levelet kapott.

Az első delikvens maga jelentkezett. Dalolva lépett be a kertajtón, Morgenstern dalával.

A szőke parafadugót
lakktálca tükrözi.
Magát akkor se látja ott,
ha szeme van neki.
Azért nem, mert merőleges
a tükörkép felett

Persze, ha ferde lenne, ez
egészen más eset.
Ember, ha visszatükröz egy...
egy... kb. Végtelen!
S derékszögben! – a helyzeted
nem lenne pont ilyen?

Fordította: Orbán Ottó

A jelentkező kopasz volt, nyakkendője takonyból, nadrágja térdből leszakadva, bortostája negyednapos és feltehetően a Kapcarongya nevű bodonyi kocsmából tévedt ide árúbemutatóra, és áthatóan pisiszagú volt. Szemlátomást nem értette, hogy miért nem őrá esett a választás. Ám Százsorszép (a korosodó prózaíró) és hevenyészett cimborái (Szivornya, Cicsmarek, Bazalt-buta volt, mint a kő) Toddy szaletlijében kezdett neki az egészalakos, fürdőruhás jelentkezők kirostálásának, amit még a tokiói humánmenedzsment sem tud, csak Lángoscsillag: Százsorszép barátja. Az első körben kihullott a kemény mag, a BÉ-Közép, a visszeres domináknak álcázott papírmáséfigurák, s a korosodó delnők java, a roma lesbikusok zöme. A meggyvízen nevelkedett törzsközönség Kiss Marit választotta. Mari dongalábú volt, fújta a spanyol és olasz társalgás első három leckéjét, anélkül, hogy felső fogsorral igazából rendelkezett volna, de hál' istennek semmit nem hallott Johann Friedrich Hegelről, de Heinérről sem, aki azt mondta panaszosan élete utolsó éveiben, hogy eddig nagy német költő voltam, most meg csak egy szegény, beteg öreg zsidó. Az élet kontúrjai hirtelen kezdtek más jelentést hordozni. Így pl. a kert bevadult. Ki hitte volna, hogy a sose művelt, szikkadt, agyagos, kopár, tarackos föld, mely három OBI ásót térdre kényszerített, egyszercsak ontani kezdte a kabakosokat (tök, cukkini, pattiszon), de volt már zöld és fejtenivaló bab, s testesedni kezdtek a bajszos kukoricaszárak. Százsorszép akkor nyugodott meg igazán, amikor Mari a tojásgyümölcsre azt mondta, hogy csonthéjas termésű. Belekezdhetett ugyanis gondtalanul a posztmodern magá után hagyó új, fikciós prózájának, amit a degeneratív szemantikából ollózott ki, ugyanis az értelmiségiek körében nagyon elterjedt az a nézet, mely szerint a hieroglifák szemagrammák, azaz minden egyes szimbólum egész fogalmat jelöl, nem pedig fonogrammák, amelyek egy-egy hangot jelölnek, mint pl. a mi fonetikus ábécénk. A Krisztus utáni negyedik évszázadban a hieroglifakutatók a legtöbb szót szemagrammákkal jelölték, amit az egyiptomi írnokok rébuszalkalmazása tett lehetővé. Amikor idáig jutott, Mari épp szőnyeget porolt az udvaron, Százsorszép pedig virgoncan lesietett a pincébe a szivarnyirkosítójához, amelyet az általa termelt muskotály-dohány fermentálására alkalmazott és nagyot kortyintott saját kökénypálinkájából, amit az interneten sem lehetett 25 ezer forint alatt megkapni. Ám azt látta, hogy a barátjától, a bánatkertészről kapott filoxéria előtti nohaboráiból minden pénteken hiányzik fél deci. Mari nevelése felölelhetne egy újfajta nevelési regényt, de a második hónapban már elvált a máj a tüdőtől, azaz a poszírozott tojást már nem

tévesztette össze a mángolddal, vagy a rebarbarafőzelékkel. Kétszer pótolta Százszorszép ökológiailag tiszta úton (fél egészség - egy vizelet) pótolni a hiányt, de mindhiába, az a harmadik pénteki napon is hiányzott az üvegből. Tetemrehívás. Marinak azt kellett volna megválaszolnia, hogy miért hiányzik minden pénteki napon az ominózus traminis üvegből.

-Ó, hát azzal javítottam fel Ténsuram becsinált levesét a hétvégekre- mondta a tűzről pattant perszóna (aki ebben a pillanatban egyben "non grata" is lett.)

BorbanDouglas és a borszaporítás

A lényeg: a helyi éjszakai életet (Kis Mari) BorbanDouglas pezsgőben fürdeti, mert pezsgőügynök volt, a készlete rajtamaradt, hajnalonként pezsgőt hányt, és úgy megivott volna egy felest az igazi páleszből. Cicomarek, Szivornya és Toddy isznak a zengerájban (Toddy száletlije) a Mari cipőjéből, aztán BorbanDöglessz kibont negyven pezsgőt és a meztelen Mari csobban a fürdőkádban. A hejehuja végén vissza akarják tölteni a pezsgőt az üvegekbe, de mire visszatöltik az üvegekbe, rájönnek, hogy 41 üveg telne meg vele, nem az eredeti 40. Marit nem lehet megvádolni kacérsággal, csak élvezet, s a pisi-kaki szex is ismeretlen falun, a 41. pezsgőt elviszik a kancellárnak (kancigány = Kálmán) ajándékba. De a pezsgő csak szaporodik, mint UramJézus kenyérszaporítása, igaz ő a borkészítéshez vizet használt. Vannak még csodák Kisecseten. Már ha a félveséjű Marira gondolok. Az már a csodák birodalmába tartozik, hogy BorbanDöglessz hogy magyarázza meg a szomszédjának, Kása Gyuri bácsinak az ajándékkönyv (Agrippa: Titkos bölcsélet) pecsétjét: "Balassagyarmati Börtön."

BourbonDouglas és a beilleszkedés

A strapabíró ötvenes prózaíró befogadja a falu. Mindig talál a háza előtt egy-egy tököt, szatyornyai nyári almát és a cigányok tinóru gombát hoznak neki. (Igaz, ő egy gitárral lepte meg őket, tokkal együtt.) Az író szomszédjának az anyja meghal. Az író, aki már mindenkijét elvesztette (apa, anya, testvér, feleség, két gyerek) nem tud megnyugodni, mert tart attól, hogy a szomszéd felkötöi magát. Színpadi előadást szervez: Az ügynök halála. Eleinte Toddy pontosan jelentkezett a próbákon és az Elektrolux is beszállt a szponzorálásba. Ám Toddy skizofrén volt, két flaska bor után multimilliomos múltjáról beszélt. Az első előadáson Toddy talajrészeg volt, úgy bukcsádolt a színpadon, mint böjti szél a kéményben. Ahelyett, hogy porszívókat igyekezett rátukmálni a nézőkre, azt kiabálta, hogy nem szorul ügynöki munkára. A porszívókkal megdobálta a nézőket. A rendőrség közigazgatási eljárás keretében vizsgálja az esetet.

KOVÁCS T. ISTVÁN

Kutyák

Nemrégiben kutyás napjaim voltak, s nem győztem bánkódni, hogy miért is lakom én társasházban, ahová egyet sem lehet befogadni közülük, pedig mennyire szeretem ezt az okos állatfajtát. A közelmúltban is voltak ilyen néglábú vendégeim, mikor ennivalót vittem a telkes szomszédasszony kerti macskáinak. Azokról is nekem kellett gondoskodnom két hétig, míg ő a távoli gyógyfürdőben igyekezett enyhíteni a reumás fájdalmait.

Épp, hogy csak kinyitottam a mi kertünk kapuját, három kutya fogadott a kisház teraszán, farkcsóválva. Negyediknek az a már rendszeresen nálam kosztoló fekete-tarka macska várakozott. Nem félt a kutyáktól és azok sem bántották, amin nagyon elcsodálkoztam.

Máskor egy kis bársonyszőrű, magát mindig fürge mozgásokkal kellető kiskutya is mindjárt átszalad a harmadik szomszédból, ha megsejti, hogy kint vagyok. Az is tudja, hogy nem jár velem rosszul. Ám őt most nem láttam a jövevények között, akik közül csak Betyár, a fehérfogsorú, bozontos puli volt a régebbi ismerősöm, a többiek újonc látogatókként jelentek meg. Betyár a közeli dombon álló ház udvarából jár le hozzám, amiért otthon korholásban részesül, ha a gazdája megsejti, hogy máshol vendégeskedett. A kis játékos, barnaszőrű korcs új vendég volt, mint az a félősen sompolygó, tiszta fekete, kóbor kutyának látszó, amelyik látomra el is menekült, s csak a szomszédasszony kertjéből figyelte a többiekkel való találkozást. Pedig én neki adtam volna legszívesebben a kivitt csomagból, mert úgy láttam, nagyon éhes, a kivert kutyák sorába tartozó, gazdátlan jószág ő. Afféle kutya hajléktalan. Ám lehet, csak arra várt, hogy ha a szomszédasszony macskáinak viszem oda a csomagot, abból falhat fel valamennyit, mikor már elmegegyek a helyszínről.

-Na, de hát mit gondoltok ti? Győzőm én elemózsiával ezt a létszámot?-szóltam az állatsereglethez, mintha azt hinném, hogy minden emberi szót megértenek. Pedig, ahogy ők nem beszélnek emberül én sem tudok kutyául, ha néha úgy is érzem magam. Csak rövid, pattogós szavakat hallattam tehát, a találkozás alkalmával is, amire farkcsóválás volt a válasz. A kicsi korcs még hempergett is egyet a kedvemért, csak bontsam már azt a csomagot.

No, azért igazságosan elosztva mindegyiküknek jutott néhány falat, ha nem is sok, mert a nagyobb rész a macskákat illette. Néhány csirkefejet két ellenkező irányba dobáltam el, így elkülönítve egymástól a két vetélytársat. Mert a puli az evés idejére felfüggesztette kis társával a barátságot és hangos morgással, vicsorogva jelezte, hogy itt bizony az összes konc őt illeti meg.

Van ilyen az emberi társadalomban is, csak az kulturáltabban történik. Legalább is szerintünk, emberek szerint. Tekintve, hogy mi tudunk beszélni, érvelünk, jogokra hivatkozunk, ravasz szerződéseket írunk, fárasztó apróbetűs bekezdéseket közbeszerkesztve. Esetleg ügyvédet fogadunk, hogy segítsen kifosztani embertársunkat.

A kutyák ennél nyíltabbak. Az ő érvük a fogsoruk mutogatása, harapnak, marnak, ha a másik nem ért a morgásból.

Ezért kellett most is egymástól nagyobb távolságra eldobálnom a csirkefejeket, hogy egyikük erre, a másikuk arra, két irányban fussanak érte. Az evés végeztével aztán helyre is állt köztük a béke olyannyira, hogy amíg kint voltam, egész délután körülöttem játszottak, birkóztak, mint egy bemutatót tartva nekem. A kismacska sem panaszkodhatott, mert egy kis üvegben maradék kakaót is vittem ki. Őt kissé távolabb különítettem el a fűkamra mögött, ahol nyugodtan megihatta a finomságot, aztán elkísért a szomszédasszony kertjébe is. Mert tudta, hogy a csirkefejek nagyobb részét a zárható bódében teregetem szét, ahová egy kis kerek lukon csak a macskák tudnak bebújni. A védett ebédből a szegény kóbor kutyának sem jutott, mivel félelmében közben már eloldalgott valamerre. Rossz emlékei lehettek az emberekkel való találkozásokról, megtapasztalva, hogy azok közül sokan nem szeretik a kivert, hajléktalanul és éhesen kódogókat. Nem lehet tudni, melyikük kap fel ilyenkor egy éles követ, amivel megdobhatja a szerencsétlent. A kis korcs pedig, úgy látszik, hogy szintén gazdát keresett, mert hazafelé utamban sokáig kullogott utánam.

Úgy kellett kétszer is visszakergetnem. Nem is értem, hogy miért tart kutyát az, aki nem méri fel előre, hogy mennyi gonddal és kiadással jár egy kedves kis eb eltartása.

Bezzeg jó dolga van az egyik ismerősöméknél annak a kis szürkés színű korcsnak, amelyik náluk az udvaron szaladgálhat. Ő a gyerekek kedvence, neki meg az emberek azok. Engem is mindig barátságosan fogad a bejárati ajtóban, mint egy kis portás. Én sem állok meg, ha elmegyek hozzájuk, az érkezéskor és a távozáskor is megveregetni a buksiját, lapogatni az oldalát.

Nyugodt, szófogadó természetű, kedveskedő fajta ez a kutyus. Nem úgy, mint az oldalán fekete pöttyös spaniel, amelyiket éppen az ismerőseimtől távozóban láttam az utcán. Róla nem mondható, hogy szófogadó, inkább szertelen, de mentségére mondhatom, hogy nagyon ifjú még.

Nagyapa korú férfi vezette hosszú pórázon. Biztosan délutáni sétára indult vele, ami igen sok családban a nagyapák feladata.

Mert az ilyen polgárosodott kutyákat, amelyek többnyire a szobában laknak, kosárban alszanak, naponta meg kell járatni, hiszen sok mozgásra van szükségük. Különbözik meg betegektől is.

A vasrácsos kerítés mellett haladva, rángatta pórázát a palánk túloldalán csaholó másik látására. Két első lábukkal a kerítés oldalára támaszkodva hosszan szemlélték egymást. Egyikük kívül, a másik belül, s mindketten vinnyogva vették tudomásul, hogy a köztük lévő akadály miatt szó sem lehet egy jó kis közös szaladgálásról, hancúrozásról, pedig, hogy vágynak rá mind a ketten. A nagyapa nem kis erőfeszítésére volt szükség ahhoz, hogy elrángassa onnan a kis makrancost. Néha úgy is tűnt amint tovább haladtak az utcán, mintha nem is az ember vezetné a kutyát, hanem a kutya őt.

-Nagy gazember ez - magyarázta az idős férfi, mikor közelebb kerültek hozzám. -Mindent ellop, mindent összerág. Bezzeg az elődje, az nagyon jó és okos állat volt. Az, ha éjszaka bent maradt a szobában és rájött a kényeszer, a tappancsával megérintett, s tudtam, hogy ki kell vele menni a dolgára. Ha azt kérdeztem;

-Hol van a papucsom, akkor hozott egyet. Mindegy, hogy melyiket, de egyet hozott. -Hát a másik? - kérdeztem. Erre megint odahozta valakinek a papucsát. Sajnos el kellett őt altatnunk, mert rákos lett. Ez most az utódja. Valami háromszáz kilométerre utaztak el érte a gyerekeim. Mondtam is. Ekkora utat tenni egy kutyáért? Valami kutyatenyésztőtől vették. Hatvanezret fizettek érte. Nahát! -Hogy az én koromban? Kutyáért ennyit? Ugyan már! Dehogy fizettem volna. Nade, volt ott annál a kutyatenyésztőnél, ahol ezt vették, 150 ezerért, de még 300 ezerért is, hallja. - Hát, még ilyet! Hogy ekkora üzlet legyen ma a kutyatenyésztés! -mondta a csodálkozás hangján, a jó hetvenesnek kinéző ember, akit egykoron jól kereső mesternek véltem a beszéde és kinézete alapján. Gondolom, mindene volt és most is az a család, amelynek egykor nagyon sok munkával alapozhatta meg a jövőjét. Talán taníttatta is őket. Bizonyára jól fizető állásban lehetnek, ha még kutyára is ennyi telik nekik. Az öreg meg csak sétáltassa azt a kutyát. Úgyszincs más dolga és neki is kell a mozgás. Az pedig van. Mert a gyalogláson kívül rángatja eleget ez a kis rakoncátlan- gondoltam mindezt és közben attól ijedtem meg, hogy ez a koros ebvezető mindjárt elvágódik az utca közepén. Mert ahogy a gondozottja az utca túloldalán meglátta az egyik ház kerítése mögött csaholó három dühösen rohangászó házörzöt, megint akkorát rántott a papán, hogy mindketten átlendültek a csahosok irányába, s hangos csatazaj verte fel az utca csendjét. Csak nagynehezen sikerült lecsillapítani a kutyaindulatokat, s egy ideig most már nyugodtabban haladni az út közepén.

-Na, azért tanulékony már ez a kis jószág is -mondta az ember. -Már azt is tudja, hogy melyik a kocsmá, ahová bemegyünk. Szeret oda járni, mert a kocsmáros felesége mindig elbolondozik vele. Közben meg én is elolthatom a szomjamat egy kis finom borocskával -mosolyodott el ravaszskásan.

-Na látja!

-Már most is. -hívta fel a figyelmemet a kutyasétáltató. A póráz engedett és hosszúra nyúlt, egészen a kocsmá ajtajáig. A kutya és a póráz másik végén az ember egyaránt befelé tartottak, de előbb az ajtó előtt megállva, az ember még elmondta:

-A múltkor a feleségemmel jártunk erre és nagyon csodálkoztunk.

-Nézd már! -mondta nekem. -Miért akar ez a jószág bemenni a kocsmába?

-Mit tudom én? -vontam vállat és tovább vonszoltam ezt az ebadtát -mondta az ember huncutul mosolyogva, aztán nyitotta is ajtót.

Odabentről hangos fogadtatás és nevetés hallatszott ki az utcára.

VASI FERENC ZOLTÁN

MAGYAR LÁZÁLMOK

Szállt az átok szívem-ágra,
mindenhatónk hitványára.
Virágkarvaly fölragadta,
tűzkakas-dombra hullajtja.

Eső, erdő, labirintus!
Vérharmatos farkasvirtus
úz,- s a felhők arcán
szemöldök a láz-szivárvány.

MAGYAR LÁZÁLMOK II.

Az eső lehajol.
Arcon csókolja a földet –
az örület helyén.
Virágoskert!
Az édenből dallam páráll.
Én futottam mégis tövises bokákkal.
Ezer kígyó gyémát-szeme vibrált,
s a hajnalom fekete volt.

Áraszd ki rám kegyelmedet! –
szétzúzódott borospohár.
Áldást küldj a Föld számára,
Egem póre Máriája.

MAGYAR LÁZÁLMOK III.

Édestej-Anyám! -
orvosok tépnek le melleidről,
akár egy sebtapaszt, -
gyöngyöző homlokkal,
kék vitorlavásznat! - s
röpülésbe kezdek súlytalan
a szemétdomb felett,
kiskakas gyémánt fél-szultánja!
Landolok virág(bomba)tölcsérbe,
míg majd csendőrmagyapám
integet a sarkon beforduló
halottaskocsiból:
Viszont-nem-látásra!
+
Rózsa-keresztapám s tengertelt
Dédanyám fogja a dobverőket, -
és világgá hírelük kisdobon:
A jövő - keresztfiam, dédunokám! -
megműti álmodat,
s idegenként iszod a kávékat,
tejjporral, s anélkül, s egyedül.
Ismeretlen katona rákfeneje rág.

szent

KISS - SIMON MIKLÓS

A hetedik napon

Jose készülődni kezdett. Jose az ember. Jose a rabszolga ma szabadságon lesz. Senki számára sem elérhető. Ez a nap csak az övé. Az emberé. Egy napra emberré kell válnia, hogy hat napon át robotként élhessen. Fel kell tölteni, akár a lemerült elemnek, különben az embergép nem működik. Akkor pedig nincs rá szükség. Mehet vissza, ahonnan jött.

Miközben öltözött arra gondolt, hogy a vasárnapot csak az tudja megbecsülni, aki a Teremtőhöz hasonlatosan az előtte lévő hat napot végigdolgozza. Így válik az számára a teremtés fáradtságával kiérdemelt ajándékká a hetedik nappá. Ez a nap szent és sérthetetlen. Jose egyes számú szabálya: "a hetedik napon csak Én létezem!" Hat napon át nyüstölik, kifacsarják a testét-lelkét. Egy nap neki is jár minden héten. Egy nap, amely csak az övé. Ennyi önzésre szüksége van a túléléshez.

Pihenni persze sokféleképpen lehet. Jose számára a vasárnap -és természetesen az egész hét- fénypontja a reggeli kocogás. Azzal együtt is, hogy amikor felébred az az első gondolata: „A fenébe, mehetek megint futni!” A teljes lelki ellenszegülés állapotából kell erőt vennie magán. A meggyötört testéről nem is beszélve. Az egész heti kemény munkától fáradt izmok siktva tiltakoznak az öltözéssel járó mozdulatoktól is. Nem akarnak futni menni. Elméjével kell hatni a test „jó irányba terelése felé”. Felidéz korábbi pozitív tapasztalatokat -legfőképpen a zuhany alatti önfeledt percekét, amikor az önmaga feletti győzelem ízétől eltelve ismételteti: -„Megcsináltad Jose, megint megcsináltad.” Ehhez persze előbb el kell indulni.

A szálló meglepően csendes volt. Úgy látszik a tegnapi esti és éjjeli ivászat elérte célját. A többiek az alkoholtól teljesen kiütve alszanak még. Ez az ő pihenésük. Így legalább nem tréfálkoznak vele, nem szólogatnak be neki.

Elindította telefonján a stoppert és megkezdte az emberré válás két lábon végzendő folyamatát. Mindig ugyanazon az útvonalon futott és tíz kilométer felett győzedelmeskedett. Lábai gyorsan felvették a ritmust, láb eszközkel átérezve az esemény fontosságát. Teste és lelke ilyenkor külön válik, ki-ki elcsenve önnön ajándékát. Az embertest minden eleme, porcikája érezhetővé lesz, megajándékozva tudatát a felettük történő uralkodás felszabadító érzésével. „-A futásnál nincs egyszerűbb dolog a világon.”- ez Jose axiómája. Láb a láb után, lépés lépés után, miközben a gondolatai a madárnál is gyorsabban szárnyalnak. Ilyenkor eggyé válik az őt körülvevő természettel. Sas, Gepárd és Delfin egy személyben. Egy szárnyaló, száguldó, úszó lény, aki önmagában testesíti meg a Teremtés minden áldását. Ez az illúzió az ajándéka az önmaga felett aratott győzelemnek.

A folyón átérve hosszú, sík terep kezdődik, melyet José elnevezett magában a „Varjak-mezejének”. Olykor szinte feketéllik tőlük a zöld fű, annyian vannak. Az ember közeledtére persze mindig távolabb repülnek. José szokott károgó hangon szólni hozzájuk, hogy ne féljenek, de hiába. Ne bízz az emberben! Ez Varjú-törvény is. „-Milyen kevesen vagytok ma! Kár-kár.”-kiáltott feléjük.

Ekkor már felvette a tempót, a hat perces kilométerekhez szükséges lépéstávolságokat. A közelben mindössze egyetlen varjat látott csak, ami több, mint meglepő volt. Az pedig még inkább, hogy amikor elhaladt mellette, nem repült el, vagy ugrált távolabb, de egyenesen közeledett feléje. A futó José persze gyorsabb volt a lépegető varjúnál, aki hamarosan mögé került, s kezdett mindinkább elmaradni. Már meg is feledkezett róla amikor valami olyan különös hangot hallott a varjú, amely megállásra készítette José. -Jé, hisz ez egy szürke varjú.-ez volt az első gondolata. Aztán tüzetesebben is szemügyre vette. - Valami nincs rendben ezzel a madárral. Nyilvánvaló, hogy nem tud repülni. De mi köze ehhez neki. José második

számú szabálya kimondja : „Mielőtt segítenél valakinek, számolj el tízig!” Általában mire ötig eljut a számolással, elfordul és továbbmegy. A hármas számú szabály szerint : „-Jó tett helyébe jót sose várj!” Volt ideje megtanulni, hogy a segítő szándék általában mindig visszaüt a segíteni akaró számára. – „Elfordulni és tovább állni.” Ez a szemlélet egyszerűbbé teszi az életet. Persze a szabályok mégis csak azért vannak, hogy olykor-olykor megkerülje őket az ember.

Márpedig ez a szegény pára olyan nyomorúságosan nézett ki, és olyan hangon esdekelt, amit nem tudott szívtelen módon nem észre venni. Mégse dolmányos.

-Genetikai másság, vagy szerzett tulajdonság ez a különös külső -tanakodott magában. Eközben már csak néhány lépés választotta el Josét a varjútól, amely csendben várta, mi következik. Ugyan ő bírta megállásra az embert, most azonban -amikor az két lépésre állt előtte- mintha hezitált volna, ősi ösztöneivel hadakozva, amelyek ellenségként kódolták génjeiben az ilyen kétlábúakat. Jose ekkor érezte meg a szagot, azaz azt az irdatlan bűzt, ami a varjú felől áradt. Látva a csapzott tollazatát, valamint az abból csüngő-lógó darabos idegen anyagot és érezve az ehhez a külsőhöz társuló szagot, egyszeriben megértette mi történhetett a varjúval. Ez a jómadár alaposan megmártózott a közeli szennyvíztelep valamelyik medencéjében. Az is nyilvánvaló, hogy nem a tisztított szennyvizében.

-Te aztán jól belemerültél a slamasztikába -mondta ki hangosan.

-Kár-kár -jött a teljesen perfekt varjú-szerű válasz. Eltűnt hangjából az előbbi kétségbeesés. Varjú ösztöneivel megérezte a segítő szándékot.

-Na nézzük mit tehetek érted - José elhatározta, megnézi közelebbről. Ilyen közelről még sosem látott varjat.-Figyelj haver, nem vagyok orvos, ezt előre leszögezem. Odalépett a madár mellé és a szárnyait tanulmányozta. A bűz, ha lehet még egy fokkal fokozódott.

-Most még visszakozhatok -szólalt meg Jose racionális, az ilyen helyzeteket elkerülő tudatosan kifejlesztett énjé. –Az ember, ha másokon próbál segíteni a saját életét nehezíti meg. Ez most egyértelműen bebizonyosodik.

-Ezt nem hiszem el, Komám. Remélem nem várod el, hogy hozzád érjek!

A varjú mintha olvasott volna a gondolataiban, olyan esdeklő tekintettel nézett rá, ahogyan élőlény csak képes másik élőlényre nézni a segítség reményében. Elvárta, hogy hozzáérjen. Kilátástalan helyzetét nyomatékosítandó, próbálta meglengetni a szárnyait, melyek nem nyíltak szét. A tollazata olyan mértékben összeragadt a rárakódott anyagtól, hogy képtelen volt repülni. Márpedig egy repülni képtelen madár a földön nem sok jóra számíthat. Ezt Jose is belátta magában. Közben lehajolt a varjúhoz és viszolyogva, a fejét ellenkező irányba tartva próbálta a szárnyait a testétől elválasztani. Amikor megpiszkálta a tollait, a bűz még töményebbé vált. Öklendezett, s utálkozva konstataálta a tény, miszerint a kezei már ugyanúgy bűzlenek, mint a varjú. A művelet a varjúnak sem lehetett kellemes, de becsületére legyen mondva, hang nélkül tűrte. José még néhányszor beletűrt a szárnyai alá, melyek néhány toll eltépésével szabaddá váltak. Amikor azonban próbált csapkodni, újból összeragadtak. Annyi eredménye mindenesetre lett a próbálkozásnak, hogy José tréningruhája és szabadon lévő testrészei -arca haja- szarosak lettek. Undorodva köpködött és káromkodott. A kocogók és kutyájukat sétáltatók nagy ívben kikerülték őket és furcsán néztek a különös párosra. A varjú közben orra -vagyis a csőrére- bukott nagy igyekezetében.

-Kár-kár- közvetítette az eseményeket.

Jose belátta, hogy ezzel a módszerrel nem fogja tudni megoldani a problémát. Víz nélkül képtelenség megszabadítani szerencsétlen jószágot a rárakódott anyagtól. Egyszerűen ki kell mosni. Bár legszívesebben belerúgott volna egy jókorát és hagyja a fenébe az egészet, tulajdonképpen már mindegy, hogy egyedül megy el a folyóhoz, vagy viszi magával a varjat is.

-Na gyere utánam. Elmegyünk kimosakodni a folyóhoz -közölte Jose a továbbiakat. A varjú nyilvánvalóan

megértette, mintha bólított is volna. Jose elindult a folyó felé, a madár meg utána. Jose is a saját tempójában, meg a varjú is. A távolság gyorsan nőtt közöttük, de ez Joset a legkevésbé sem érdekelte. Ekkor ismét azt a kétségbeejtő hangot hallatta a megrémült szárnyas, amivel egyszer már sikerült meghatnia és segítségre bírnia az embert.

-Nem gondolod, hogy még ölbe is foglak venni. Ez aztán már a pofátlanság teteje Komám! -De, hogyan is gondolhatta volna másképp szerencsétlen pára. A varjak egyébként sem a sprinteri képességükről híresek, ólommellény nehézségű felszereléssel meg különösen nem.

Így hát hónalja alá kapta a madarat és elindultak a néhány száz méterre lévő folyóhoz. Hogy mennyire nyújthattak különös látványt az az arra járók tekintetéből jól kiolvasható volt. Aki egy szaros varjúval sétál a kezei között, az ne lepődjön meg, ha az emberek ujjukat a fejükhöz téve mutogatnak, mit is gondolnak róla. Jose azt is megértette közben, miért is kihalt ennyire a Varjak-mezeje. A többi varjú nagyívben elkerüli fajtájuk legbüdösebbjét, talán még el is költöznek a környékről. A bűz üzte el a varjakat a mezőről. Ez nyivánvaló.

Menet közben Jose próbált érdeklődni útitársa balesetének körülményeiről.

-Csak annyit árulj el Komám, mi a fészkes nyavalyát kerestél a szennyvízben? Mit láttál ott, amiért érdemes volt belemenni a szarba? Aranyat talán?- de az nem volt beszédes kedvében.

A folyónál Jose keresett egy sekélyebb partszakaszt, ahol beleállhatott a vízbe. A varjun látszott, hogy nincs ínyére a dolog, de Jose ezzel nem sokat törődött. Mindketten nagy levegőt vettek és kezdetét vette a varjúmosás. Nem volt egyszerű művelet. Az összetapadt darabokat ki kellett tépkedni a tollazatából, majd beáztatni az egész madarat. Aztán újra tépkedni és újra áztatni. Tépés, áztatás, tépés áztatás. Így történt a mosdatás. Jose alapos munkát végzett, azt meg kell hagyni. Félóra elteltével partra dobta a természetörténet valaha volt legtisztább varját. Az bukácsolt néhányat, majd megrázta a szárnyait, először csak óvatosan, aztán miután érezte, hogy megszabadult a koloncától, egyre erősebben és erősebben, majd úgy lőtt ki, mint egy rakéta. Egész biztosan első helyezést ért volna el a Gyorsindításos Varjú Világajnokságon. Ő maga is meglepődött saját gyorsaságán, még a száját -azaz a csőrét- is eltátotta.

Jose elégedetten nézett utána. Felrúgta az összes jól működő, saját bejáratú kis szabályait. Elvesztegetett a hetedik, a Szent-napból egy órát. A ruháit dobhatja ki a szemébe, a cipőjével együtt. A futásnak is löttek, hiszen csurom vizesen és oltári büdösen nem mehet a megszokott távon végig. Akik látták őt, egy életre megjegyezték és elkönyvelték minimum félnotásnak. De látva a madár startolását és röptét, valamiféle megnevezhetetlen elégedettség kerítette hatalmába. Mosolyogva, a történteken gondolkodva bandukolt vissza a szálló felé.

-A szívbajt hozod rám -ugrott egy nagyot, amikor valami csattanás közvetlenül mellette a földön. A varjú -Kár-kár-kár-kár- igen bőbeszédűen konstataálta ijedelmét.

-Ez a hála, amiért kimosdattalak, Komám? Kiröhögsz? Mondhatom kedves tőled.

Ekkor nézett csak le az előbbi csattanás helyére. Rögtön észrevette a zaj okát, mely ott ragyogott, a verőfényes napsugarakat visszaverve. Néhány barna foltot is lehetett látni rajta, egyértelműen utalva legutóbbi származási helyére. És néhány különlegesen csiszolt követ, melyek gyémántnak tündek, az első becslés alapján legalább félkilós arany karpántba befogatva.

A varjú -úgy tűnt- elégedetten indult tovább, a szájátva bámuló Joseval együtt minden bűzös emléket maga után hagyva.

felemelkedés

B. TÓTH KLÁRA*versei***Árnylátogató**

időnként végig kéne
látogatnunk korábbi
árnyék-énjeinket
lehetséges
megvalósulásaink
kivetített lenyomatait
kotorászni
a forgácsok között
lefaragtatásunk
rekvizitumaival
összemozaikozni saját
hiányemberünket
hogyan ellenőrizhessük
melyik vet
nagyobb árnyéket
a lét vagy a hiánya

Mossa le

A víz a legtisztább barátod
mártsad meg benne magad
mossa le az elmaszatolt
arcokat arcodról
hangokat hangodról
öblítse át a szavakat
körgyűrűk pulzáló
árama törje meg az
írisz kaméleon-fényeit
fejedet vízbe rejtse
áraszsa el a hallójáratot
ne közvetítsen idegenné
vált mondatokat hamisan
csengő igéket múltba
fürkésző szemek ne
fókuszáljanak tükörképbe
meredő pupillákra
évek óta hiába keresett
alkalmas végszavakra

H. TÚRI KLÁRA

Bibliás kéményseprő

Valaki kopogott -, ajtót nyitok s örülök... egy ismeretlen kéményseprő személyében, hogy emberi arc néz velem szembe; rántás kikapcs' -, adós fizess!...merthogy minden évben egy facér kéményem könyörtelen megadóztatják a kormosok. De már elégedetlenségre többé semmi ok /?/ - pillantás fel a plafonra, majd az elbarikádolt /hideg/ cserépkályhámra - , s máris állítatják ki a csökkentett díjszabással számolt számlapapír bizonylata. Holott hiába érdekelt volna - mindeddig - ennek eshetősége: a "bőség kosarából" eme jogos engedményre lehetőséget sosem kaptam. – Pedig az én plafonomon - nagyon is jól láthatón s megfoghatón-érzékeltőn -régesrégén már... villamos fűtőtestek szolgálnak melegítésre. Már húsz éve - ! S pénzem, mint a kölest szórattják velem /jutalék fejébe'/; lehetőséget sem adva engedményre: téli fűtés dolgában a "fekete-sereg"; 1995 óta, minden évbe' hülyére vett - !

Kivéve ezt az egy Jehova tanúját most, aki is - mondja -... szintén Károli bibliát olvas; s "Áldja meg az Isten!" - a jóindulatát, hogy megköszönöm én /s hogy ...erre ő, észrevétlen bájjal... egy nyomtatványt csúsztat elém/ - s övéle együtt mondjuk "EGY az Isten!" -; viszont még csak nem is sejti, miféle érzés munkált bennem mindeddig a szektájuk ellen, de - mintha csak hálás szeretetemet tisztán megérezné - teszi a várt /s jogos/ bizonylatot elém: - nézve jobbkeztét, elgondolom -: hát? sose hittem, hogy egyszer még ily megszolgált tisztelettel kell tekintsek egy Jehova tanúját!

Tanulság? - városod jehovás régiségkereskedője roma-tolvajlásairól hallván...se légy előítéletes! - s majd akkor megáld téged Istened! - "Ehess, ihass, ölelhess, alhass /s a mindenséggel mérd magad!"/ de...főleg: ne adj okot ellenségességre! Biblia nélkül is jól látva, - mondom a kezemhez tett szórólappal szövegét -: "Isten Fia azért jött, hogy lerontsa az Ördög munkáit /1.János 3:8/ - Azoknak a jutalékoknak ellene ti. - milyenekkel ezen éveleji díjbeszédők népe minden évbe' a hozzám hasonló rászédetteket terheli. / Jutalék fejébe' maguknak parázs haragot s izzó gyűlölséget gyűjtve!/"

- E világ Sátán-kerék-lendülete azonban - úgy tűnik, egy ifjú jótettének hála...már most egy időre otthonomban megfékeztetett. S hogy újult bizalommal tekinthessek 2014-nek fondorlatos /közös rezsi-csökkentés s megannyi deviza-hiteles/ sarcai elébe: mindehhez még csak kabátom gomb- ját sem kellett - szerencsémre gondolva - megfognom.

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

A TATAI PLATÁNKIRÁLY MANÓJA: JOKLI II. RÉSZ

Este lett, mire végeztek. Platánapó valami szépet üzenhetett Joklinak, mert a fiú egyszeriben nagyot ugrott és boldogságában hosszú, az eddigieknél is hosszabb, szebb fütydallamot hallatott.

- Milyen madár volt ez, Jokli?

- Ez? Azt hiszem, a párját hívó fekete-rigó énekel így! De nem biztos, hogy ez a neve. Nekem tetszik.

- Nekem is! Várj, hívnak! - ugrott nagyot Jokli

- Ki hív?

Jokli nem válaszolt, csak teljes erejéből felvívogott, A nagy fához futott, tárt karokkal rátapadt, arcát is odaszorította és egyfolytában kiáltotta:

- Köszönöm, Öregapám! Boldoggá tettél. Igen, megmondom.

Jokli visszaérkezett Péterhez:

- Megdicsértek bennünket! - jelentette ki büszkén. - Téged is, engem is. Öregapám örül, hogy jól kijövünk egymással. De még mindig keveset tudok az emberekről.

Akkor most elviszlek egy áruházba. Ott sok ember van, ott vásárolnak az emberek.

- Áruház... vásárolnak... - megint új szavak...

- Jó, figyelj a gondolataimra, mindjárt megérted.

- Értem. Mehetünk.

Az áruház neve messzire világított: Tesco.

Valóban sokan voltak. Minden pénztárnál sor állt, telepakolt kocsival türelmesen toporogtak a vásárlók.

- Úgy érzékelem, hogy félsz új szavaktól.

- Igen, félek, mert nem értem azokat.

- Márpedig, az embereket sose fogod megérteni szavak nélkül. Most tanulunk egy új, de nagyon fontos szót. Akarod?

- Jó, tanuljunk!

- Nézz körül, mit láatsz?

- Hát... látok vizet, a tavat, fákat, bokrokat, virágokat, embereket, padokat.

- Helyes! Mit gondolsz, lehetne mindezt egyetlen szóban összefoglalni?

- Biztosan lehet, csak én nem ismerem azt az egyetlen szót. Taníts meg rá!

- Ez a szó a *természet*. Amit magad körül láatsz, mind a természet része. Mi emberek is a természetben élünk, ahogy ti is. Ilyen egyszerű. De mielőtt folytatnánk, megpróbálok Öregapáddal egyezsége jutni.

Talán megértjük egymást

Most Péter tapadt a nagy fa törzséhez, arcát, fülét szorosan a fa derekához szorítva. Közben lázasan száguldottak a gondolatai:

- Én vagyok az Apó, Péter.

- Tudom, megismerem a rezgéseidet. - jött a válasz.

- Hát, te tudsz érezni, Apó?

- már tudok! Régen, süvölvénykoromban természetesen, nem tudtam. Ám az évszázadok alatt, amióta növekszem, annyi ember simogatott, szólt hozzám, hogy megtanultam emberül érezni. Mi baj van, Péter? Joklival nem tudsz kijönni?

- Joklival nincs semmi gond. Nem tehet arról, hogy bizonyos emberi dolgokat nehezen tud felfogni, hiszen még kicsi, de nagyon igyekszik. Mégis jobb lenne, ha bennem is lenne ugyanolyan varázserő, mint amit néki ajándékoztál.

Apónak felzúgtak a levelei, mintha megborzongott volna:

- Embernek nem lehet varázssereje! - tiltakozott. - Majd, ha érett leszel rá.

- Miért nem?

- Mert az ember gyöngéje, és a hangulatai irányítják
- Ígérem, hogy uralkodni fogok a hangulataimon.
- Kétlem, az ember gyöngéje fajta. Elég egy borongós nap és máris elveszíti a kedvét.
- Ez igaz - ismerte be Péter. - De majd uralkodom az érzéseimen, emlékezni fogok az intelmedre. Platánapó szigorúsága érezhetően enyhülni kezdett, az ágak is összébb húzódtak Péter fölött.
- Hát jó, nem bánom, egy időre megkapod az erőt, de tudd, hogy folyton veled leszek és figyelni foglak! Most elmehetsz.
- Köszönöm, Apó! - ujjongott fel Péter. - S meddig terjed az erőm? Lesz akkora, mint Joklié volt?
- Sokkal nagyobb! Mert te értelmes vagy. Minden felett erőd lesz, kivéve, hogy a lelkek felett nem rendelkezhetsz, nem uralkodhatsz. Varázsszóra senki nem fog szeretni, azt ki kell érdemelned. Ez a feltételem! S ehhez ragaszkodom!
- Igenis! - gondolta Péter némi csalódottsággal. Vagyis nem bízol meg bennem teljesen?
- Nem bízhatom. Ember vagy. Benned piros nedv kering, s az hígítható. Így is túlságosan erős leszel másokhoz képest. Nehogy visszaélj az erőddel, mert azonnal elveszem tőled. Minden ember legyen egyformán fontos számodra. Megértettél?
- Megértettem - nyugodott bele Péter a megváltoztathatatlanba, és leült a padra, de előtte még a szobor előtti csöppnyi szabad térségre egy jókora rózsabokrot teremtett, hogy kipróbálja új erejét. Utána leült a padra.
- Az Eötvös Gimnázium felől lármás csapatban fiatalok érkeztek, úgy lehet, éppen szünet volt, s a fiataloknak mozogni támadt kedvük. Péter mindkét oldalára szép lányok ültek. Egy szőke és egy barna.
- Érdekes, - mondta a barna - nem emlékszem, hogy a szobor lábánál rózsabokor lett volna. Péter láthatatlanul, moccanás nélkül hallgatott köztük, közben vigyorgott a két lányon. Ha sejtenék!...
- Mire a másik:
- Akkor rosszul emlékszel, mert én - ellenkezett a szőke lány durcás képpel húzva fel pisze orrocskáját
- pontosan emlékszem, hogy ott mindig is volt rózsabokor, csak azoknak nem fehér virágai voltak, hanem pirosak. Mindegy...
- Abban a pillanatban megpirosodtak a rózsák szirmai.
- Látod, - kiáltotta diadalmasan a szőke - mondtam én, hogy a rózsák pirosak voltak!
- Péternek tetszett a pisze orrú kislány, de az ingerelte, hogy önmaga sikerének tekinti a virágok színét. Gyorsan vissza is hozta a fehéret.
- De hiszen nem is piros a rózsák, hanem színtiszta fehér.
- Nem értem! - hápogott a pisze. - Esküdni mernék, hogy az imént még pirosnak láttam. Én soha nem szoktam tévedni - tette hozzá büszkén felvágott fejjel.
- Most meg mintha sötétedni kezdene a színe - rikkantott fel a másik lány. - Mi történik itt? Árnyék esett rá? Már egészen kék.
- Ugyan, csak képzelődünk! - állt fel sértődötten a szőke hajú - Gyere, menjünk vissza, mert lekésünk a csöngetésről. Mindjárt vége a szünetnek, s még nem is ugróköteleztünk.
- A két lány most megtorpant és dermedten meredt vissza. A rózsabokor eltűnt, mintha sose lett volna.
- Na, látod, hogy nem látod! - mondta ingerkedve a szőkének a barna lány. - Mindig szeretted képzelődni.
- Péter követte a lányokat. A Gimnázium tetőzetén látta, hogy a cserepek össze - visszaállnak, sok a törött cserép is. A homlokzaton repedezett a stukkó is. Sok kedves emlék kötötte az öreg falakhoz. No, gondolta, itt az alkalom, hogy visszaadjon valamit abból, amit annak idején ő kapott az iskolától. Vadonatúj cserepeket rendelt a tetőzetre, s a stukkókat is épre változtatta.
- A sétányon szemközt jött vele szemben a legkedvesebb gyermekkori barátja Szalmás Zoltán. Valami baja lehetett a fiúnak, mert messziről sugárzott róla a szomorúság. A máskor vidám természetű, folyton mosolygó fiú búsan lógatta a fejét. Péter érezte, hogy közel áll ahhoz, hogy sírva fakadjon. Ijedten sietett hozzá:
- Mi baj van, Zoli? Látom, nagyon nekiszomorodtál. Beszélj!
- Baj van, Peti! Anyám nagyon beteg, s én nem tudok segíteni rajta. Nézd, ez a zacskó gyógyszer mind

az övé. Az orvoshoz kísértem el, most onnan jövök. Az orvos csak legyintett, amikor azt mondta:

- Súlyos baj van, Szalmás néni. Sokat kell pihennie! Ha most haza megy, azonnal fekdüdjék le, és ezt a pirulát nyelje le. Ezt ni...! - mutatta Zoltán szomorúan a nagy, rózsaszínű tablettát.

- Hol van most Piroska néni?

- Talán már hazaért, az egyik szomszédunk szerencsére autóval járt a rendelésen, s azt ígérte, hogy hazaviszi, Ő egy házzal távolabb lakik, ugyanabban az utcában.

- Látogassuk meg Édesanyádat - javasolta Péter. Nagyon szerette a barátja mamáját, aki mindig úgy bánt vele, mintha ő is a saját gyereke lenne. Egyformán jutott nekik puszbiból épp úgy, mint a szidásból, ha megérdemelték.

Elindultak. Zoliék a városközponttól távol, a Nefelejcs utcában laktak, ami jó 30 perc sétát jelentett. Fehérre meszelt földszintes házacska előtt álltak meg, az udvaron kerek kút állt. Nagyon tetszetős, takaros, rendben tartott háza volt a Szalmás családnak. Gyümölcsfák, díszbokrok álltak arányosan elosztva az udvaron, aminek végében egy alacsony, ferdetetős nyári konyha is elfért.

Bementek. Zoli ment elől, hogy értesítse anyját Péter látogatásáról, ami ugyan nem ment ritkaságszámba, de a mama betegsége indokolta a bejelentést.

- Mondd neki, fiam, hogy jöjjön be, a Peti nem idegen. Engem nem zavar.

- Bejöhetsz! - szolt ki Zoli a konyhaajtón, mire Péter is belépett. Kezében szép, élénk színű, feltűnően illatos virágsokrot szorongatott.

- Kezét csókolom, Piroska néni! - köszönt hangosan. - Úgy gondoltam, ez kis virág talán használ a hangulatának.

- Nem is láttam a kezében, a virágot - csodálkozott Zoli. - Hol szerezted?

- Nem mindegy neked, honnan van? - vont vállat Péter. Az igazságot mégse mondhatja el. - Van, az a fontos. Hová tehetem?

- Hozok egy vázát, és odatesszük az ágy mellé. Finom illata van. Milyen virág ez?

- Nem tudom a nevét - tért ki a válasz elől Péter.

Piroska néni gyönyörködve nézte a virágokat, s egészen meghatózott Péter kedvességétől.

- Aranyos gyerek vagy, Petikém, köszönöm, a virágot. Jaj! - nyögött fel, ahogy visszafordult.

Mit mondott az orvos?

- Hagyd el, fiam - nagy baj ez! - pityeredett el a néni. - Úgy mondta, hogy hasnyálmirigy-gyulladás. Veszedelmes betegség! Csak ne fájna annyira! Kisfiam, igazítsd meg a paplant, megint lecsúszott.

Péter ugrott, felvette a paplant és gyöngéden ráterítette a betegre, közben óvatosan, hogy feltűnő ne legyen, egy pillanatra megérintette Piroska néni vállát. Magában arra gondolt:

- Most segíts, Apó, szépen kérlek! Segíts meggyógyítani a nénit.

- Van elég erőd, gyógyítsd meg te - jött a válasz. Péter nagyon megörült.

- Így még jobb! - üzente vissza. Akkor hát, távozzon a betegség a néni testéből.

Piroska néni váratlanul felkacagott.

- Nahát ilyet! Hirtelen megszűnt a fájdalmam. Hogyan lehet ez? Hiszen még a gyógyszert se vettem be. Csöngettek az utcai kapunál. Zoli kisietett, és a háziorvossal tért vissza.

- Aggódtam magáért, Piroska néni, s mivel éppen a környéken jártam, gondoltam, egyúttal benézek ide is. Hogy érzi magát?

- Valahogy most jobban. Pár perccel ezelőtt még rosszul voltam, de hirtelen, egyik pillanatról a másikra, jól lettem, a rosszullettség megszűnt.

- Kimennének? - fordult az orvos a két fiúhoz, mire azok szó nélkül kimasíroztak a konyhába. -

Betesszük a lázmérőt, vérnyomást is mérünk. Tessék nyugodtan fekdüdni, mindjárt kész. A homloka már nem forró, s ez jó jel. Éhes tetszik lenni?

- Igen! - rebegette Piroska néni, maga is csodálkozva.

- Nem ártana egy erős tyúkhúsleves. Beszélék a fiúkkal.

- Fiúk! - lépett ki a konyhába - Melyikük vállalja, hogy szerez egy szép nagy házi tyúkot és főz belőle levest Piroska néninek, sok zöldséggel,

- Én tudok egy helyet közel, ahol mindig lehet venni olcsón igazi, házi csirkét, tyúkot, és anyámtól

megtanultam levest főzni, senki nem tud finomabbat készíteni, mint ő. Egy órán belül itt leszek a levestel, Zoli. Sietek!

- Ki ez a segítőkész fiatalember? - kérdezte az orvos, akit meghatott Péter gyors ajánlkozása.

- Ő a barátom, szinte együtt nőttünk fel. A neve Pinka Péter, a Vármúzeumban dolgozik.

- Hm. - dörmögte dr. Pálfai. - Megjegyzem a nevét. Kevés manapság az ilyen rendes, szolgálatkész ifjú ember.

- Hogy van az édesanyám? - faggatta az orvost Zoli.

- Meglepően jól. Lement a láza, és mondta, hogy éhes. Jó jel, lehet, hogy visszafordul a gyulladás.

Kisebbsé csoda lenne, de volt már hasonló esetem. Reménykedjünk! Zoltán, kérek egy pohár vizet.

- Tessék, doktor úr, friss, az imént húztam a kútból. Amióta itt lakunk, ezt használjuk.

Az orvos gyanakodva szagolgatta a vizet, bele is kóstolt, majd azt mondta:

- Tudna adni nekem egy tiszta kicsi üveget? Nem tetszik nekem ez a kútvíz, viszek mintát és a laborban megvizsgálom. Feltűnően sok errefelé az epepanasz.

Zoli térült-fordult, s a hátsó kamrából egy orvosságos üveggel a kezében érkezett vissza. Az orvos alaposan kimosta, majd teletöltötte a kútvízzel, és elrakta a táskájába.

- Tudna máshonnan vizet szerezni?

- Igen, a sarkon van egy nyomós kút. Azt hetenként vizsgálják a hatóságok. Ha rossz lenne, bizonyára levennék a táblát, amin az áll: Tiszta IVÓVÍZ.

- Rendben van, amíg az édesanyja beteg, csak onnan hozott vizet használjanak. Ezt tekintse orvosi utasításnak! Ha elkészül a laborvizsgálat, és a víz rendben van, személyesen fogok szólani, hogy a tilalom nem érvényes. Világosan beszéltem?

- Világosan, doktor úr! S úgy lesz, ahogy rendelni tetszett.

Ekkor megérkezett Péter. Hozta a kész levest egy füles, hordozható ételhordóban, külön az omlósra főtt tyúkhús.

- Maga hol lakik, Péter? Vezetékes vizet fogyasztanak?

- Igen, doktor úr! - felelte tisztelettel Péter. A Keszthelyi utcában lakom, egyedül élek.

- Akkor nagyon kellett sietnie - jegyezte meg az orvos mosolyogva.

- Hát, szedtem a lábam, az biztos. Nagyon iparkodtam, hogy Piroska néni mielőbb megkapja a húslevesét. Tetszik tudni, ő olyan nekem, mintha a második anyám lenne. Amióta az eszemet tudom, mindig úgy törődött mindkettőnkkel. Anyám szerint még tejtetvérek is vagyunk Zolival.

- Igaz, ezt az én anyám is emlegette. Amikor egyikük beteg volt, akkor a másik etetett, gondozott bennünket. De hiszen ők is gyerekkoruktól ismerik egymást, még iskolába is együtt jártak.

Dr. Pálfai visszament a beteghez, de gyorsan vissza is jött.

- Nem értem! - mormogta. - Ha más mondja, nem hiszem el!

- Olyan nagy a baj, doktor úr? - rémüldözött Zoli.

- Éppen ellenkezőleg! A maga édesanyja gyakorlatilag egészséges, nyoma sincs a gyulladásnak. De hogyan, mitől gyógyult meg ilyen hirtelen: nem értem! Pedig jó volna tudni, hátha másnál is beválik a módszer. Adtak valamit a néninek?

A konyha üvegajtaján ki lehetett látni az utcára. Dr. Pálfai most hirtelen megdermedt, táguló szemekkel meredt az utcára, majd nagyot kiáltva kirohant az utcára, ahol éppen akkor ment peckesen Kerepesi János, immár a saját lábain.

Pálfai eléje ugrott:

- Jani bátyám! Nem hiszek a szememnek! Maga tud járni? Hogyan? Mióta?

- Én se értem - mosolygott boldogan Kerepesi. Az a fiatalember, aki ott áll a konyhaajtónál, az tett velem csodát, ő meg egy kis fiúcska, ketten csinálták. Nem tudom, hogyan. Pálfai visszament a konyhába és lecövekelt Péter előtt:

- Beszéljen! Hogyan csinálta? Tudni akarom az igazságot! Mit tettek a néniel?

- Semmit! - válaszolták a fiúk. Kizárólag azt a csokor virágot állítottuk melléje, amit Péter szerzett valahonnan. Szokatlanul illatos - hadarta Zoli. Péter a sarokban állt és magában hálálkodott Apónak, mert bizonyosra vette, hogy ő van a háttérben. De elmondani nem mert. Öntött magának egy pohár

vizet, mert megszomjazott a nagy sietségben, de Zoli rászólt:

- Várj, ne abból igyál!

- Miért ne?

Zoli kapkodva elmondta az orvos utasítását a kútvízzel kapcsolatban.

Péter a tarkóját vakarva tűnődött, de a vizet nem itta meg.

- Akkor adj egy kannát, vagy akármit és hozok a sarokról. Ezt vihetem? - és felkapta a füles kannát.

- Viheted, de tedd rá a fedelét.

Ám Péter csak az udvari kútig ment, ott megállt és hosszan bámult a kútba.

- *Tisztuljon meg a víz!* - hajtogatta magában, minden erejét összeszedve. Ezután felhúzott egy vödörnyi vizet, átöntötte a kannába, s visszavitte a konyhába.

- Tisztelt doktor úr, arra kérem, ebből a vízből is vigyen mintát és a két mintát egymástól függetlenül vizsgálta meg. Hiszem, hogy jelentős eltérés lesz a kettő között, ennek a javára - és egy teli orvosságos üveget nyújtott át dr. Pálfainak.

- Mitől lenne különbség? - vette át az üveget az orvos. - Talán valami vegyszert öntött a vízbe?

- Ha így tettem volna, azt kimutatná a laborvizsgálat, de semmi ilyesmit nem csináltam.

Pálfai szaglászta, majd meg is kóstolta a Pétertől kapott vízmintát.

- Különös, de ennek valóban nincs rossz szaga, s az íze is rendes. Mit csinált a vízzel, fiatalember? Beláthatja, hogy bemondás alapján nem vonhatom vissza a rendelkezésemet.

- S ha a vizsgálat engem igazol?

- Az más! Akkor természetesen, visszavonom. Csak az a baj, hogy a környék összes kútját végig kellene vizsgálni.

- Kezdhetjük! - ajánlkozott Péter. - Csupán annyit kérek, hogy holnap vegyünk mintákat a házaknál. Ha eddig elviselték, egy napot már kibírnak. Holnapra minden kútban tiszta víz lesz, garantálom!

- Ez nem ilyen egyszerű! Egyetlen nap is végzetes lehet.

Péter közben magában fohászkodott: engedd, Apó, hogy leleplezzem a titkomat.

- Megengedem! Zúgott fel a válasz Péter elméjében.

- Nos, elárulok Önnek valamit, doktor úr, ami eléggé hihetetlen lesz. Én egy olyan képesség birtokában vagyok, ami túl van a józan emberi értelem határán. Kérem, nézzen bele a kannába. Mit lát?

- Ugyan kérem! - lett ingerült dr. Pálfai. - Nincs időm játszadozni, várnak a betegeim. - Tehát mit lát?

- Mit látok... mit látok! Természetesen, kútvizet.

- Jól megnézte? Merthogy ennek borillata van. Talán kóstoljuk meg - s egy üvegpoharat teleöntött.

Bíborvörös bor csillogott a pohárban.

- Közönséges bűvésztrükk, de elismerem, ügyesen csinálta.

Zoli belekóstolt.

- Esküszöm, ez valóban bor, finom száraz bor!

- No, akkor ebből is viszek mintát, sajnos, kocsival vagyok, ne kóstolhatok bele.

- Nem baj, doktor úr, a csomagtartójában egy csinos kis hordócska várja, tele ugyanilyen borral.

Mondtam, hogy különleges erők birtokosa lettem.

- Maga varázsló? - nézett hideglelősen az orvos.

- Igen! Pontosan erről beszéltem. Piroska nénit is én gyógyítottam meg.

- Ha ez igaz, akkor jöjjön velem, látogassuk körbe azokat a betegeket, akik a közelben laknak. Használjuk ki a képességeit, amíg lehet.

- Indulhatunk!

*

Zoli az egészről nem hitt egy szót se, csak azt furcsállotta, hogy a komoly doktor annál jobban felindult Péter bolondozásán. Ő a szekrénynek dőlve csak röhögött visítva, hiszen sosem látta, hogy Peti bűvészkedni tud.

Indultak. Dr. Pálfai táskájából egy füzetet vett elő, azt tanulmányozta figyelmesen, az egész oldal tele volt írva címekkel, sőt még lapoznia is kellett.

- Este lesz - gondolta Péter - mire ezt a sok embert végig látogatjuk.

Nem lett este, még világos volt, amikor az utolsó betegből kiléptek. Az orvos kis híján kezét csókolt Péternek. Péter nagyon elfáradt a sok összpontosításban, de megérte. Mindenhol úgy jöttek el, hogy egészséges, boldog embereket hagytak maguk után. Péter kezét a homlokukra téve magában mondta: *gyógyulj!*

A legutolsó beteg egy 10 éves kisfiú volt, akit súlyos izomsorvadással kezeltek a helyi, s egy fővárosi kórházban, sajnos sikertelenül. Ágyban fekve találták, feje mellett egy barna bársonymaci, azt simogatta, és suttogott neki kedveskedő szavakat. Az anyuka kisírt szeme vörös volt, de nem panaszkodott, néma reménykedéssel nézett az orvosra.

Dr. Pálfi csak annyit mondott:

- Talán csoda történik... reménykedjünk, asszonyom!

A csoda megtörtént. A kisfiú anyja kezét szorongatva kísérte ki őket, a kapuban sokáig integetett utánuk. Maciját ekkor sem hagyta el. Jobb kezében fogta, és nem ejtette el. Anyukája mellette állt, és az örömkönnyeiket törölgette a szeméből. Péter meghatottan nézett vissza, s úgy érezte, ő sem volt még soha ilyen boldog.

Nincs annál szebb, mint másoknak örömet szerezni gondolta hálálkodva.

- *Köszönöm, Apó, Te embernek is bizonyára kitűnő lennél, ha hagynának.*

Az ő szeme is bepárasodott, de dr. Pálfinál sem volt másként.

- Árulja el, Péter, miként tett szert erre a csodás képességre?

Péter nem kérette magát, őszintén elmondott mindent.

- Ha még egy napig megmarad az ereje, kérem, látogasson el holnap a rendelőmbé.

- Ha még addig marad az erő, boldogan megyek! - ígérte Péter és komolyan is gondolta. Bár tehetném! - fohászzkodott magában. - Ugye, ezt még megengeded, Apó?

- Igen! - jött a válasz.

A szomszéd ház elé bútorokkal megrakott teherautó érkezett. Költöztek. Pillanatok alatt izmos férfiak vették körbe az autót, a házból is kitértek a lakók, egy idősebb bácsi, görbe hátú néni, és egy fiatal, vézna lány. A bácsi lekapott az autóról egy széket és magasra tartva, diadalmasan bevonult vele a házba. A kislány egy dobozt emelt le, a néni mindenáron át akarta tőle venni, de a lányka nagy nevetéssel besietett a házba a dobozzal. Most egy jókora szekrény következett, ami ugyancsak nehéz lehetett, mert három férfi állt hozzá, s nagy nyögéssel próbálták leráncigálni a platóról. Péter széles jókedvében segíteni ajánlkozott. Ő is vállát tartotta a szekrénynek, aztán észbekapott: minek erőlködjenek? S könnyedén, egymaga vette hátára a nehéz bútordarabot, s általános döbbenetre egyedül indult vele a ház felé. Még sasszézott is néhányat széles jókedvében

A többiek megtapsolták.

- Az ember ki se nézne belőle ekkora erőt - mondta elismerően az egyik költöztető férfi.

- Na, ezt kapja el! - kurjantotta egy ember a kocsiról. Egy hűtőszekrényt tolt a plató végéhez. Péter intett:

- Jöhet! S a hátára vette a súlyos hűtőt, füttyörészve táncos léptekkel vonult vele a házba. A férfiak álmélkodva hümmögtek.

Péter érkezése a rendelőben nem okozott feltűnést. Rengetegen voltak - mint máskor is -, a várakozók sora kiszorult az épületből, s egészen a keresztben húzódó utcáig ért. Péter köszönt, és szerényen bement az ajtón, s hátra sétált, egyenesen Dr. Pálfi ajtajáig. Az orvos képe felragyogott, amikor felismerte a belépőt:

- No, csakhogy itt van! Őszintén szólva attól tartottam, hogy megfeledkezik az ígéretéről, hiszen ez nem fontos önnek.

- De igen, nagyon fontos! Itt vagyok, miként képzeli el a közreműködésemet, doktor úr?

- Mindenekelőtt, vegye fel ezt a köpenyt, s majd, mint vendégkollégát fogom bemutatni.

- Lehetnek olyanok, akik ismernek a múzeumból, vagy egyéb, magántársaságból - jegyezte meg halkán Péter.

Az orvos egy pillanatig elgondolkozott, majd legyintett.

- Annyi baj legyen, Péter! Az a fontos, hogy segítsen néhány szenvedő emberen. Itt van például Zakar

néni, szegénykéért az én hiányos felszereltségemmel nem tudok semmit tenni, a veséjével van baj. Félő, hogy előbb-utóbb dialízisre szorul, az pedig nagyon megnehezíti az életét. Kezdjük vele.

- Jó - mondta Péter. - Kezddhetjük!

- Kérem - szólt ki az ajtót megnyitva Pálfai. - Zakar néni, itt tetszik már lenni?

- Itt vagyok!

- Tessék bejönni!

Zakar néni bevánszorgott. Arca gyűrött volt az állandó szenvedéstől. Szemei vörösek a sírástól, orra feldagadt, zihált, és tántorogva állt meg, az asztalba kapaszkodva. Péter szánakozva nézte. Pálfai most rámutatott a fiatalemberre.

- Zakar néni, ismerkedjék meg egy új, fiatal kollégával. Kivételesen, ma ő is megvizsgálja magát, ha megengedi.

- Tessék csak! - sóhajtott a néni, olyan keserűen, mint akinek már minden mindegy.

Pálfai a kezelőágyhoz vezette Zakar nénit. Az úgy nézett ki, mint egy valóságos hordágy.

- Ide próbáljon felfeküdni, néni. Segíték! - lépett közelebb Péter - És karjába kapva óvatosan felemelte az öregasszonyt az ágyra.

Zakar néni nagy nyögések közepette elfoglalta helyét az ágyon. Pálfai most a fiatalembernek intett.

- Maga következik.

Péter bizonytalanul közeledett.

- Hol fáj, Zakar néni?

- Hát itt, ni, oldalt - mutatta a néni. - Mindig ott, ahol szokott. Azon az egy helyen.

- Megérintem, ne tessék félni, óvatos leszek, csak megsimogatom.

- Csak tessék! - mondta Zakar néni és oldalára fordult, közben keservesen nyöszörgött.

Péter a fájós részre tette kezeit, közben magában ismételte: *gyógyulni!*

Percek teltek el így, mikor a néni felujjongott:

- Mit csinált velem, fiatalember? - Megszűnt a fájdalom.

- *Maradjon is így!* - sugallta Péter. - Most próbáljon egyedül leszállni az ágyról Zakar néni. Óvatosan! A kis öregasszony virgoncan lepattant, és csípőre tett kézzel lépett Pálfaihoz.

- Látja, tanulhatna a fiatal kollégájától! Gyógyszer van a kezében, mert egyszeriben úgy kisimogatta belőlem a fájdalmat, hogy táncolni volna kedvem. El se hiszik a szomszédok, hogy beteg voltam, ha meglátnak kapálni a kertben.

Péter még annyit mondott:

- Kedves Zakar néni, amiért olyan jól tűrte a kezelést, fogadja el ezt a szelet csokoládét, amíg haza ér, addig lesz ideje elszopogatni - és egy selyempapírba csomagolt, jókora tábla csokoládét húzott elő a köpenye zsebéből. Később minden, általa is kezelt gyógyult betegnek ajándékozott ugyanilyet. Egy nagy kosarat is telerakott, kitétte a váróterembe. Vítte, aki akarta, nem fogyott el, akármennyit vettek a kosárból.

Zakar néni vidám, játékos szökellésekkel masírozott ki a rendelőből, a várakozók hitetlenkedve bámultak utána.

- Csak játszott a betegséget! - mondták a kételkedők.

Amikor aztán a betegek egymás után hasonlóan gyógyult állapotban táncoltak ki a rendelőből, ők is másként kezdték nézni a távozókat.

- Valami huncutságot csinál a doki - csóválták a fejüket, míg sorra nem kerültek. Hanem aztán ők is másként beszéltek, amikor erőtől duzzadva, gyógyultan kerültek ki a rendelőből, kezükben a „várás-csokoládéval”.

Voltak, akik felismerni vélték az „új doktort”.

- Úgy néz ki, mint Pinka Peti a Keszthelyi utcából, az, aki a múzeumban dolgozik.

Nagy híre lett Pinka Péter gyógyítási sikereinek. Még az utcán is sokan megállították, elpanaszolni bajukat, és a fiatalember senkit nem utasított el. Olyanok is voltak, akik egyenesen anyagi gondjaikat tárták eléje. Péter ezeknek is segített, kinek pénzt, kinek élelemcsomagot juttatott. Megegett, hogy a házban, ahol lakott, a lépcsőház a földszintig megtelt reménykedő várakozókkal. Senki nem ment el

csalódottan. Aztán elkövetkezett egy munkaszüneti nap, amikor senki sem dolgozott, az emberek a szép tavaszi időt kihasználva, a tóparton sétáltak. Szólt a zene, pedig zenekart sehol nem lehetett látni. A sok ismeretlen kalács-, lángos-, cukorkaárusok ingyen kínálták portékáikat. A nagy színpadon bohócok szórakoztatták az embereket, oldalt egy fiatal fiú madárhangon fütyülve gyermekjátékokat osztogatott ingyen - a gyerekek hosszú, tömött sorokban kitartóan várokoztak. S nem csalódtak, jutott mindenkinek, pontosan az, s olyan, s amelyet képzeltek maguknak. Jokli egy éjszaka jelent meg Péter ágya mellett.

- Jöttem segíteni! - mondta vígan. - Öregapám küldött, hogy segítsék neked jót tenni. Mondd, mit kell tennem. Minden kívánságod teljesítem! Elégedett veled!

- Péter azonnal kiugrott az ágyból. Megölelte a kis fickót, s ketten körbetáncolták a szobát.

- Holnap ajándékosztást rendezünk a tóparton - újságolta Péter boldogan. A legjobbkor jöttél, egyedül úgyse győztem volna!

Így történt, hogy az ünnepi napon Péter mindenkinek teljesíthette a kérését. Jokli végig mellette volt. Kérdezték a fiatalembertől, ki is ő valójában, de Péter úgy tett, mintha nem hallaná a kérdést. Aztán kitörölte mindenkiből a kíváncsiságot, és Jokli úgy járt-kelt, mintha világéletében a tataiak között élt volna. Időnként elsétált Platánapóhoz, ahol pillanatok alatt gyermekek és felnőtt emberek gyűrűje fogta körül, s itt történt az első játékosztás is. Ettől kezdve Jokli és Péter után folyton tömeg vonult, új, s még újabb csodára várva. Délután kissé beborult az ég, ekkor meg óriási sátor került a Kastély-térre, tele megterített asztalokkal, padokkal. A színpadon tücsökzenekar muzsikált, a fiatalok tánca perdültek.

Esteledett, amikor a sátor bejáratánál feltűnt egy fiatal társaság, köztük az a két gimnazista lány, akik között Péter láthatatlanul ült a padon, amikor megkapta a varázserejét. A lányok között elbizakodott modorú, hányaveti legényke szájkodott. A fiatalember jóképű volt, beképzelt, úgy viselkedett, mintha ő lett volna mulatság főrendezője, s egyben a főszereplője. A lányokat táncba vitte, közben cigaretta lógott a szájából, beszéde hangos és közönséges volt. Ha valakit meglökött, nem kért bocsánatot, hanem még ő gorombáskodott a durvaságért. Péter fokozódó ellenszenvvel figyelte a modortalan ifjút. Mikor a legtöbb lány vette körül, hirtelen ötlettel torzonborz szakállat növesztett a fiatalember hegyes, csapott állára, haját eltüntette. A nagy szakáll, a golyó alakú kopasz fej annyira nevetséges volt, hogy még a legrajongóbb lányserg is csúfondáros nevetéssel fordított hátat a harsogva udvarló legénykének. S amikor az belerúgott a Platánapó derekába, hogy erejét fitogtassa, Jokli mérgében elgörbítette a lábát. Péter ezt túlzásnak tartotta, s később visszaegyenésítette. Addig a fiatalember kénytelen volt sántikálva loholni a lányok után, akik visítva menekültek a sihedertől.

A gyógyulni vágyók itt se hagyták békén Pétert, aki nem tehetett mást, mint a tömegben lassan sétált előre, s aki mellett elhaladt, annak megérintette a karját. Így maga sem tudta, hány emberből üzött ki betegséget. Volt egy hét év körüli gyerek, akit a szülei egy szűk babakocsiban toltak, mert béna volt egyik lába. A gyerek egy váratlan pillanatban kiugrott a babakocsiból és vígan kurjongatva futott a sátor mögé, ahol egy csapat gyerek kergetőzött, focizott. Életében először játszott labdával, vele egykorú gyerekek között, s kiderült, tehetsége is van a játékhoz, ő volt, akinek elsőként sikerült gölt rúgnia. A tömegben gyorsan híre ment, hogy köztük jár a csodaorvos Pinka Péter, s akinek gondja, baja volt, igyekezett a közelébe kerülni. Ez nem volt nehéz, mert Péter nem bujkált, ellenkezőleg, kereste a legsűrűbb tömeget.

A lovas szobornál észrevett egy lehajtott fejjel álldogáló férfit, fekete szemüveget viselt, kezében fehér botot tartott. Lehet, hogy vak szegény? - szánakozott rajta Péter és mindenkit hátrahagyva hozzá sietett. Ám ekkor furcsa meglepetés érte: a vak valósággal menekült előle. A szobor túloldaláról kiáltotta:

- Tudom, ki vagy. Köszönöm, Pinka Péter, hogy segíteni akarsz, rendes fiú vagy, de most ne segíts! Ne közelíts! Végre sikerült leszázalékoltatni magam, éppen tegnap kaptam meg a papírt. Ha most meggyógyítod a szemem, mehetnék vissza dolgozni, mennék is boldogan, ha lenne hová. - Lehet, hogy igaza van szegény embernek? - Sajnálkozott Péter együttérzőn.

A szakállal büntetett ifjonc is itt érte utol. Könyörögve kérte:

- Szépen kérek, szabadíts meg ettől a ronda szakálltól, mert állítólag te növesztetted rám. Fogadom, hogy soha többé nem viselkedem olyan ostobán, mint mikor a sátorban voltunk. Legalább a

kopaszságomat szüntesd meg, adj szép, barna, hullámos haját.

- Legyen, ahogy szeretnéd! - könyörült meg rajta Péter. - De aztán beszélj ám nagyobb tisztelettel a lányokkal!

- Úgy lesz, megfogadom! - bögte el magát örömeiben az ifjúcska és ujjaival beletúrt dús, göndör hajába. Bakugrásokkal repült vissza sétányra, s befúrta magát a sétáló sűrűjébe. A vak férfi közben eloldalgott a Lovarda irányába. Péter nem ment utána. Vállat vont:

- Szomorú, de lehet, hogy igaza van szegény embernek. *Azért legalább a körvonalakat és színeket lássa! Úgy legyen!*

Később ismét találkoztak, a sétahajó kikötőjénél. A férfi melléje lépett és kéznújtással köszönte meg a gyér látást. Halkan mondta:

- Ennyit még egy leszázalékoltnak is szabad látnia. Köszönöm, Péter!

- Örömmel! - felelte Péter. - Ha még tehetek érted valamit, keress fel otthon. Bármit! Érted? Bármit!

- Köszönöm, pajtás, nem felejttem el! Tudom, hol laksz! Én a szomszéd lépcsőházban lakom.

Egy hét múlva valóban beállított Péterhez:

- Segíthetnél egy öt találatos lottószelvényvel! Másik lakást vennék, nagyobbat.

- Sajnálom, barátom, elkéstél, ez a kérés már foglalt. Egy hat gyermekes anyuka kérte ugyanezt, alig tíz perce, s én odaigértem neki, már nem vonhatom vissza. Ők többen vannak, ráadásul neked ugyanolyan lakásod van, mint az enyém, és te is egyedül élsz, elférsz benne kényelmesen, és ő a gyerekeivel a szabad ég alatt nyomorog, napok óta. Kérj mást... megkapod. Így tartom igazságosnak.

- Jó, akkor adj egy csomag cigarettát!

- Ennél fontosabbat kapsz. Leszoktatlak a cigarettáról. Péter az ember tüdeje fülé tette a kezét, s a fülébe súgta:

- *Érezned kell! Már nem kívánod a cigarettát!* Ugye, így sokkal jobb? Ugyanígy történt velem is, azóta nincs gondom a cigivel. Legalább megmarad a pénzed.

- Érdekes, valóban enyhült bennem a vágy. Varázsló vagy, Péter!

- Az! - bólintott komolyan Péter. *Ne felejtse, ezután soha nem kívánsz rágyújtani.* Ha mégis eszedbe jutna, gondolj arra, hogy már nem is kívánod. Gondolj rám erősen, én érezni fogom és segíték erősnek maradnod. De ne haragudj, most mennem kell, várnak rám.

- Nem akarlak feltartani, máris megyek. Köszönöm, hogy segítettél!

- Ne köszönd, nem az én érdemem.

Elindultak.

A szemközti épület lépcsőházából ekkor jött velük szemben a negyedik emeleten lakó család. Pici babát cipeltek mózeskosárban, mellettük sertepertélt 3-4 év körüli kislányuk, akit az egész környék imádozott. Angyalian szép gyerek volt, rajzolni sem lehetne szebbet. Búbájos arcocskájáról sosem hervadt le a mosoly. Szőke selyemhaját anyukája két oldalt piros szalaggal kötötte varkocsba.

- Szia! Csókolom! Péter is rajongott a csöppségért, örült, hogy láthatja. Szülei is kedves, intelligens emberek, jó lenne baráti viszonyba kerülni velük. A fiatal anyukának azonban könnyes volt a szeme. Péter megtorpant.

- Mi baj, asszonyom? Miért sír?

- Az imént jöttünk a szemorvostól. Erzsike szemeit vizsgáltattuk. Sajnos, nincs segítség, szegénykémnek örökké ilyen ferde marad a szeme. Pedig milyen kár érte! Szép lány lesz belőle! De elcsúfítja majd a kancsalság.

Valóban, a kislány ibolyakék szemgolyói szentengelyferdülés miatt a szemgödör két végében ültek.

- Sose vettem észre! - guggolt le a fiatalember a kicsi lányhoz és tenyerével gyöngéden megsimogatta a mosollyal ékesített gömbölyű arcocskát. *Gyógyulj!*

- Én nem látom, hogy ferde a szeme. - Nézett fel az anyukára.

Most az anyuka is lehajolt, úgy vizsgálta gyermeke szemeit, de már ő sem látta ferde nek.

- Nem értem! - motyogta boldog révületben. - Hiszen még az imént is olyan volt, most meg tökéletes. Hallottam, hogy maga sorra gyógyítja az embereket, azért járnak magához olyan sokan. Lehet, hogy a kislány szemét is maga hozta rendbe? Ami az orvosoknak nem sikerült, azt egy simogatással

megoldotta? Hogyan köszönhetem meg?

- Nem kell megköszönnie asszonyom! Én csak eszköz vagyok, a csoda nem az én érdemem. Isten velük! Sietnem kell! Várnak rám. A vizontlátásra!

A kórházhoz igyekezett, ahol már várta dr. Pálfai. Az udvarra beszéltek meg a találkozót.

A hátsó bejárat zárva volt, de ez nem okozott gondot Péternek. Elég volt megérintenie a kilincset, a belső kallantyú elfordult, a kapu kitárult. A portás öklét rázva rohant ki a fülkéjéből:

- Hogy merészelte kinyitni? - kelt ki magából. - A hátsó kaput ilyenkor zárva kell tartani! Igazgatói rendelkezés!

- Semmi gond! - mondta Péter, mire a portás megnyugodva visszaballagott a fülkéjébe. A padokon betegek cigarettáztak, beszélgettek. A dohányzó is tele volt unatkozó, cigarettázó betegekkal.

- Velük kezdem... - gondolta Péter, mert Pálfait nem látta sehol. Mire megjön, ezekkel végzek - remélte.

Leült ő is a padra. A cigarettázók kelletlenül méregették, de nem szóltak. Péter se, csak köszönt nekik. Azok foghegyről fogadták és hátat fordítottak. Egy perc múlva eloltották a cigarettájukat, s mindannyian felmentek a szobájukba. Majdnem ugyanígy játszódtott le minden a szűk kis dohányzóban is, de az tovább tartott. Két perc múlva a dohányzó is kiürült. Éppen jókor! Pálfai bukkant fel az udvaron. A liftnél ácsorgott, a zug eltakarta, s lehet, hogy már korábban megérkezett, csak ő nem vette észre.

Gyorsan odament hozzá, s elmondta, mit csinált. Az orvos buzgón helyeselt.

- A kórtermekbe nem mehetünk be, a folyosón fogunk sétálni. Úgy is képes hatni az ereje?

- Nem tudom, próbáljuk meg. Talán sikerül valamennyit segítenem. Szeretném!

Sikerült.

A szobákból egyenként szállingóztak az emberek, volt, aki a csontjait ropogtatta jóízűen, de volt, aki összegörnyedve sántikált

- Ideje már mozogni keveset! - mondta körbemosolyogva. A többiek hümmögtek, és lementek az udvarra, majd a nyitott kaput látva, akadtak, akik még az utcára is kimerészkedtek.

Péter és Pálfai már az előcsarnoknál tartottak, ahol zsúfoltan ácsorogtak a várakozók.

Üres szék egy se. Péter a keresztfolyosóra helyezett székeket, hogy legalább az idősebbeknek legyen ülőhelyük.

Hirtelen azt érezte, hogy valaki belekarol. Csodálkozva fordult meg. Csinos, fiatal nő nézett rá kedvesen mosolyogva. Bárdos Évike volt az, a Művelődési Házból.

- Ne haragudjon, Péter, hogy feltartom

- Tessék, Évike! Bizonyára okkal szólított meg.

- A segítségét szeretném kérni a ma esti rendezvényünkkel kapcsolatban. Kevés a műsorszám. Nem tudna előadni valamit? Egy szép vers, vagy bármi, amit tud... akármi!

- Bűvészszenekkel fogok fellépni - mondta határozottan a fiatalember.

Este Bárdos Évike éppen konferansz szövege végénél tartott:

- Fogadják szeretettel Pinka Pétert, aki ezúttal bűvészkedni fog! - ezzel elindult balra, ki a színpadról. Ugyanekkor megjelent Péter, jobbról, kezében fényes sétatálcával, csokornyakkendősen. A lány után szólt:

- Évike, egy pillanatnyi türelmét kérem, várjon meg! - s nagy, sietős léptekkel a lány után sietett. Még nyílt színen voltak, amikor a sétatálcát körben meglengette, s az gyönyörű rózsacsokorrá nyílt szét, azt nyújtotta át mély hódolattal. A lány zavart mosollyal elhagyta a színpadot.

Péter kioldotta a csokornyakkendőjét, szétterítette a színpadon, s kiderült, a közepén egy liliombokor rejtőzik, ami mögül fülüket lengető, fehér nyuszik kandikálnak ki.

A nézőtérén dübörgő taps tört ki. A nézők ámulva figyelték, hogy a bűvész asztalt, karosszéket rámol ki a nyakkendőből, az asztalkára üvegkancsót kerít. Benne háromszínű folyadék: legfelül piros, közepén közönséges víz, alul smaragd zöld folyadék tündökölt. Péter a tarkója mögül kristálypoharakat vett elő, az asztalra rakta, s mindegyikbe öntött a kancsóból. A poharakban is háromszínű maradt a folyadék. Egyet felkapott, lesietett vele a színpad lépcsőjén, s az első sorban ülőknek kínálta. Egy idősebb férfi

bátran belekóstolt:

- Felséges bor! - kiáltotta elragadtatva. - Kérhetek még egy pohárral?

- Természetesen! - hajlongott a bűvész, és kabátujjából máris csorgott az ital, a pirosan habzó folyadék. Eddigre az első sorban ülők mind közelebb jöttek, és kezüket nyújtották, ők is kértek a csodaitalból.

Jutott mindenkinek.

Péter visszasiétt a színpadra, s egy nehéz, jócskán telepakolt tálcával tért vissza. A tálcán sütemények voltak, pogácsák, kiflik, krémesek, tortaszeletek, lehetett válogatni. Az első sorban ülők elégedetten, jóllakottan ültek vissza helyükre. Péter a második sornak is juttatott a finomságokból. A színpad közepén egy szép fa növekedett, tele mosolygó, piros almákkal, sárga, érett narancsokkal. Péter egyenként szedte le a gyümölcsöket és dobálta a közönség felé. A nézők felugorva elkapkodták, egy se esett le a széksorok közé.

- Káprázatos! Szemfényvesztés! - kiáltotta valaki, vastaps dübörgött. Oldalt iskoláskorú gyerekek jöttek a terembe, kosarakat cipelve, a kosarak púposra rakva tábla csokoládékkal, banánfűrtökkel, minden sorban osztogattak. Valahonnan zeneszó hangzott. Feltűnt Jokli is a színpadon, szebbnél-szebb madárhangokat fütyörészett, pontosan alkalmazkodva a zenéhez. A nézőtér légtére illatossá vált, szegfű, és orgonailatúvá, az egész színpadot beborították a virágok, a szirmok alól fénysugarak világítottak. A színpad hirtelen elsötétült, ugyanígy a nézőtér is, mire hökkent csend lett, s a színpad irányából felsejlett egy óriási lombos fa körvonala. Sokan felismerték:

- Ez a nagy platánfa.

Péter mindenkit túlharsogva kiáltotta:

- Amit látnak nem egyszerűen a platán, hanem ő maga a tatai Platánkirály, ő a Platánapó, neki köszönhetik az emberek a hihetetlen gyógyulásokat, ezt az estét, ő adta a varázserőmet, mert a csodákat nem én csináltam, én csak közvetítője, eszköze voltam Platánapónak. Őt ünnepeljétek! Sokáig éljen Platánapó! Éljen a Platánkirály!

- A nézők egy emberként felállva éljeneztek, zúgott a vastaps! Az első sorban ülők felálltak, kivonultak a teremből, s mentek a tópartra, egyenesen a Platánapóhoz. Hamarosan a kiürült a nézőtér, mindenki sietett tisztelni a város legtekintélyesebb fájához, a Platánkirályhoz. A tó felett sosem látott szépségű, pompás tűzijáték fogadta a közönséget.

A tófarok felől kivilágított vitorlások tűntek fel, a peremeknél körben csillagszórók lövelltek a szikra-özönt tíz méteres magasságba. Az emberek felhördültek a csodálkozástól. A vitorlások végighaladtak a tó közepén, majd nyomukban hófehér hattyúserég úszott elő kecsesen, szabályos sorokban.

Különös módon a tűzijáték nem járt durrogással. A levegőben megjelentek a csillogó tűzkoszorúk, összekeveredtek. Éjfél tájt már a fél város a tó partján nyüzsgött, tombolt, táncolt a nép, s falatozott. A Kastély-téren terített asztalok álltak, tele finom italokkal, gyerekeknek üde, ízletes gyümölcszörpök, a felnőtteknek sült húsok, kenyér, sütemények egész garmadája. Kondérokban gulyás, pörkölt fortyogott, ki-kiszedhetett magának kedve szerint, külön asztalon hegyekben tornyozódtak a tányérok, evőeszközök. Mosogatni se kellett, az emberek kenyérral törölték tisztára a tányérokat.

Valóban ünnepi éjszaka kerekedett. Ünnepezték Platánapó alattvalóit, a vizet, a fákat, s a virágokat, s a zenét. El is határozta szívében a nép, hogy ezután minden évben megrendezik a *Víz, Zene, Virág ünnepét* a tó partján.

Megfogadták, s úgy lett.

Méltán lett híres Tata városának ünnepe, mindenki akarta, s a közös akarat csakis sikeres lehet! A *Víz-Zene-Virág Fesztivál* hírére messzi földről is boldogan zárandokolnak a szépre, vidámságra vágyó emberek! A jó tataiak büszkék városukra, s a csodálatos Platánapóra.

A nap már felbukkant a távoli láthatáron, mikor az ünnepség véget ért. Az emberek feledve a hétköznapi gondjait, a táncról fáradtan, de szívükben derűvel, hazaindultak.

Pinka Péter elvégezte feladatát, most a fűvön ülve, hátát a Királyhoz támasztva aludt. Álmában megjelent ugyanaz a páncélos vitéz, aki tíz nappal ezelőtt azon a különös éjszakán kiharcolta az ágyából. Most barátságosabban beszélt:

- Elégedettek vagyunk veled, Pinka Péter! Őfelsége a Platánkirály most szabadon enged, s kívánja, élj boldogul, légy egészséges, s kéri, a jövőben is látogasd meg időnként, s hirdesd az emberek között: a fák szeretik az embereket, ti se bántsátok a fákat, virágokat, s a vizeket. A varázserődöt visszavesszük, mert az nem való eleven embernek. Jól használtad, de elég volt. Kevéske erőd azonban megmarad, jutalomként.

Az utolsó, amit Péter álmában látott Jokli volt, de már nem a cifra ruháját viselte, most mindenféle növényi levelek fedték vézna testét. Ott ült a Keresztelő Szent János szobra előtt a fémkorláton és nevetve integetett:

- Légy boldog, úrfi! - S búcsúzóul egy hosszú rigófüttyöt eresztett a reggeli párába. - Köszönöm, hogy megmutattad, hogyan élnek az emberek! Majd elmondom az enyéimnek. Jó lesz, ha ismerjük egymás világát, mert szükségünk van egymásra. Az embereknek a fákra, s a fákknak az emberekre. Egymás nélkül nem élhetünk. Nem érdemes!

Végezetül Apó hangja zengett fel Péter lelkében:

- Dicséretes, hogy soha nem önmagad érdekében használtad a varázserődöt, hanem mindig másokért, ezért kedvem lett a teljes varázserőt nálad hagyni. Csak azért, hogy tudd jóra nevelni az embereket! Megérdemled! Sok sikert kívánok!

BEMUTATJUK**Németh Árpád festőművész**

Diósjenőről származom. Mindig fontosnak tartottam hangsúlyozni, hogy én ide, a Börzsöny környékére tartozónak érzem magamat. Itt nőttem fel, itt dolgoztam hosszú ideig.

Rétság, Diósjenő, Nagyoroszi, Balassagyarmat azok a helyek, ahol az életem folyását alakító legfontosabb hatások értek. Most is jó szívvel gondolok vissza ezekre az évekre.

Festészettel tizenhat éves korom óta foglalkozom tudatosan. Ez irányú tanulmányaimat a Balassagyarmati Tanítóképzőben Farkas András festőművész segítségével kezdtem, majd az Egri Tanárképző Főiskolán Blaskó János osztályában folytattam.

A diploma megszerzése után a szorgos hétköznapiak következtek: tanítottam, népművelő voltam, hivatalban dolgoztam.

Kiállító művésszé már Vác városában váltam, ahol az országos képzőművészeti szervezetekbe való felvételem után bekapcsolódtam a váci művészeti életbe.

Természetesen elég sokáig erre csupán a polgári foglalkozással járó kötelességek teljesítése mellett, volt lehetőségem. 1987 óta vagyok /főfoglalkozású/ hivatásos festőművész.

Tagja lettem a Magyar Képző és Iparművészek Szövetségének, a Magyar Festők Társaságának és választmányi tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, Vácon pedig szervezője és irányítója voltam - működésének ideje alatt a - Váci Alkotóművészek Új Szalon Egyesületének.

Rendszeresen részt veszek a váci és az országos szervezésű kiállításokon: FIGURA – VONZÁS - CONCERTO - KÖTELEK I-IV. - INTONÁCIÓ – BALATONI TÁRLAT – POLIFÓNIA - LABIRINTUS – NÉGY ELEM – ÖNARCZKÉPEK – MAI NAP – FEKETE KÉPEK – KÍVÜL-BELÜL – TÉLI TÁRLAT – stb.

Egyéni kiállításaimra csak akkor kerítettem sort, amikor egy-egy alkotói folyamat lezárult, vagy megfogalmazódott egy határozott festői gondolat. Erre utalnak a kiállítások címei: JELEN-VALÓ - A VÁROS – ÁTVÁLTOZÁSOK – TRIPTICHONOK – FELÜLET - stb.

A napokban (*március 6. A Szerk.*) nyílt a balassagyarmati Horváth Endre Galériában kiállításom, amelyen legújabb munkáim szerepelnek.

Köszönöm, hogy ebből az alkalomból magamat is bemutathattam ennek a gazdag tartalmú folyóiratnak az olvasói előtt.

Németh Árpád

Németh Árpád festőművész az említett balassagyarmati kiállítás

megnyitóján (fotó: Girasek Károly)

Németh Árpád kiállítása Balassagyarmaton

Azt talán nem kell külön indokolni, miért is tudósítunk egy Rétság-járáshoz ezer szállal kötődő művész kiállításáról. Életének jelentős részét töltötte városunkban, a kultúra terjesztésén dolgozott, ő volt a művelődési központ első igazgatója, és - egyéb érdemeiért is - a közelmúltban Rétság város Pro Urbe díjjal tüntette ki. Az sem nagy rejtély, miért éppen Balassagyarmat legújabb bemutatkozásának helyszíne.

Tulajdonképpen semmi különös indok nem kell ahhoz, ha egy művészt kiállítani hívnak bármely városba. Németh Árpád mindennapjai igen mozgalmasak, hiszen több helyen vannak tárlatai, illetve vesz részt csoportos kiállításon. A balassagyarmati meghívás különösen kedves számára, hiszen itt járt középiskolába (ami akkor tanítóképző volt), Farkas András tanítványaként ismerkedett a képzőművészettel. Ezek az évek bizony meghatározóak, ezért is öröm minden résztvevőnek, hogy legújabb műveit hozta el a patinás nógrádi városba.

Egy kiállítás megnyitójáról tudósítani nem egy hálás újságírói feladat, hiszen nem annyira az ott történtek az érdekesek, hanem a falakon függő művekkel való találkozás. Mit lehet írni? Köszöntő, közreműködő, megnyitó, gratulációk, a képek megtekintése. Minden esetre azért ezt egy kicsit részletezzük.

A Balassagyarmati Horváth Endre Galéria igencsak benépesült. Dublinszi Rebeka csodálatos éneke teremtett csendességet és emelte ünnepélyessé a következő megszólalók mondandóját. Mint az Csemniczki Zoltán - az intézmény igazgatója - elmondta, más alkalmakkor pénteken rendeznek kiállításmegnyitót. Most azonban csütörtökre sikerült mindent egyeztetni, s láthatóan ez nem okozott zavart. Sőt Diósjenőtől Romhányig, Szentendrétől Rétságig, és még sorolhatnánk hány településről jöttek vendégek. Tisztelegni a művész előtt, találkozni az alkotóval és egymással. Nem titok, hogy egy-egy ilyen alkalom a régi kollégák, pályatársak találkozója is. Természetesen egykori középiskolai tanuló társai, a helybeli művészetszeretők is szép számmal vettek részt az ünnepélyes eseményen.

Dr Feledy Balázs művészettörténész mondott megnyitót. Beszédének első részében felidézte a művész életútjának állomásait, melyek Diósjenő, Balassagyarmat, Nagyoroszi, Rétság után Vácon teljesítették be képzőművészeti alkotó tevékenységét. Majd a művekről adott kis kalauzt a nézőknek. Több más mellett kiemelte: *„Már festővé sem válhatott könnyen. Amiatt sem, mert olyan időkben volt gyermek (1941-ben született), amikor mindent legyűrt a megélhetés, a túlélés kényszere, s amiatt sem, mert a családi háttér sem ehhez segítette hozzá, viszont bőven gondoskodott benyomások, élmények megszerzéséről. Tán még azt a szót, hogy „művészet” is alig hallotta, de a diósjenői élet, az ottani lét ontotta a hatásokat, az emberieket, a gazdálkodási, családi, falusi küzdelem mindennapjaival, s a bukolikus táj, Börzsöny, Nógrád, Ipolyság erejével. S ezek az emberi és táji hatások mélyen elültetődtek személyiségében, hogy minderre építhesse egyre gyarapodó műveltségével a művészlét, a művészet felé vezető, nem küzdelemmentes útját.”* „Képeiben mindig ott a természet, szinte a négy őselem, a föld, a víz, a levegő, a tűz, de talán a föld hatása a legerősebb. És képeiben mindig ott egy szellemi többlet, egy szellemi lényeg, melynek indikátora lehet egy irodalmi vagy zenei élmény, egy biblikus történet. És e két bázis szintetizálódásából jön létre az a sajátos művészi felfogás, amely bizonyára sok nézőnek első látásra absztrakt, elvont, értelmezhetetlen vagy annak tűnik, pedig – és ez itt most nagyon fontos – képi felfogása felfejthető, s így átélhető és – ezen keresztül, ezáltal – megrendítő.”

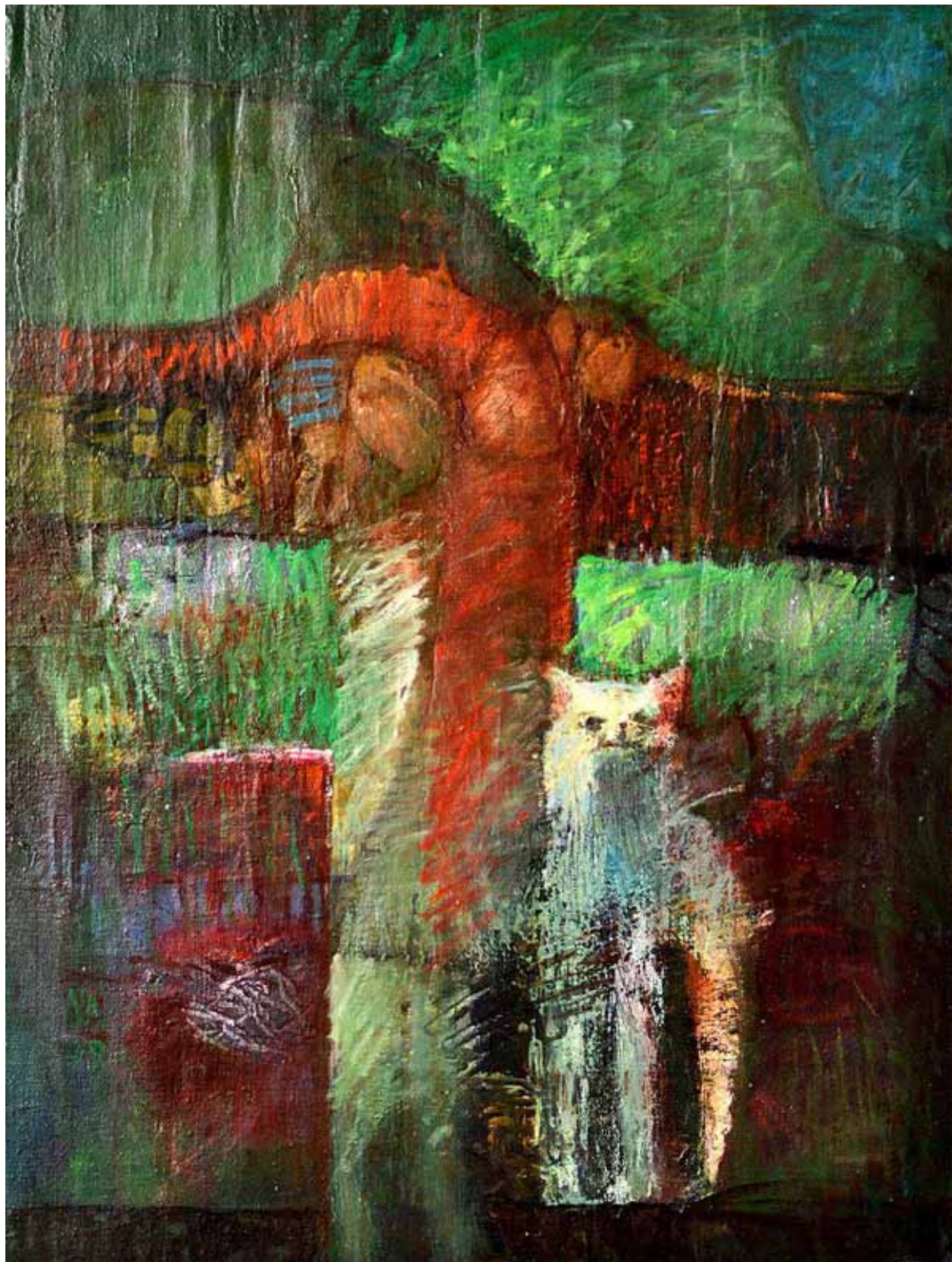
Más lényeges gondolatokat is felsorakoztató megnyitó után a képek megtekintése, kötetlen beszélgetések, a gratulációk következtek. Fotóinkon is látható, hogy az Ipoly Tv készített felvételeket, minden valószínűség szerint valamelyik közeli műsoruk által azok is részesei lehetnek az eseményeknek, akik nem tudtak személyesen eljönni.

Pár képünkkel a rendezvény forgatagáról tudósítunk, és dokumentáljuk a megnyitó részleteit. Néhány alkotást be is bemutatunk, a szokásos megjegyzéssel. Ezek inkább csak kedvcsináló kicsiny másolatok, hiszen a művek igazából eredeti színeikben és méretükben élhetőek és érthetőek. Mindenkit arra biztatunk, hogy ha módja van rá, keresse fel a kiállítást, amit **április 23-ig** tehet meg a galéria nyitvatartási idejében.

Szöveg- Fotók: Girasek Károly

gyermekkor - (macska)

ELBERT ANITA**Az Istenhez vezető híd**

Én vagyok a híd, amely az Istenhez vezet,
A bárányfelhők fölé ívelő domborulat
Fénysugara, isteni érintés, mely során
Minden azzá válik, ami. Nem akar más
Lenni az élet, mint amit megmutat magából,
Kegyetlen és könyörületes benne a sors,
S az ősbizalom meg nem reng a végtelenben.
Merev a híd, alatta ellenben a folyó folyvást
Változik, csörgedezve benne a sok hullám,
Így válván az örök mozgássá. Mint egy
Metronóm, olyan a folyó, csorog le alatt
A sok víz, a morajlás ellenben mindenhol
Ugyanaz, hisz minden rész egész.
Az Istenhez vágyik a szívem, s ide
Vezetem az Istenhez igyekvő lelkeket,
S mint függőhíd, hirdetem, nagy még
A szakadék a közvetítők áramlatában.
Hídra összpontosul a tekintet, mely
Omegát és alfát köti össze, félúton
Mégis megáll, a horizont közepében.
Üde, hús gyümölcskosár áll meg
Az Isten oltára előtt, ez a felajánlás,
Engesztelés a hibák mezeje fölött.
Színek pattannak elő a szívből, oly
Egymásutániségben, hogy azt ember
Még fel sem fogta, s meg sem nevezte,
Csodát kereső tekintetek járnak a természetet,
S az átkelés egyik partról a másikra kész
Fergeteges. A híd a gondolkodás jele,
Az írott szó ellenében. Az Istenhez
Vezető híd ősfarmája a szeretet arányában
Nő, vagy csökken, eredetiben ő az összeretet.
Saját hangcsonkjaidból tevődik egybe
Az élő híd, ugyanis a hang maga az ember,
Csendből és hangtalanságból teremtődött
Szóttest, el nem odázható üzenet.
Mint színes ceruzák, melyek surlódnak
Egymáson, s tapsikolnak egy–egy ábra
Megalkotásán, olyan a gyermeki szív,
Mindent befogad. Az Istenhez vezető
Híd vagyok, aki voltam, s aki leszek,
Fülelem az Isten szavát, a csendet,
S nézem csodálkozva az embereket.

föld

GYURKOVICS BORBÁLA

A foltmanók

- A ruhák szeretik a gyerekeket?
- Persze! A ruhák szeretik a gyerekeket.
- A cipők szeretik a gyerekeket?
- Igen. A cipők is szeretik a gyerekeket.
- A kancsók szeretik a gyerekeket?
- Igen, szeretik.

“A foltmanók kicsi, fából készült emberkék voltak.”

Gyula tegnapelőtt nem jött be rajzolni.

Gyula mindig rajzol, ő azt mondja: másol. Conan-t, He-Mant-t, Skeletor-t, néha Batman-t, Pókembert, de leginkább Conan-t, meg Conan-t, He-Mant-t, Skeletor-t és még Conan-t.

Gyula tegnapelőtt nem jött be rajzolni.

Egyszer mondtam neki, hogy Macskanőt is rajzoljon, egyrészt az egyenjogúság miatt, másrészt azért, hogy valami olyan is legyen, amit én is ismerek.

- Macskanő. Macskanő. Macskanő - mondta - Jó lett?

- ...

- Conan. Conan...

Gyula tegnapelőtt nem jött be rajzolni.

Megfigyeltem, hogyha több papírt adok neki, akkor ront, és abbahagyja, illetve újra kezdi a rajzot. Ha csak kevés papír van előtte, akkor nincs újakezdés. Bármilyen eszközzel képes rajzolni, nem ragaszkodik hozzá, hogy túl sok hegye legyen egy-egy ceruzának, de jó neki a zsírkréta is.

- Mi ez itt, a kezében? - kérdeztem.

- Állkapocs - válaszolta, és szemben velünk Süsü megmutatta az állát, hogy értem, Gyula miről beszél, pontosabb azért, hogy ne csak nézzem a rajzot, hanem lássam is.

Gyula tegnapelőtt nem jött be rajzolni.

Az egyik reggel az udvarról beszűrődött a hangja.

- És meglett Conan? - kérdeztem tőle, amikor ebéd után a teremben leült.

- Hallottad?

Mosolygott.

Gyula tegnapelőtt nem jött be rajzolni.

Azt mondta azért, mert beteg volt, de most már jól van, viszont valahogy túl sok dolga volt tegnap is, ezért nem jött be rajzolni.

Tegnap hazaértem, aztán leültem a fotelbe.

- Conan. Conan... - mondtam.

- Aranyos egér - nyugtatott meg a férjem, és ettől egy kicsivel jobban éreztem magamat.

“A foltmanók kicsi, fából készült emberkék voltak. Mindannyian Éli fafaragómester keze alól kerültek ki.”

A labdás fiú néha kinn maradhat a folyosón.
Először nem értettem, mit keres a termemben.
Csak egy labdát szeretett volna.
A sok-sok apró labda egyikét.
A folyosón jól lehet focizni.
Mármint annak, aki tud.

A labdás fiú néha kinn maradhat folyosón.
Ricsi jól tud focizni, pontosan irányítja az apró labdát.
Én ügyetlen vagyok.
Mosolyogni mind a ketten jól tudunk.

Ricsi már messziről megismer.
Nem tudja a nevem, de ismer.
Ma egy hatalmas puha labdát kapott.
Magasra rúgta.
Én még mindig ügyetlen vagyok.
Nem baj.

“A foltmanók kicsi, fából készült emberkéek voltak. Mindannyian Éli fafaragómester keze alól kerültek ki. A mester műhelye messze fent a hegyen állt...”

Amikor legelőször utaztam haza a buszon az Otthonból, olyan furcsa érzésem volt, mintha találkoztam volna már a hittanóra résztvevőivel.
Biztosan egy tévéfilmben szerepeltek néhányan, amely az intézetről készült.
Pár nap múlva, az egyik estén újra ezen gondolkodtam.
Két személy arca határozottan ismerős volt számomra.
Jóval később világossá vált számomra, hogy sohasem láttam ilyen tévéfilmet.
Aztán elfelejttem ezt a déja vú élményt.
Senkinek sem beszéltem róla.

“A foltmanók kicsi, fából készült emberkéek voltak. Mindannyian Éli fafaragómester keze alól kerültek ki. A mester műhelye messze fent a hegyen állt, ahonnan szép kilátás nyílt a foltmanók kicsi falujára.”

Két személy arca határozottan ismerős volt számomra.
Senkinek sem beszéltem róla.
Noémi és Szabolcs ismerős volt számomra.
Senkinek sem beszéltem róla.

Ha valaha is foltmanóknak születtünk volna, akkor egyszer régen, egyszer nagyon régen Noémivel és Szabolccsal biztosan ugyanabban a faluban laktunk volna, ha valaha is foltmanóknak születtünk volna, akkor egyszer régen, egyszer nagyon régen Noémivel és Szabolccsal biztosan ismertük volna egymást, de most erről senkinek sem mesélhetek, hiszen szinte naponta találkozunk.
Pedig nem is vagyunk foltmanók.
Most nem vagyunk foltmanók.

Az idézet forrása: Max Lucado: You Are Special (Értékes vagy)

HÖRÖMPŐ GERGELY

Ha ránk szakad a kereszt súlya...

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,
hogy a keresztet nyugodtan vigyétek.
Ha tekintetem ölni tudna,
a római halottként feküdne a porba.
Vittem a keresztet, pedig máshova mentem,
mezőről igyekeztem, várt feleségem a lelkem,
jó meleg lepény és két fiam asztal körül...
-hogyan röhög a római. Hogy örül.

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,
hogy a keresztet nyugodtan vigyétek.
Egyszer csak ránk szakad a kereszt.
Nem is fizikai, lelki súly nem ereszt.
Amikor ránk szakad a kereszt súlya,
arra gondolj újra meg újra,
hogyan immár ezeregyszáz éve visszük,
és ez a magatartásunk és a kincsünk.

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,
hogyan a keresztet szó nélkül vigyétek,
mert Ő megy elől. Bár viszem a gerendát -
Őt szögezik föl. Ebben veszem jutalmát
a keresztordozásnak, mert lassan rádöbbenem:
nekem a testem fáradt. Megváltást kap a lelkem.
Mi visszük kis keresztjeinket, súlyosaknak tartjuk,
végül minden terhünket az Úr Jézusnak adjuk.

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,
hogyan a keresztet nyugodtan vigyétek.
Sok a kereszt, sok a baj, sok a kétség,
de kereszt alatt ballag a reménység.
Rufus és Alfeus, a fiaim végignéztek,
hogyan viszem a gerendát. A szépség,
a jóság, a megbocsátás ura nyomában,
- és később fiaim szolgáltak az egyházban.

Én, Cirénei Simon, üzenem tinéktek,
akiknek földtől kérges a tenyérték,
akik szemüveget hordotok sok betűk miatt,
akik nem alkudtok semmi rendszer alatt,
röhög a római, röhög az iszlám, az osztrák,
és sorolhatnánk... de, kik megtapasztalták,
hogyan aki a keresztet elfogadja, nyugodtan hiszi:
múló hatalmak közt a jövőt viszi.

PONGRÁCZ-DANIELISZ ÁGNES

kiszeégetéshez

én pornak születtem
és pornak maradtam
nagy tisztesség ez
s ha látnál nagyobbnak
elmondom újra hogy
pornak születtem
pornak maradtam
és nagy tisztesség ez mert
fölöttem nincs más
csak az Isten

s hogy mért éppen a kiszéhez
hol űzhetnék ki a sötétséget jobban

embernek születtem
embernek maradtam
“haj ki kisze haj ki
a szandai várba...”
kiszének születtem
kiszének maradtam
s látod
bárhogy is van
nincs más fölöttem
csak az Isten

jaj ha egyszer költő lennék
kiűzném a sötétséget
kivinném a betegséget
szétzúznám a szemétséget
jobban

jaj ha egyszer költő lennék
mellettem lenne az Isten

BORSI ISTVÁN

versei

Meditáció együtt

Mikor a csend honol, csak vagyok
először átjárja énem a rettegés
bemagolt dallamot vonyít az agy
gondolat-kabátok fogasok nélkül
csak sivár földre hullnak.

Ugye érted, mit mondok?
Gond vagy-e magadban?
Vagy a Gondnok?

Nem tudod még, hogy kenő vagy,
kés, kész vagy te, vagy a fölKent
kenyér vagy-e, vagy maga a vaj?
Voltak körötted eddig
megmondták mindig
mit higgy, hihetsz magadról
még tudtad - tőlük - tavalý.

Mikor csend honol
lassan oszlik a rettegés
bennem, s benned testtelen űrben
mára a Jelen dobol.

Egymáshoz úsznak megannyi részek
időtlen térben nincs neved, s nevem
pihenni tér már ember-agyunk.
Most Van! Egy-Másban létezőnk
hagyok, vagyok, vagyunk ...
Vitorlát bont egy Én csupán
a végtelen tengerén ...

Jel az égen

Ez a világ miért éktelen?
Benne Mi értéktelen?
Ez a világ mértéktelen.
Ez a világ ÉG-telen.
Mert soká hagytam
belé is fagytam
keringtem rideg közönnyel
pedig egykor mosollyal jöttem
szívemben szült igazgyönggyel
vettem magamra Nap köntösét.
MI-kor a sötétben JEL-re vágnak
fénylőn suhanva át a Föld légkörén
szakadtam EGY-ből ezer darabra
lettem semmi e napon, MI-vé
meghagyván izzó, nagy követ
melyet a tömeg kábán körbe kering.
Valahol érzik, hogy ez égi nagykövet
mit térnek közepén érintenek
hogyan emlékezzen minden sejt
hogyan együtt jöttünk mind
voltunk mi, egy, a sorból
az Öröktől áradó porból
csillagok s földek úri táptalaja
sepert egybe szerelmes vonzalom.
E nász az űrben, éledő gravitáció
a mű helye, melynek méhe fogant
ott, hol nincs sem fönt, se alant.
E Lét teremtett élet-kerteket
s az Éden fáján ott csüng fanyar tudás
zárkánk, csárdánk mindig közös
a díszletünk megannyit változik
új táncosok más ritmusban pörögnek
MI nekünk ÉN VAGYOK a dudás!

BESZÁMOLÓ

Végső nyughelyén a Pásztorkirály

Határokon átnyúló, a tisztelet, a becsület, és az egész Kárpát-medencei kultúrkincs melletti kiállással szélesedett Pál Istvánnak, (+96) az utolsó magyar dudásnak temetése Tereskén. A gyászszertartáson megjelentek Pista Bácsi rokonain kívül tanítványai, tisztelői is. Több százan kísérték utolsó útjára.

Már a temetés előtt fél órával gyűlni kezdett a tömeg a tereskei temetőben. Azok a megemlékezők ugyanis, akik nem fértek be a templomba, hogy részt vegyenek a gyászmisén, Pál Pista Bácsi ravatalánál várták a szertartás kezdetét. Mire minden készen állt rá, hogy Tereske díszplogára, az utolsó magyar dudás, aki apjától tanulta a nótát, végső útján elinduljon, teljesen megtelt a ravatalozó környéke. A tömegből itt is, ott is kivillantak a cifraszűrök, az ünneplők, számtalan kézben flóta, a vállakon kecskebőr dudu. A búcsúztatók sorát *Melo Martina*, Tereske polgármestere kezdte, aki néhány szóban méltatta a falu díszpolgárát, majd felolvasta *Balogh Zoltánnak*, az Emberi Erőforrások Minisztériumának vezetőjének erre az alkalomra írt levelét.

“Pál István halálával, aki az utolsó magyar dudás volt, aki a furulya- és dudazenét édesapjától és pásztortársaitól tanulta, a hitelesség, az igazi halt meg ebben a műfajban” - üzent a miniszter hozzáfűzve: “lehet a valódit mondani, de mi az igazit akarjuk hallani.” A polgármester után *Juhász Zoltán* népzene gyűjtő, dudu- és furulyaművész lépett a mikrofon elé. Személyes hangú megemlékezésében pásztorkirálynak nevezte Pál Istvánt, és gondolatait Pista Bácsi utolsó napjainak felidézésével zárta. Elmondta, hogy az öreg dudást, amikor már kórházi ágyán feküdt, s látszólag már semmiről sem tudott, körbevették tanítványai, és igyekeztek ebben az állapotában is felvidítani őt. “Énekeljünk Pista Bácsi”-mondták neki, mire az akkor már napok óta érzéketlennek tűnő, haldokló pásztorkirály akadozó nyelvvel, de érthetően énekelni kezdte Kukorica Jancsi nótáját a János Vitézből eképpen fejezve be: “Az én nevem, az én nevem ici-pici, pattogatott Kukorica János”.

A megemlékezők sorát *Agócs Gergely* néprajzkutató zárta, aki példaképének, mesterének, “fogadott nagyapjának” tartotta Pál Pista Bácsit. Meghitt hangulatú, személyes megemlékezésének kulcsmondata szerint: “Pista Bácsi nem akarmilyen ember volt”. A “fogadott unoka” aztán hosszan sorolta azokat az értékeket, amivel Pál István gazdagabbá tette a magyar kultúra egészét. Gondolatait ő is egy személyes élménnyel zárta. Elmesélte, hogy amikor Pista Bácsi megkapta a Magyar Kultúra Lovagja címet, vele együtt egy érdekes arcú fiatalember is átvehette a díjat. Az öreg és a fiatal kitüntetett aztán hosszasan beszélgettek az átadó utáni ünnepségen. Aztán már hazafelé, az autóban Pista Bácsi megkérdezte: “Ki volt az a sovány ember, fiam?” “Az utolsó megkoronázott magyar király unokája volt Pista Bácsi. Ő volt *Habsburg György*”- jött a válasz. “Mi, Pista Bácsi követői valahogy így képzeljük el a magyar jövőt, amelyben a királynak a fia, unokája kezét tud nyújtani a kanásznak a fiával, és amelyben mi, magyarok egymásra lelünk”- fejezte be elcsukló hangon búcsúbeszédét *Agócs Gergely*.

A nógrádi pásztorkirályt ezután hangos dudaszóval kísérték végső nyughelyéhez, ahol immár családja körében alussza örök álmát Pál Pista Bácsi is, a Kanász Fia, az Utolsó Magyar Dudás

(A szöveget változatlan formában vettem át a nograd2.info oldalról, a képek saját készítésűek. A Szerk.)

VÉGH TAMÁS

versei

Márciusi vasárnap

I.

A változások, csendes lezárások
Örvényeiben némultan állok,
Ellobbanó gyertyaláng-múlt,
S az elvadult jelen, mint gazdátlan ház
Körül burjánzó gyomrengeteg,
Folyamatosan az élőket temet,
S kiirtja maga körül a termő fákat.
Próbálok tisztábban élni mégis Uram
E körém rendelt világban, s hűségesen
Megállni őrhelyemen, hallva, s látva
Mint cifrázza a szót körülöttem a félelem.

II.

Kinek mi a fontos? Mi az érték,
Melyért vágya olyan görcsösen gebed?
Összekapart, takart javakért ver a víz
Körülöttem idegeneket. Olyanok, mint az orgazda,
Aki rablott jószágot rejteget. Bújtatva a rossz,
Ami nyilvánvaló, lefedve a jó, mely nem mutatható,
S amíg folyik ez a lázas művelet, az andalgó
Pillanat tavaszba tántorodik, mint a részegek,
S földszagú lélegzet remeg az idegekben.

III.

Örökös hiányok sírnak, beszakad a táj.
Mozdulatlan ordít a rög, míg te tétován
Torlódsz megrekedni kész áramlatokkal,
S nyoma vész a szépséges koldusoknak.
Talpad alatt a nyamvadó idő remeg,
Mint a földrengés rázta üzletek polcain
Feledett porcelánfigurák.
Örökös hiányok sírnak múltunk köszörűin,
Sikítva ríják szanaszét lenyelt fájdalmainkat.
Ezredévnyi rendre, újulásra vár mind, aki most
Inkább halna, mintsem a jelen ketreceiben
Vergődjön, mint a csapdába került állat.

IV.

Eddig, s ne tovább!
Virradat pirkad, szélről ázottan zöldellnek a fák,
S a nap törte dér megolvad, húsvétra készül a lét,
S hamisságaink küszöbét átlépi az Isten, kegyelme él.
Bár tudja miféle kétarcú lények, mocskot, szépet
Egyaránt szabadon akaró csibészek, akik bármire
Készek, hogy feltételek nélkül ne fogadják el
A kezdetektől felkínált tökéletes mindenséget.

2015-03-14

Befejezetlen vers*B. Á. emlékére*

Az emlékező csönd szívemre települ,
Mint egy sikoly visszhangja,
S e hang elnémultan is visszaüt.
A döbrent idő bélyege rajtunk,
Martalékul jelöl, martalócok között.
Hordjuk homlokunkon bélyegét,
S tenyerünk élén, s a szívünkön,
Mint százezer éves tölgyön,
Csak vastagodik a kéreg.

E kosszal terhelt földi jelenlét
Gyöngeségünk tükre csak,
Mint az elkésett döbbenet,
Melyből nem hiányzik más,
Mint a gyötrelmeinket feloldó,
Mindig megbocsátó szeretet.

S most, búcsúzó gondolatomban
Mefogom elgyöngült kezed,
S utánad küldöm megkészetten
A szót: köszönöm, köszönjük neked,
Hogy az ajtód mindig nyitva volt,
S rajta életünk ki-be járhatott
Elfogadtál bennünket úgy,
Ahogyan az Isten megalkotott.
S volt hozzánk biztató, jó szavad,
S olyan is akadt néha, aki téged is
Meghallgatott, ha egyedül voltál
A nyárba hulló udvaron.
Hiányod fáj mindenkoron,
De őriz a szívünk. Szerettünk.

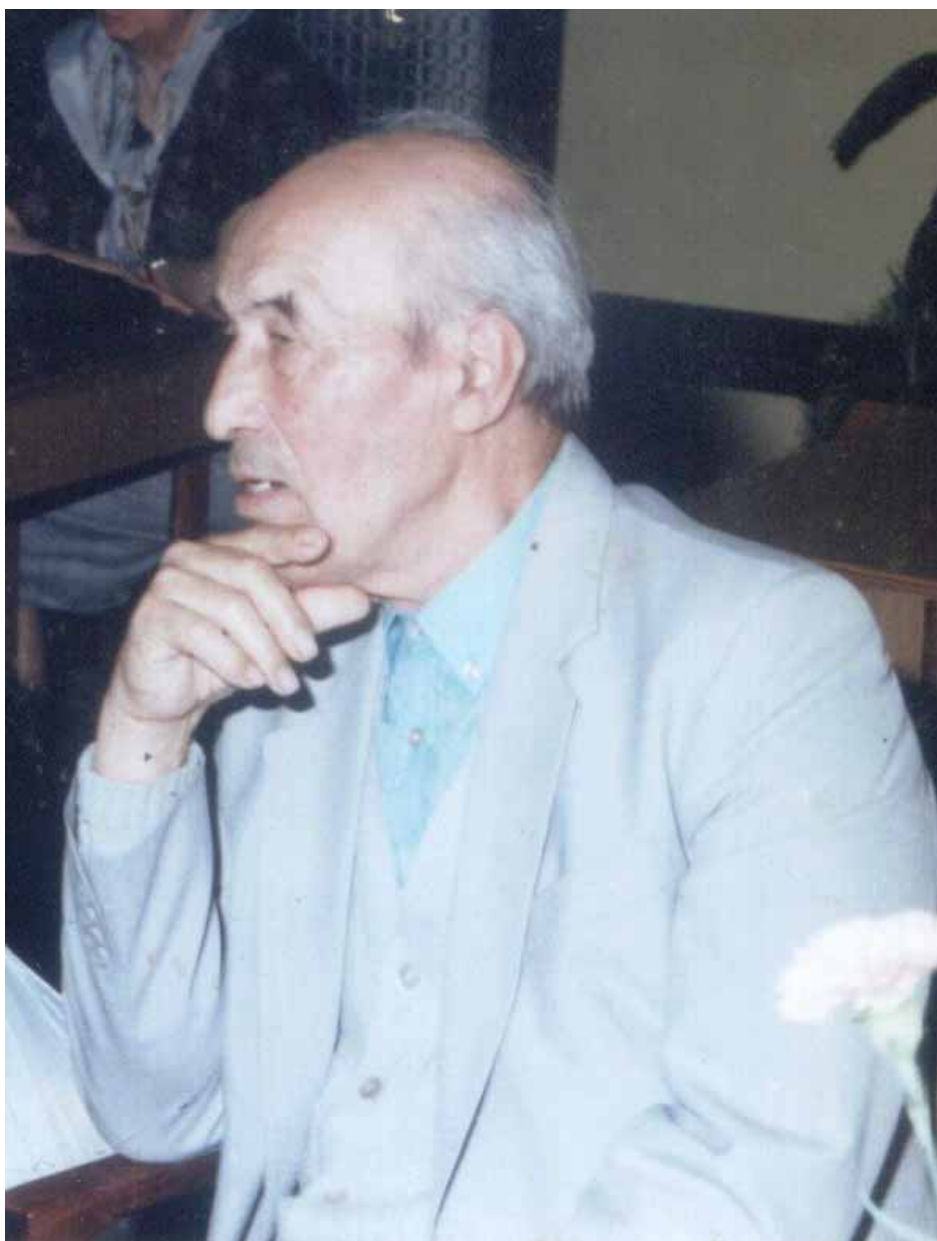
VÉGH JÓZSEF

Penci "lámpások" III.

Jakus Lajos, a múzeumalapító

A magyar irodalom és művelődéstörténet csöndes, szerény, szorgalmas munkása volt Jakus Lajos evangélikus kántortanító, utóbb magyar-történelem szakos tanár, iskolaigazgató, a múzeumalapító.

Tata-Tóvároson született. Édesapja Jakus Imre tanító, édesanyját (Stelczer Leopoldina) korán, három évesen veszítette el. Iskoláit szülőhelyén, Tatán és Sopronban végezte. Oklevelet a soproni Evangélikus Tanítóképzőben szerzett 1935-ben. 1937-től 1939-ig katona. 1939 márciusától levita kántortanító Farnadon (Esztergom megye, ma Farná község Szlovákiában) 1945 májusáig. Mivel a Felvidéket visszacsatolták Csehszlovákiához, magyar állampolgárként el kellett hagynia Farnadot.

Csak 1946 jan. 20-tól tudott elhelyezkedni Pencen az Evangélikus Iskola tanítójaként. Két évig az egyházi iskola tanítója, az államosítás után pedig az általános iskola igazgatója Pencen. Közben 1952-ben elvégezte a Budapesti Tanárképző Főiskola levelező tagozatát. Magyar-történelem szakos tanárként a magyar nyelv szépségeire és történelmünk és múltunk szeretetére és megbecsülésére tanította tanítványait. 1973-tól a penci és rádi általános iskola közös igazgatója 1975-ig nyugdíjba vonulásáig.

1948 és 1952 között gyűjtötte egybe a két vármegye, Pest és Nógrád határán fekvő Cserhátvidék községeinek (Penc, Rád, Csóvár, Kosd) levéltári, régészeti, néprajzi, irodalmi emlékeit. A helyi általános iskola egyik szobájában megnyílt penci Falumúzeum - az első egyike az országban - 1960-ban költözhetett mai helyére, a község legrégebbi épületébe. A gyűjtemény Petőfi-relikviát is őriz: a költő Koltón használt dohányosztályát. A múzeum látogatóinak száma 1960 és 2001 között meghaladta a 70000 főt. A magyar rádió és televízió riporterei és operatőrei többször visszatértek a múzeum ismertetésére, melynek nyomán Penc idegenforgalma megélnéül.

A régész szakkör tagjai 1954-55-ben

Nyugdíjba vonulása után még 30 éven keresztül folytatta múzeum-vezetőként a Múzeum gondozását és fejlesztését, levéltári kutatásait és publikációs tevékenységét. Fél-évszázad szorgalmas kutatómunkájának eredményeit élete utolsó évtizedeiben publikálta, a Cserhát-táj községeinek monografikus feldolgozásával.

Az irodalomtörténet-írás elsősorban Petőfi-kutatóként tartotta számon őt. Pencen ugyanis a költő háromszor is járt. Először aszódi diákként, 1835 karácsonyán téli vakációra érkezett ide osztálytársaival együtt, az ő hívásukra, de egyúttal felkeresendő nagynénjét, az itt gazdaasszonyként szolgáló özvegy Benczurné Hruz Évát is. Az 1838. őszi, október második felére esett penci szüretnek, ahová már selmeci diákként jött, versemlékei is vannak. Petőfi emlékidézését nagyban segíthette, hogy 1843 nyarán, Gödöllőn fordítói munkát végezve, onnan kirándulva harmadszor is megfordult Pencen. Hogy a község mára elismert Petőfi-emlékhely lett, nagy szerepe volt Jakus Lajosnak.

De nem csak ebben. Jakus Lajos hétvégeken, szünidőben fölpatant motorkerékpárjára, és nemcsak a közeli falvakban gyűjtött falumúzeuma számára, hanem (átlépve az országhatárt) fölkereste a felvidéki parókiákon evangélikus hitsorsosait is. Így szaporodtak a Petrovics és a Hruz család anyakönyvi adatai a lutheránus matrikulák másoknak hozzáférhetetlen rovataiból. Kerényi Ferenc írta róla, hogy Dienes András

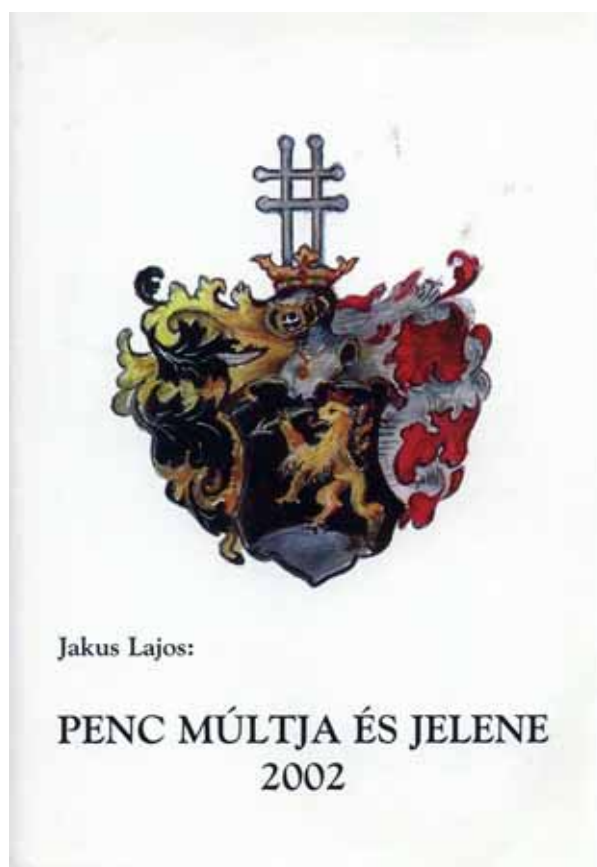
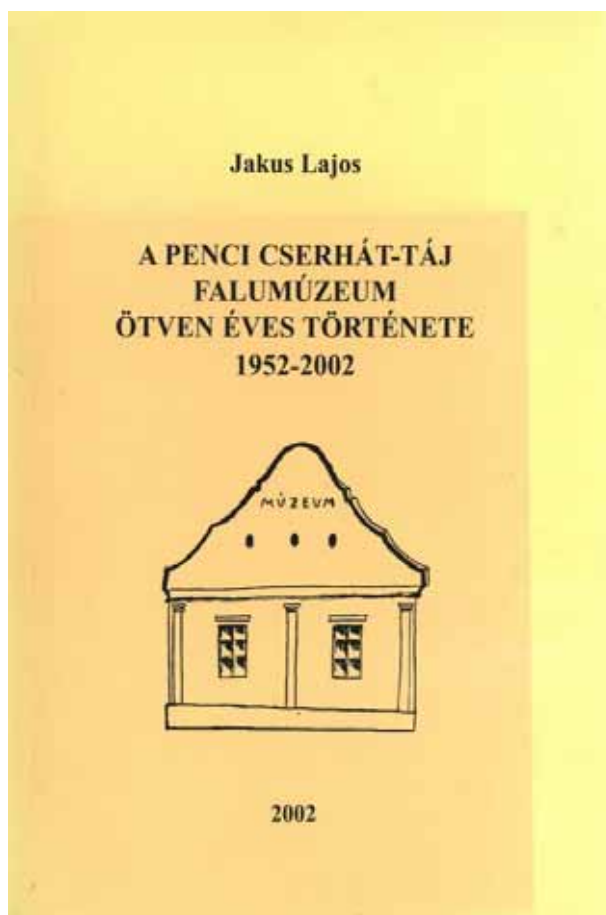
mellett főleg neki köszönhető, hogy a Petőfi családfát ma a dédszüelőkgig tudjuk - nem-nemes létükre is - visszavezetni. Ezenközben, persze neki is hadakoznia kellett a legendákkal: a „szerb” kocsmáros-apáról meg a nemesi származásról. Kutatásai ismerete nélkül érvényes Petőfi-életrajz sem most, sem a jövőben nem készíthető.

Falutörténeti monográfiái mellett több mint hatvan tanulmányában, cikkében egyforma ügyszeretettel és forráskutató alapossággal tárta fel és írta meg régi prédikátorok, iskolamesterek, kuruc táborig papok, hajómalom-molnárok, szűrszabók, tisztartók és egyszerű parasztcsaládok történetét. De tőle tudjuk azt is, hogy Kosdon valaha kőszénbánya működött, hogy az utolsó cserháti betyárt Sisa Pistának hívták, és hogy Vácott van család, amelyik 450 éves helyi múlttal dicsekedhet. Azaz, 1946 óta művelte azt, amit ma a történettudomány mikrohistóriának nevez, és amiben az ideológiákból és a nagypolitikából kiábrándult XXI. századelő még hinni tud. Első tanulmányát 20 éves korában írta. Utolsó munkája nyomdában volt elhunytakor, posztumusz műként kerül egy hosszú lista végére.

CSERHÁT-TÁJ

KIÁLLÍTÁS

2013-ban, az általa alapított múzeum felvette Jakus Lajos nevét. Egy emléktábla is hirdeti ezt az Osztrólczy-kúria falán. Emléktáblát többnyire akkor avatnak, ha valakinek a jelenlétével, munkásságával, cselekedeteivel büszkélkedni akarunk. Így volt ez Jakus Lajos bácsi életében is. A faluban számos emléktáblát avatott, hogy felhívja a figyelmet, hogy oktasson még akkor is, amikor már ő nem lehet köztünk. Így vagyunk most Jakus Lajos emléktáblájával mi is. Büszkélkedni akarunk azzal a gazdag életművel, amit reánk hagyott, ami által gazdagodtunk valamennyien. A felelősségünk, hogy jól sáfárkodjunk ezzel a kincssel, melyet a múzeum tárgyaiban, egy követendő életút példájában, a lokálpatriotizmus, a hazaszeretet példájában hagyott reánk. Pencen mindenki szeretettel és nagy tisztelettel emlékezik Lajos bácsira. Így van ez mindenütt, ahol csak találkoztak a munkásságával. A közelmúltban Szécsényben, egy konferencián emlékeztek reá, s egy újonnan megjelent történelmi témájú kötetet az ő emlékezetének ajánlották.

Jakus Lajos publikációi

- 1935 II. Rákóczi Ferenc alakja a magyar irodalomban – ennek megjelenésére csak 2003-ban került sor „A Rákóczi-szabadságharc Vác és környékén” c. könyvének fejezeteként.
- 1936 Tata vára és malma 1586-ban – Tata Tóvárosi Híradó 26-41. szám, Tata, 25.p.
- 1946 Evangélikus kuruc tábori papok – Újharangszó, aug. 21. szám
- 1948 Petőfi Pencen – Újharangszó, 12. szám
- 1950 Aki Petőfit írni tanította – Evangélikus Élet, jan. 15. szám
- 1950(?) A Váci járás története 1945-1949) PML. Kézirat
- 1960 Evangélikus paplakokban Petőfi nyomában – Evangélikus Élet, okt. 16. szám
- 1960 Evangélikus paplakokban Petőfi nyomában II. Csomádon – Evangélikus Élet, dec. 4. szám
- 1960 Evangélikus paplakokban Petőfi nyomában III. Cinkotán – Evangélikus Élet, dec. 18. szám
- 1961 Petőfi „tirannuszi” szigorúságú tanítója – Köznevelés, 17. jan. 7. szám
- 1961 Petőfi sárszentlőrinci iskolája – Köznevelés, április 18. szám, pp. 252-253.
- 1964 Evangélikus egyházak anyakönyveink adatai Petőfi őseiről, 5. Kecskemét – Evangélikus Élet, jún. 28. szám
- 1966 Petőfi egyik tanárának soproni kapcsolatai – Soproni Szemle, 1. sz. pp. 15-25.
- 1966 Szkíta kard útja Pencről Párizsig. - Dunakanyar, 1966/1. sz. 25-27. p.
- 1967 Petőfi ősei Aszódon és Pest megyében – Aszódi Múzeumi Füzetek, Aszód, 3. sz. 19. p.
- 1967 Naszály-hegyünk a szépirodalomban és a képzőművészetben. - Dunakanyar, 1967/2. sz. pp. 30-32.
- 1968 Petőfi Pencen – Múzeumi Füzetek, 4. sz. Aszód 16 p.
- 1971 Hagyományok. Aratási szerződések Cselőtén 1867 és 1868-ban Naszály-hegyalja Híradó
- 1971 A kosdi kőszénbánya története keletkezésétől megszűnéséig, Kézirat, Múzeumi Adattár, Penc.
- 1971 Reformáció és ellenreformáció Kosdon 1546 – 1786. Kézirat, Múzeumi Adattár, Penc.
- 1972 Petőfi Pencen – 4-6, 7-8, 13-17, 19-20 szám, Penc
- 1972 Csomádi és penci közbiztonság – Evangélikus Élet, okt. 22. szám
- 1972 Petőfi Pozsonyban evangélikus lelkészek és tanítók fiainak vendége – Evangélikus Élet, nov.19. szám
- 1972 Petőfi Selmecebányán – Köznevelés, dec. 1. szám, pp. 23-24.
- 1975 Az aszódi latiniskola – Múzeumi füzetek 7. sz. Petőfi Múzeum kiadványa, Aszód, pp. 35-42.
- 1975 Petőfi nagyszülei és szülei Aszódon és környékén – Múzeumi Füzetek 7. szám. Petőfi Múzeum kiadványa, Aszód, pp. 11-33.
- 1975 Petőfi és szülei Vácon – Studia Comitatus, 3. kötet. Szentendre, 433-449. p.
- 1976 Rákóczi önvallomásának kiadása - Vigilia, 1976 október, pp. 687-690.
- 1978 Iskolák, tanítók, tanárok a Galga völgyében a 19. század végéig – Múzeumi Füzetek, 11. sz. Aszód, 21. p.
- 1978 Csóvár - A KPVDSZ Vörös Meteor Természetbarát Egyesület Évkönyve 1978., pp. 218-226.

- 1979 A váci hajómalmok és molnárok – Studia Comitatus, 7. sz. pp. 213-269.
- 1979 Feld I. – Jakus L. – László Cs.: Csövár – Studia Comitatus, 7. sz.- Tanulmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, pp. 7-62.
- 1981 Galgavölgyi mozaikok a török és kuruc világból – Múzeumi Füzetek, 19.sz. Aszód, pp. 9-57.
- 1985 fejezetek Szécsény XVI– XVII. Századi történetéből – Tanulmányok Szécsény múltjából, 7. sz., Salgótarján, pp. 101-065.
- 1985 Szécsény prókátora budai Bornemissza Pál Bolgárországtól Bolgárfaluig – Nógrád megyei Múzeumok Évkönyve, XI. kötet, Salgótarján pp. 11-34.
- 1985 Damásd vára „az pogány ellenség torkában” - Studia Comitatus, Régészeti tanulmányok Pest megyéből, 17. sz. pp. 509-538.
- 1986 Török fürdőből és mecsetből evangélikus templom Szécsényben. In: Evangélikus Élet, 1986. dec. 7.
- 1987 Életképek és mozaikok a 17-18. századi Vácra – Studia Comitatus, 18. kötet, 7-77. p.
- 1987 Egy szarvasi születésű ifjú naplója a múlt század közepén – Békési Élet, 4. sz. Békéscsaba
- 1987 Kép János és a váci polgárok mozgalma függetlenségük kivívásért – Váci Könyvek, 3. sz., A Váci Vak Bottyán Múzeum kiadványa
- 1988 A Cserhát-táj felekezeti iskolái Pécen, Rádán és Kosdon 1546-tól 1948-ig, Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, XVI. kötet, Salgótarján, pp. 133-165.
- 1989 Vác török kori történetének írott forrásai (1543-1686) – Váci Könyvek, 4. sz. A Váci Vak Bottyán Múzeum kiadványa
- 1989 Életképek Petőfi diák- és ifjúkorából – Studia Comitatus, 19. kötet, Szentendre, 44. p.
- 1989 Petőfi családja – Studia Comitatus, 19. kötet, Szentendre,
- 1990 Sisa Pista az utolsó betyár a Cserhátban – Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve, XVI. Kötet, Salgótarján, pp. 341-363.
- 1990 Két 17. századi prédikátor – a vas megyei születésű idősb és ifjabb Ács Mihály – Vasi Szemle, XLIV. Évfolyam, 2. sz., pp. 225-245.
- 1991 A tatari hévizeken őrlő malmok múltja megszűnésükig – Tata Barátainak Köre kiadása, Tata, pp. 18-109.
- 1991 Nagymaros mezőváros a török hódoltság idején, Vác, 82. p.
- 1992 Szűrcsapók Tatán és Pápán a XVIII. században – Tata Barátainak Évkönyve, XIV. kötet, pp. 12-53.
- 1992 Textilmanufaktúrák Tatán és Pápán a XVIII. században – Acta Papensis, Pápai Múzeumi Értesítő 3-4. sz., pp. 139-148.
- 1992 Cigányvajdák privilégiumai /17-18. sz./ Honismeret 1992.
- 1993 Magyarok a múlt századi világkiállításokon, Honismeret, 1993/6. pp. 37-40.
- 1993 Petőfi leszármazási táblázata - Fehéregyházi emlékeztető, 1993. III.
- 1995 A töröktől megszabadított Vác 1596-1622 – Studia Comitatus, 25. kötet, pp. 2-75.
- 1996 Mélyek a gyökerek (A váci Kurdi család 450 éves múltjából) – Vác, 90. p.
- 1997 Mikszáth és a penciek – Pest Megyei Múzeumi Füzetek, 4. szám, Szentendre, pp. 310-317.
- 1998 Rád község múltja 996-1945 – Magánkiadás, Vác, 115 p.
- 1998 Kossuth emissziáriusa, Magos Ernő életútja – Pest Megyei Múzeumi Füzetek, 5.szám, Szentendre pp. 235-241.
- 1998 Petőfi és a Csörföldy család Pécen, - Penc, 39. p.
- 1998-99 Szemelvények Csörföldy István Gazdasági tisztartó 1810-1855 között Pécen vezetett naplójából – Agrártörténeti Szemle 1.4. sz.
- 1999 Evva Lajos és a „szent család” – Magánkiadás, Vác 1400. p.
- 1999 Nagymaros – Plébániatemplom (több szerzővel) - Tájak-Korok-Múzeumok Kiskönyvtára
- 2000 Csövár – Magánkiadás, Vác, 164. p.
- 2001 A török hódoltság emlékei Vácra – Magánkiadás, Vác, 67. p.
- 2002 Penc múltja és jelene – Magánkiadás, Vác, 274. p.

- 2002 A penci Cserhát-táj Falumúzeum ötven éves története, Magánkiadás, Vác, 60. p.
2003 Kosdi parasztcsaládok élete a múltban – Magánkiadás, Vác, 70. p.
2003 A Rákóczi szabadságharc Vác és környékén – Magánkiadás, Vác, 80. p.
2003 Zsidók élete 200 évig Pencen – Magánkiadás, Vác, 71. p.
2004 Prédikátorok és iskolamesterek „életmódja” a Kisalföldtől a Nagyalföldre a reformáció és az ellenreformáció idején – Studia Comitatus, 29. kötet, Szentendre, pp. 117-124.
2004 Az 1848-49-es szabadságharc két sorsüldözöttjének élete – Posztumusz magánkiadás, Vác, 240. p.

Sírja a penci temetőben

föld 1

DOBROSI ANDREA

Tanítva szeretni

Múltat idéz a csend, présébe zárva
lüktet a fájdalom, megtört varázslat.

Sírnak gyermekarcok, s mind, ki szerette
egyként térdre rogy már, kiüresedve.

Álma volt nevelés, hogy szárnya alatt
felnő több nemzedék, győz tapasztalat.

Csak tette a dolgát, szív volt és lélek,
hite része volt az életének.

Mert vallotta, jóra figyelnek fülek,
ki előbb, ki később, de vet rá ügyet.

S hogy az idő hídja most kettészakadt,
itt hagyott mind strébert, mind jómadarat.

Átírni nem lehet bioszt, kémiát,
ő mégis ragyogott, mint kert, fréziák.

Most atomra hullik a végtelenben,
virágom kókadó, cím ismeretlen.

Rínak vén diákok, rínak az élők,
megszökött egy csillag, sötétbe fényt szőtt.

Hirdeti még útját itt maradókkal,
tanítva szeretni, szó nélkül szólal.

hazatérő

KARAFFA GYULA

meséi

Ezerdukátos paripa...

Vót eccer egy gazdag úr, kinek mindene megvót, mit csak megkívánt, s azon felül is minden, mit csak megohajtott vóna. Vót neki családgya is, szép lejánkája, legénykéje, s szerelmes felesége, ki csak néki szépítette magát, csak az urának ötöszködött ki ünnepnapon, s hétközbe is csak az ú kivánságát leste vót mindenütt. Máncsak higgyék el, vannak ilyen asszonyok is, ha kendtek nem is tanákoztak véle! Kívánom, eccer öszvetanátkozzanak egy ilyenvel, oszt húzza a kendtek ujjára... a gyűrűjít.

No, ez a gazdag ember csak egyet szeretett a vagyonából igazán, a lovajit! De azokat olyannyira, hogy tán szebb vót az istállója, mint a háza, tán több zab jutott azoknak, mint éték a szógáknak, s a házanépének. Merhogy a lovaknak minden kijárt, a legszebb fedél, a legjobb abrak, a legszebb takaró, a legügyesebb szóga. Fénylettek is azoknak a szőri, akár a salamontöki, mind oly erős vót, hogy három lánc kellett a nyakukba, dufla szíj kellett nyügnek a lábukra, hogy egyhelybe maraggyanak, mer csak mentek vóna, csak nyargaltak vóna neki a világnak s azon is túl, meg vissza. Hejj, de örült a gazda, de büszke vót a nevelésire, gondolta, még tán a királynak se nincsennek ilyen lovaji, mint néki.

Azomban eccer fenn járt Bratyszlavába, münk közönségessen csak úgy mongyuk Pozsonba a mi emberünk, s ottan éppen a király lovaji közül vertek dobra nehányat, merhogy szegény vót a kincstár, szinszogtak az egerek, kellett a píz a felséges úrnak erre s arra, s mán nem vót honnan, mibül. No, ahogy nézdegéli, szemlélgeti a lovakat a gazdag ember, oly szépek vótak azok, hogy az üvéji csak igavonóknak állhattak vóna, vagy csak az eketaliga elé ezek mellett. El is szégyellette kicsit magát a gazdag ember az ú előbbi gondolattya milyatt, s megfogadta, királyi lú nélkül haza nem megyen! Néki egy kell! Ha beledöglik, akkor is. Eladott hát a kupecnek mindenit, el a láncát a nyakából, az aranygyűrűjít az ujjairul, a mentéjét a vállarul, a nadrágját a seggirül, de még a kapcáját is a csizsmájából, darócba ötözött, de mégiscsak összevegyült a pénze, oszt megvehette az egyik paripát, kerek ezer dukátokért! Majd otthon felötözik rendessen, gondolta. Ha megvette, hát hagy vigye, hazaballagott, mit ballagott, hazarepült a paripával, oszt béállította az istállóba azt is a többi közzé, oszt eldicsekedett vele mindenkinek, hogy néki ezerdukátos királyi paripára is tellett mán.

Eccer osztán tavasszal kihajtotta a lovajit a gazdag ember, ki a királyi paripát is a többi között, hogy egy kicsit nyargaljanak, szét ne vesse őket az indulat, mi odabe az istállóba felgyülemlett bennök a télen. Hát ahogy nyargalnak, szaladoznak, eccercsak megcsúszott a királyi paripa patkója a friss pásziton, oszt úgy hanyattvágta magát az a lú, ahogy illik. Nagyot nevetett ezen mind ki látta az esetet, oszt azóta mongyák a nagyravágyó emberre a szlovákok emígyen: „*Aj paripa za tisíc dukátov sa potkne.*” A magyarok meg úgy, hogy: *Még az ezerdukátos paripa is megbotlik.* Oszt mindakettőnek igaza vagyon!

Rongyos kalap...

Hun vót, hun nem vót, vót eccer egy drótos, ki csak járkált le s fel az országban a Kis-Kárpátoktól a Vihorlátig oda s vissza. Közbe kajabált serényen, hogy aszongya mindenféle jukas láboost, fületlen bögréééééé, törött cserepééééé javittoook, drótozoook, fótozoook, jöjjenek csak közelebb asszonyoook, közelebb, nem harapoook, csak drótozoook, csak fótozoook.

No, ahogy drótozott, átjába meséltek is neki errül is, arrul is, oszt nem csak a kosz ragatt rá az évek alatt, hanem mindenféle böcsességes tapasztalat is. Így adódott, hogy osztán eccer elkezdte a lelkek fódózását is. Amerre csak szerencsétlen vót, vagy árva, vagy elhagyatott, mind megvigasztalta, mindhe vót egy jó szava, vagy mindenre vót jó tanácsa.

Betévelt eccer egy faluba, hol bolond vót a bíró, s bolondok vótak a szenátorok is. Hogy választották meg őket a népek? Afenesetuggya, de máncsak űk vótak akik megmontak mindent, kinek hogy kell élni, kinek mit kell csányini. Van ilyen bíz manapság is! No, lássa ám, hogy vezetik kifele a határba a marhákat s az ökröket az istállóbul az emberek, hát kérdi tüllük minek a? Hát a bíró urunk parancsba atta, hogy kevesebbet üdőt kejjen ganyézásra tóteni, mindenkinek napába háromszor ki kell vezessük a marhákat a szántóra, hogy ott végezzék el dógukat. Hijjnye, hogy az annyanesirassa! No, lássa ám a mi drótosunk, hogy a mézárós rakja kifele az áruját a bóttya elé, hát kérdi tülle is e mire való. No, a mi bíró urunk parancsba atta, hogy a husszékbe légy ne lehessen, hát ki kell tegyek a legyeknek beköpnivalót a szék elé, hát csak aztat rakom kifele! Hogyasztakutyakaparóját ennek a bírónak, gondolta a drótos, oszt elment, hogy mekkeresse a bírót. Meg is tanálta odabe a templomba, ahun épp a plébánost igazgatta elfele a bíró, hogyaszongya plébános uram, ha aztat akarja kend, hogy többen bégyöjjenek a misére, hát tegyen is érte, példájul rakjon egyegy borosüveget a padokra, meg aggasson nehány ódal szalonnát a szentek kezibe.

No, ekellett csak a drótosnak, majd elkáronkotta magát, de visszatartotta a levegőt, s elhatározta, megtréfálja ezt a hóka bírót a falu népe előtt.

Bíró uram van kendnek valami fódóznyivalója? Hát vanni van, de mit akarsz te avval? Hát csak segíteni a bajon, ha haggya. No, hagyta. Előhozta a bíró a fódóznyivalót, s odaatta a drótosnak. Aszongya a drótos, bíró uram, könnyebb dógom lenne, s kevesebb üdő menne el a fódózásra, ha kend kifordítaná az edényeket, hogy jobban hozzáférhessek a szerszámokkal. Okos dolog, monta a bíró, s hezzákezdett a kifirdításhoz, de valahogy nem ment neki. Egyse akart kifordulni magátul, se a bíró kezitül. Jót nevettek a bíró erőlködésin az emberek, oszt ettül tán az is fmegtanulta, hogyvannak dógok, mibe nem való beleszólni senkinek. Reágyött, hogy sok sületlenség vót, mit eddig parancsba adott, s szentül megfogadta a bíró, onnantul csak az értelem vezeti majd a falut. Általadta a bírói bottyát a drótosnak, ki letelepedett ott, s bíró lett, s máig is él, hacsak meg nem halt azóta.

No ezóta az eset óta mongyák a szlovákok, hogy „*Aj pod otrhaným klobúkom často múdra hlava býva.*”, azaz magyarul „a rongyos kalap alatt is gyakran bölcs fej lakik”.

Szamártól rúgást...

Élt eccer egy gazdaember. Igen tehetős lett vóna, ha a lett vóna, de csak magyar vót, s csak egy samara, meg egy ökre vót neki az öszves vagyona. Azér a samárho tartozott egy kétkerekű kordély es, az ökröhö meg egy parasztszekér lócsökkel, sarogjával es. Élt, éldegélt, dógozgatott, tett-vett, mikor mire szólította a tudománya meg az üdójárás, merthogy a gazdaságban az üdójárás a legnagyobb úr! Ezt tán maguk es tuggyák, ha nem, eztán megtanujják ám!

No, eccer koraregvel békocsizta a samarát, hogy kimegyen a határba mezgerélni, ami van. Mer van a határba mindenféle, gomba, gyümölcs, sóska, medvehajma, vessző seprűnek, kosárnak, otthagyt kuglifák, meg még kiafene se tuggya mik, öszveszednivaló, a bizonyos. No, ahogy béfogta a samarat a rudba a kordé elé, az úgy hátrarúgott a patájával, hogy a csillagokat látta a mi gazdánk az égen, merhogy azokat es felkötötte a káromkodásával.

Jól van, van ilyen, túrni kell békével.

Hazaért a határbul a kordéval, telve mindenféle jóval, lepakkolta mindet a tornácra, hát gondolta béfogja az ökröt a szekérbe, oszt kimegyen a szántójára kicsit körülnézni, hogy nyúlik a törökbúza. Esetleg egy kicsit kapál es majd, ha lesz huzalma hezzá, vajha nem esik az esső. Biza béfogta az ökröt a szekérbe, felszerszámozta, oszt mikor a nyakába tenné az igát, hát az úgy megdöfte a szarvával, hogy esment feköttötte a csillagokat az égen a kajbálásával.

Semmi baj, van ilyen, túrni kell mindétig.

Béfejezte a munkáját odakünn a szántón, oszt hazaballagott a szekérvel, az ökrövel csendesesen. Otthon leszerszámozott, béállította az ökröt az istállóba, szénát dobott elé es meg a samár elé es, oszt bément a házba, bévacsorázott. Vacsora után gondolta, átmegyen a korcsmába, oszt bédob egy falat páinkát, egy korsó sert, oszt úgy es tett.

De rosszkor érkezett a korcsmába, éppen akkor vezett öszve a komája a borbélyval valami apró szőrszálon, s mán épp egymás orrát kezdték vót csavargatni az asztal alatt, hogy a vér es kiserkent belőlük. Semmi baj, van ilyen, túrni kell nekik es.

Odament a pultho, kikérte a felest meg a sert, oszt épp itta vóna, mikor a Vasgyuri odaállott elejbe, oszt aszongya, fizessen mán nekem es egy páinkát gazduram, biztos van mibül annak, kinek samara, s ökre van! Nem vót pénze az övébe, hát nem bírt többet fizetni még a Vasgyurinak se. No, a meg erre meglegyintette, de csak kicsinyég a mi gazdánk arcát. Sebaj, van ilyen, túrni kell mindhalálig!

Lássák, ilyen békés természetű vót a mi gazdánk akár a samara meg az ökre, csakhogy ű még senkibe bele nem rúgott, senkit meg nem döfött. Hát most es csendesesen hazaballagott, ámde híre ment az ű egy napjának, a hányattatásának, a béketűrésének, oszt magyarthonban ezóta mongyuk ha tehetetlenek vagyunk, vagy ha nem akarunk háborúságot ember s ember között, hogy:

„Szamártól rúgást, ökrötől döfést túrni muszáj.”

ívek-vonalak

KOVÁCS T. ISTVÁN

Különleges olvasmányaim

Költősors

Arról szeretnék most írni, hogy költők nagy faluja volt egykor az én, időközben kisvárossá nőtt szülőhelyem, Füzesgyarmat. Hiszen nem is egy, hanem több olyan verselő ember élt ott az én gyermekkoromban, de még korábban is, akiket méltatlanul elfelejtett az utókor, még odahaza is. Ám mindjárt felnézek a betűsorokból, mert eszembe jut, hogy akár a szomszédban is így volt ez. Sőt, még ott csak igazán, a Békés megye szeghalmi járás székhelyén, ahol a nagyhírű Péter András Gimnázium tanári testülete igyekezett felfedezni, s kiadni, útra bocsátani a tehetségesnek ítélt poéta lelkű embereket.

Szeghalomról is tovább utazhatnék, akár a szomszédos Vésztőre, ahol egykor *Sinka István* pásztorkodott és ahonnét költőként indult.

Lakatos Menyhért, a Füstös Képek írója. Ő is Szeghalmon érettségizett, de Vésztőn született, ahogy a Hosszú éjszakák meséi című könyvének fülszövegében írja, mennyit szenvedett a származása miatt;

”Én a régi anyakönyvi bejegyzés szerint 1926. április 11-én születtem a vésztői községi legelőn. Anyámat a mindennapos vándorútjáról hazafelé menet megállította a Teremtő, mondván:

-Én az időt mérem, nem a helyet - és hosszú, kínos terhét letétette véle a gulyalegelő zöld fűvére.”

Sok olyan költőlelkű tehetség kallódott el régen is, akiknek legfeljebb egyetlen vékony kis kötetük jelenhetett meg egész életükben. Helyi lapokba írtak, sorsuk miatt a könyv is drága volt, fejlődésüket a hiányzó irodalmi műhelyek nem szolgálhatták.

Csatáry Kálmán István füzesgyarmati születésű költő, tanító volt. Első osztályos koromban az ő osztályába kerültem. A második világháborús időkben katonás szellem uralkodott az iskolában is. Sokat tornásztunk. Egyszer a magas pad tetejéről kellett gyakorolni a leugrást. Pöttöm kis gyerek voltam. Rosszul ugrottam. Beteg lettem. Ezért haragudtam rá. Nem sokáig tanított bennünket, mert elvitték katonának. Ennek előtte, vagy utána, már nem is tudom, meghívta apámat a községközi hivatalnokok elleni futballmeccset játszó tanítók csapatába. Ezért viszont szerettem. A háború után nem láttuk többé a faluban.

A Békés Megyei Nap című újság 1995. december 9-i számában megjelent cikk másolatát *Borbíró Lajos* helytörténeti kutató küldte meg nekem. Itt az olvasható, hogy Csatáry Kálmán István 1914-ben karácsonykor született. Elemi iskoláit otthon végezte el. A Debreceni Református Kollégiumban 1936-ban érettségizett. Szülőfalujába már kántortanítóként került haza. Első verseskötete az *Elsodort tutaj* Debrecenben jelent meg és kedvező kritikát kapott.

1941-ben már házas emberként vonult be Csíkszeredába, ahol zászlósi rangot kapott. Alakulatának a székelyek kiképzése volt a feladata. Még abban az évben jelent meg a *Verőfény és árnyék* című verseskötete, melynek az idő által megviselt példányát szintén megkaptam Lajos barátomtól. A könyvet a *Múzsza Kiadó* jelentette meg, a címlapot és az illusztrációkat *M. Regős Ferenc* festőművész készítette.

A háború alatt megtört a költői pálya. Családját egy bomba pusztította el Budapesten. Bár mint írta: *”Én a történelem legnagyobb, legpusztítóbb háborújában egy lövést nem hallottam és fegyvert el nem süttöttem”*, az új házasságkötése után a Népbíróság hivatalvesztésre ítélte, betanított munkásként dolgozott, majd szerszámgyártás szakmát tanult, megbecsült munkás lett. Tizenkét év után perújrafelvételt kért, a korábbi ítéletet megsemmisítették. Elvégezte az Egri Tanárképző Főiskola műszaki szakát és óraadóként a Főiskolán tanított.

Nyugdíjas korában, 1995 április 20-án jutott el újra Füzesgyarmatra, amikor ott a Csánki Dezső Helytörténeti Szakkör tagjai író-olvasó találkozóra hívták. Ott mondta el régi barátoknak és tanítványoknak; *”...életem sajnos zömmel negatív előjelű volt, keserű tények. Az adott élet pedig nagyon drága, boldogító*

ajándék, de ezeket az ember magába zárja inkább, mint tenger mélyén gyöngykincsét a kagyló...”
A hazai találkozó után néhány hónappal érkezett a hír Füzesgyarmatra. Elhunyt Csatári Kálmán István. Az utolsó találkozáskor verseskötetének ajánlásaként az itt idézett sorokat adta át Borbíró Lajosnak.

Csatári Kálmán István

Az óra

Ahogy egymás nyomába lépnek
Az óra, perc, a pillanat.
Számot többet nem ad más róla,
Csak a közömbös óralap...

Tűnik az élet, s mérve hosszát,
Az óra egyre jár.
Míg egy utolsó pillanatban,
Majd mindkettő megáll!!!

Bölcsődal

Anyámtól tudom, soha nem volt bölcsőm,
Azért alszom el ma is soká este,
Nincs véremben az ősi bölcső-ritmus,
Ringató, rengő: tente-baba-tente...

Játékom nem volt drága játékszerszám,
Nagy élményem így soha nem adódott,
Nem volt mozdonyom, amit javítgassak,
Se mackóm, miből kiszedjem a kócot.

Hogy is lett ember hát mégis belőlem?!
Pedig sosem volt pazar gyerekszobám,
Se játékom, se bölcsőm, se barátom...
De volt egy szegény, áldott lelkű anyám.

Nem is hiányzik a múltamból semmi,
Csak az a bölcső fáj úgy néha este,
Várom, hogy egyszer megindul az ágyam,
Rengetve lágyan: tente-baba, tente...

De nincs véremben az az ősi ritmus,
És nem is tudom soha megtanulni,
Pedig olyan régi rengő fáról,
De sok bölcsődalt tudnék most dalolni.

Teremtő kezek

Mindent elnyelő szörnyetegtorok,
Sötétbefutó szűk sikátorok.

Sok külvárosi szennyes barna ház,
Sok nyomorúság, ami ott tanyáz.

Tömeglakások, bús odúsorok
Penészes szalmazsák-műbútorok.

Simogatni már eldurvult kezek,
De új világot teremtők ezek.

És emberek, kiknek távoli csoda,
Egy kertes ház, vagy kis fürdőszoba.

Nyögve ébredés minden reggelük.
Örök hajrá a hajszolt életük.

És tökéletes fájdalomremek,
Bár mindent, mindent, ők teremtének.

PROGRAMAJÁNLÓ

Szeretettel várunk mindenkit

2015. április 10-én pénteken, 19.00 órától
a Rétsági Városi Művelődési Központ és Könyvtár
aulájába és színháztermébe, ahol

A népzeneről a világzenéig

címmel tart koncertet

"Escargoz" (Budapest) világzenei és a
"Tatros" (Budapest) népzenei együttes

Közreműködik az "Ékes Énekegyüttes"
(Nagyoroszi-Rétság)

A komplex program keretében: hangszerbemutató, koncert, láncház
Belépő: 1.200 Ft, gyermekeknek 600 Ft

Spangár-díj átadás, antológiabemutató

2015. április 11-én 15 órai kezdettel

a Rétsági Művelődési Ház és Könyvtárban kerül sor
az idei Spangár-díj átadására,

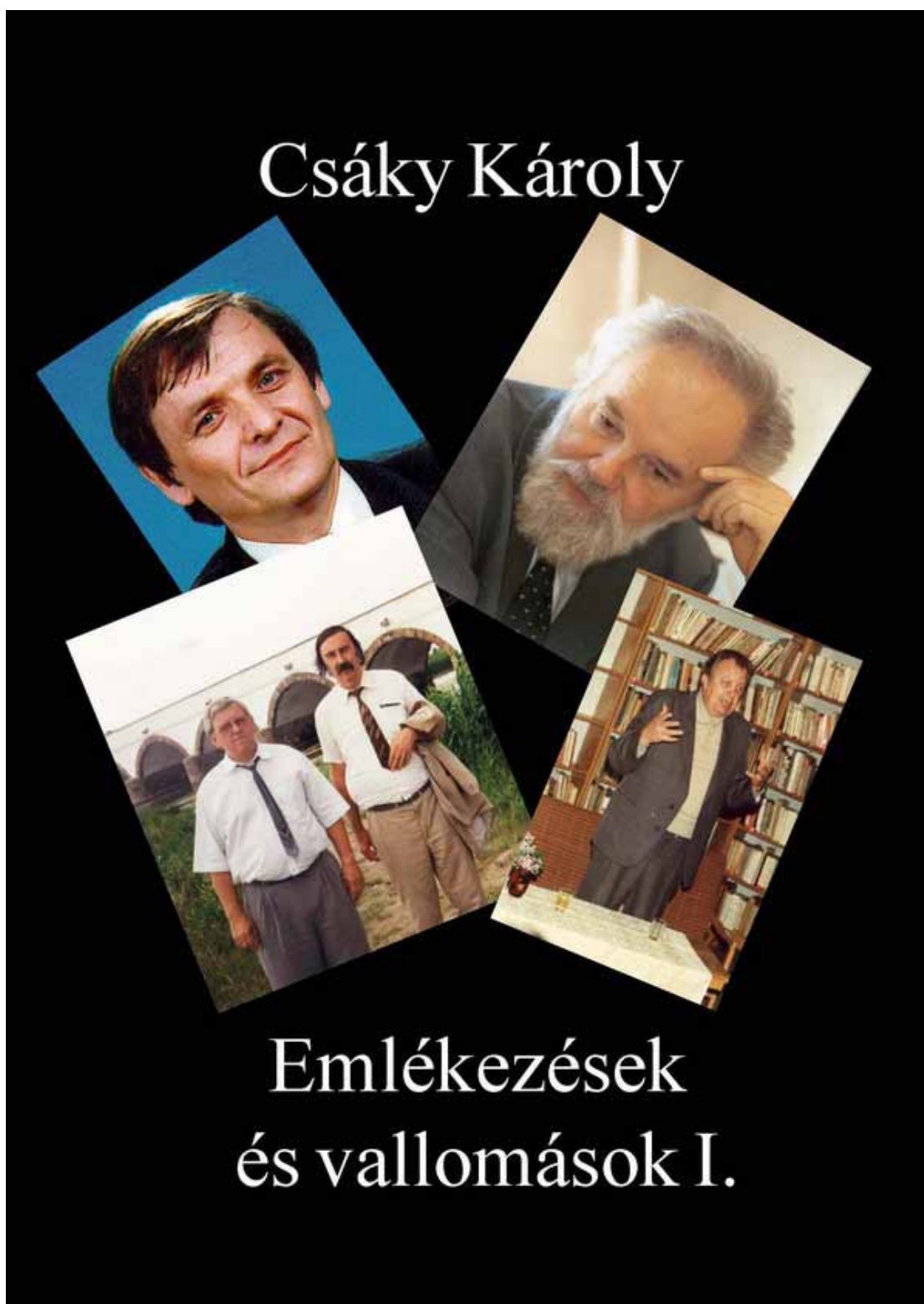
és az Üzenetek, vallomások, strófák című antológia
bemutatójára,

a Költészet Napi megemlékezésre.

Minden érdeklődőt szeretettel várnak a szervezők.

KÖNYVAJÁNLÓ

Magánkiadásban, sok támogató segítségével megjelentek **Csáky Károly** legújabb kötetei, az **Emlékezések és vallomások I.- II.** című könyvek. A könyvek anyagát a Börzsönyi Helikonban sorozatban megjelent Csáky írások adják, ám egy nyomtatott könyv nagyobb eséllyel jut el más olvasókhoz is, akik nem használnak netet. A kötetekből a hazaszeretet, az irodalom, a kultúra szeretete, féltése szólal meg a Csáky Károlytól megszokott minőségben! Megvásárolhatóak szerkesztőségünk email címén keresztül a Szerzőtől. A Szerk.

Csáky Károly

Emlékezések
és vallomások II.

Megjelent Lőrincz Sarolta Aranka új könyve

Kapható a drégelypalánki Művelődési Házban **2500 Ft-os** áron.

Művelődési Ház:

Cím: 2646 Drégelypalánk, Fő út 7.

Tel.: 35/567-070

Pásztor Ildikó, Művelődési Ház igazgató: 30/514-0334

Email: pasztorildiko@gmail.com

Lőrincz Sarolta Aranka: “Fontos a kapaszkodó gyökereink ápolása”

Lőrincz Sarolta Aranka több novelláját és szövegét olvashatták már portálunkon is. Az elmúlt években az ipolybalogi népművelőnek négy kötete is megjelent. Könyvírás mellett hosszabb ideje vezetője az ipolybalogi Bukréta hagyományörző csoportnak, s annak fiatalokból álló Kisbukréta formációnak is. Legutóbb november végén az ipolysági Pongrácz Lajos Alapiskolában tartott rendhagyó könyvbemutatót. Itt válaszolt a Felvidék.ma kérdéseire.

Milyen céllal készült a könyvbemutatóra?

Meghívásnak eleget téve érkeztem az iskolába. Az előadásom fő célja az értékek ápolása volt. Az magyar identitást erősítő versek mellett énekek is szerephez jutottak. Úgy vallom, hogy mindannyian fényhordozók vagyunk. A bennünk lévő szellemfényt csiszolni kell. Könyvek által lehet a legjobban csiszolni, a benne rejlő bölcsességeket ismerjük meg.

Honnan merít az alkotás során?

Mindegyik könyvem a történelemből merít. Személyes történelem művelője vagyok. Örömmel keresem fel az embereket. Beszélgetve sok bölcsességet, érdekességet megtudok. A beszélgetések során kitérülnek. Engem ilyenkor leginkább a nyelv, a nemzet, a történelem ragad meg, amelyet képviselnek. Ezekben az emberekben rengeteg szeretet van. Túl tudnak lépni azokon a rossz dolgokon, amelyeket átéltek. Ez köszön vissza a műveimben is.

A tanulóknak a Kazy Lázár kötetet mutatta be. Miről szól a könyv?

Egy lévai polgárház padlásán találták meg az ipolybalogi kötődésű nemes naplóját. Kazy Lázár naplóját egy az egyben kiadva nem sokakat érdekelt volna. Ezért a szöveget belehelyeztem egy olyan történetbe, amikor a halál pillanatában a szellem és a lélek kilép. Az örökhaza felé vándorol, ám az angyalok nem engedik tovább, mert nem végezte el feladatait. Minden embernek feladata és célja van az életben, s ha ezt nem végzi el, akkor jönnek a bajok.

Szabad akaratunkból választhatjuk ki az utunkat. Ám ha nem a megfelelő választjuk, akkor bajokkal szembesülünk. Belső fényünkre hagyatkozva találjuk meg a megfelelő utunkat, melyet angyalok vigyázzák. Kötetben a vándorló lélek bánkódik, mert semmit sem tett a nemzetért. Abban az időben sokan meghalni is képesek lettek volna a nemzetünkért. Kazy Lázár nem ezek közé tartozott.

Hány könyv látott eddig napvilágot?

Eddig négy kötetem jelent meg. Az első volt az Adventtől adventig, ebben az ipolybalogi népi hagyományokat dolgozom fel. A 2011-ben megjelent Hétköznapi hazaszeretet az Ipoly mente háborús történeteit örökíti meg. Kazy Lázár és a jövőbelátó angyal idén jelet meg.

Legújabb kötetem pedig a Hétköznapi hazaszeretet folytatása, Hétköznapi történetek határvövei címen. Ez szintén oral history feldolgozás. Ebben szintén a hazafiasság, a szülőföldre való ragaszkodás jelenik meg. Mindez azzal a céllal, hogy tanuljunk az elődeinknek az életéből. Fontos, hogy legyenek olyan kapaszkodó gyökereink, mint az anyanyelv, a nemzet- és hazaszeretet.

Honnan jött a könyvírás ötlete?

Már gyerekkoromban is sokat olvastam. Bár kevés könyvünk volt a háború után. Felnőttként voltak olyan időszakaim, amikor verseket írtam. Ám a család, a munka nem engedte folytatást. Nyugdíjasként először más utat kezdtem járni, jöttek is a bajok. Így tértem rá az én utamra. Segítő angyalaim támogatnak az úton. Sok segítő akad, ezeknek hála tudom kiadni könyveimet.

Milyenek az olvasói vélemények?

Rengeteg pozitív visszajelzést kapok. Találkoztam már olyan olvasómmal, aki négyszer olvasta el a kötetemet. Érzem, feltöltődnek általuk, erőt kapnak belőle. Könyveim is fényhordozók, a magyar identitásunk kincseit hordozzák.

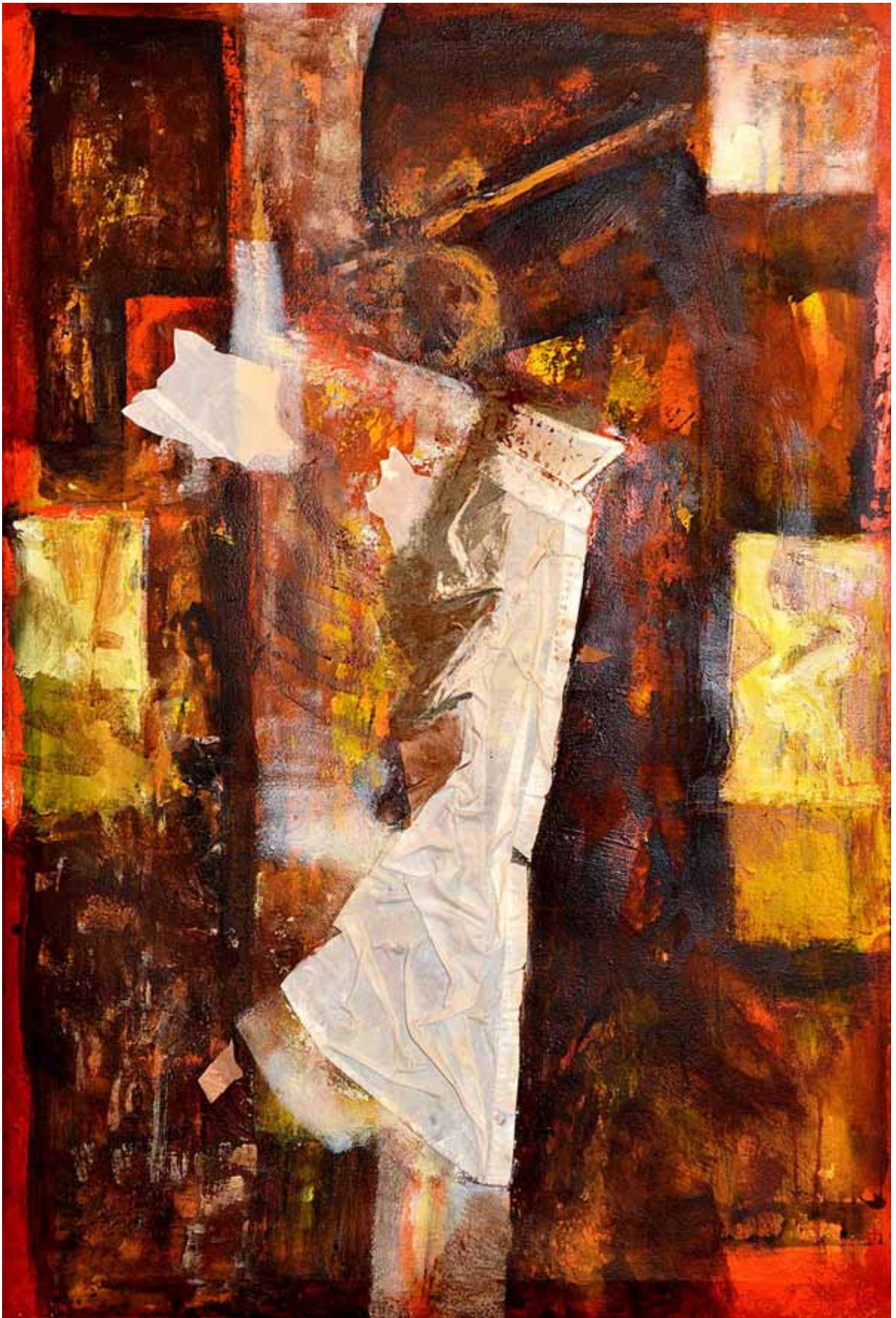
Pásztor Péter (www.felvidek.ma) a fotó a szerző felvétele.

A cikket köszönettel vettem át a honlapról, s adom a Börzsönyi Helikon olvasói elé. A Szerk.

E havi számunk szerzői:

Borsi István(Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi szabadfoglalkozású, író
Börzsönyi Erika (Pásztó) Budapest író, költő
Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság, helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató
Dobrosi Andrea(Budapest, 1970) Budapest, költő, szerkesztő
Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő
Girasek Károly (1949 Kiskunfélegyháza) Rétság, lapunk webmestere
Gyurkovics Borbála ()
Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros, költő
Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő
Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő
Kerekes Tamás(Budapest, 1957) Kisecset, író
Kiss-Simon Miklós () Baglyasalja, író, költő
dr. Koczó József(Perőcsény, 1950) Vámosmikola, helytörténész, ny. iskolaigazgató
Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író
Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író
Maruzs Éva (Körmend, 1945) Salgótarján, író, babakészítő
Molnár József (Vác, 1961) Vác, költő, mozdonyvezető
Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942) Kecskemét, tanár, író
Pongrácz-Danielisz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda, tanár, költő
Pribojszky Mátyás (Okány, 1931- Tata, 2014) citeratanár, zenész, író
B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő, restaurátor
Tóth Imre (Zalaegerszeg, 1966) Zalaegerszeg, költő, könyvtáros, lapszerkesztő
H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő
Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő
Vasi Ferenc Zoltán (Tata, 1966) Tata, költő
Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász
Végh József (Diósjenő, 1953) Diósjenő, helytörténész, múzeumigazgató

Impresszum:**Alapító-szerkesztő:**
Karaffa Gyula**Helytörténet:**
Végh József mkl.**Képzőművészet:**
Konczili Éva**Szerkesztőség címe:**
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19**Telefon:**
+3630-383-5385**Email cím:****karaffagy@ gmail.com****Weblapok:****www.karaffamese.freewb.hu**
www.karaffagy.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu
www.retsag.net**Terjesztés: kizárólag ingyenesen
letölthető PDF formátumban.****Internetes lapunkra is vonatkoznak a
szerzői jog védelmének szabályai,
ezért a Börzsönyi Helikonban
megjelent bármilyen anyag más
felületen, lapban való
felhasználásához az érintett Szerző
előzetes engedélye szükséges!****A Börzsönyi Helikon 2012. március
27.-től tagja az Ipoly Eurorégió
Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés
egyesületének.**

Németh Árpád: ingére kockát vetettek